

**T.C
SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**ARİF NİHAT ASYA'NIN BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR ADLI ŞİİR
KİTABINDA SÖZ VARLIĞI**

Servet AKINCI

Yüksek Lisans Tezi

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Hikmet YILMAZ**

Sivas-2019

**ARIF NİHAT ASYA'NIN BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR ADLI ŞİİR
KİTABINDA SÖZ VARLIĞI**

Servet AKINCI

**Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Ortaöğretim Sosyal Alanlar
Eğitimi Ana Bilim Dalı İçin Öngördüğü**

YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak hazırlanmıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Hikmet YILMAZ

Sivas

2019

KABUL VE ONAY

Servet AKINCI'nın hazırlamış olduğu "Arif Nihat ASYA'nın Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor Adlı Şiir Kitabında Söz Varlığı" başlıklı bu çalışma, 23.05.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından, "Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr.Öğr.Üyesi Sami BASKIN

(Jüri Başkanı)

Dr.Öğr.Üyesi Hikmet YILMAZ

(Danışman)

Dr.Öğr.Üyesi Evren KARATAŞ

(Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../

Doç.Dr. Fatih KARAKUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK SÖZÜ

Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez Yazım Kılavuzu (Yönerge)'nda belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- ✓ Bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- ✓ Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- ✓ Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere, bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu ve atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- ✓ Bütün bilgilerin doğru ve tam olduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ✓ Tezin herhangi bir bölümünü, Cumhuriyet Üniversitesi veya bir başka üniversitede, bir başka tez çalışması olarak sunmadığımı; beyan ederim.

.../.../2019

Servet AKINCI

ÖN SÖZ

“Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli bir vasıta, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. O gerek insan gerek toplum gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur.” (Aksan, 2009: 11).

Dil, bilindiği gibi, insanı öteki yaratıklardan ayıran, ona ayrıcalık sağlayan bir yetenektir. Aynı zamanda insan zihninin büyük gücünün de yansıtıcısıdır. Şiir ise bu gücün ve dil adını verdiğimiz sonsuz anlatım olanakları olan kuruluşun özel bir ürünü, özel bir örneğidir. Tıpkı edebiyat sanatının öteki türleri ve resim, müzik, plastik sanatlar gibi, insanın imge, duygu, düşünce ve sanat yönünü ortaya koyan önemli yaratılardan biridir. (Aksan, 1999)

Türkçenin ne kadar zengin, ne kadar güçlü ve ne kadar üretme kabiliyeti yüksek bir dil olduğunu ortaya koymanın en kestirme ve etkili yollarından biri söz varlığı araştırmalarıdır. Türkçenin doğadaki varlıkları, insan duygularını, insan ilişkilerini, kavram oluşturmadaki gücünü; karmaşık duygu ve durumları ayrıntılarıyla anlatabilme yeteneğini ve konuşulduğu coğrafyanın genişliğini somut olarak ortaya koymanın en güzel yolu onun söz varlığını ortaya çıkarmaktır.

Türk milletinin, büyük tarihinin ve büyük dilinin keşfine küçücük de olsa katkı sağlayacağına inandığım bu araştırmada Arif Nihat Asya gibi büyük bir şairin eserini incelemek çalışmamıza ayrı bir değer katmıştır.

Bu çalışmada dilin en yoğun ve güçlü tarafı; insan zihninin ve duygularının en önemli göstergesi olan şiir dilinden hareketle Arif Nihat Asya'nın Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor adlı eserini inceleyerek Türkçenin söz varlığına ve Türkçe Öğretimine katkı sağlamayı amaçlıyoruz.

ÖZET

AKINCI Servet, Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" Adlı Şiir Kitabında Söz Varlığı, Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2019.

Bu çalışmada Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı şiir kitabının söz varlığının tesbiti amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmamızın giriş kısmında "problem durumu ve problem cümlesi", "araştırmanın amacı", "araştırmanın önemi", "araştırmanın sınırlılıkları", "varsayımlar" ve tanımlar" ortaya konmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümünde sözcüğün tanımı ve kapsamı, sözcük-gösterge ilişkisi, sözcük-kavram ilişkisi, sözcük-sıklık ilişkisi; söz varlığının tanımı ve kapsamı, söz varlığı çalışmalarının önemi ve ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalar, şiir dili ve söz varlığımız ve söz varlığının öğeleri üzerinde durulduktan sonra incelediğimiz eserin söz varlığı öğeleri verilmiştir. Eserin söz varlığı öğeleri, alfabetik sıraya göre sayfa numaraları, açıklamaları ve kullandıkları bölümlerle beraber verilmiştir. Daha sonra ise eserin ve şairin kısa tanıtımı yapılmış, söz varlığının öğretim programlarındaki yeri ve sözcük öğretimiyle ilgisi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili izlenen yol ve yöntem anlatılmıştır. Dördüncü bölümde çalışmamıza konu olan eserin incelenen söz varlığı unsurları tablolar ve grafiklerle sınıflandırılarak verilmiş ve bu veriler yorumlanmıştır.

Çalışmamızın beşinci ve son bölümünde tespit edilip incelenen söz varlığı unsurları ile ilgili analiz ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler

Arif Nihat Asya, Söz Varlığı, Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor

ABSTRACT

AKINCI Servet, Vocabulary in the Poem Book Called Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor/ A flag is waiting for The Wind of Arif Nihat ASYA, Postgraduate Thesis, Sivas, 2019.

In this study it is aimed to determine the vocabulary of the poem book called Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor/A Flag is Waiting For The Wind of Arif Nihat Asya. In line with this purpose, in the introduction of this study ‘problem status and problem sentence’, ‘the aim of the study’, ‘the importance of the research’, the finiteness of the study’, assumptions and definitions have been revealed.

In the second part of our study, the vocabulary of the work which was analyzed have been given after we discoursed the extent and definition of the word, word – indicator relation, word-notion relation, word-frequency relation, the definition and extent of vocabulary, the importance of the studies of vocabulary and the researches conducted in our country, poetic language and vocabulary and the items of vocabulary. The vocabulary items of the work have been given with the page numbers in alphabetic order, the definition and the parts the definition and the parts which they are used. Then, the work and the poet have been introduced briefly, the relation of vocabulary teaching and the place of vocabulary in the curriculum has been discoursed.

In the third part, the method and model of the study, the population and sample, the data collection tools, the method of procedure and the course of data analysis have been explicated.

In the fourth part, the vocabulary items of the analyzed work in our study have been classified with the tables and charts and the data has been interpreted.

In the last and fifth parth of our study, the determined and viewed vocabulary items have been analyzed and evaluated.

Key Words

Arif Nihat ASYA, Vocabulary, Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor/A Flag is Waiting for The Wind

TEŐEKKÖR

Bu alıőmada bana ders d6neminden başlayarak tez d6nemi boyunca tecr6besi ve anlayıőıyla desteğini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Do. Dr. Hikmet Yılmaz'a, t6m ders hocalarıma, dualarıyla her zaman yanımda olan anneme, sabrı ve desteği için sevgili eőime Őukranlarımı sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY	ii
ETİK SÖZÜ	iii
ÖN SÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR	vii
TABLolar VE GRAFİK	xi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II

ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. SÖZCÜK VE SÖZ VARLIĞI	6
2.1.1. Sözcüğün Tanımı ve Kapsamı	6
2.1.2. Sözcük-Gösterge İlişkisi	7
2.1.3. Sözcük-Kavram İlişkisi	8
2.1.4. Sözcük-Sıklık İlişkisi	9
2.1.5. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı	10
2.1.6. Söz Varlığı Çalışmalarının Önemi	12
2.1.7. Ülkemizde Söz Varlığı Üzerine Yapılan Çalışmalar	13
2.1.8. Şiir, Şiir Dili ve Söz Varlığımız	26
2.1.9. Söz Varlığının Öğeleri	27

2.1.9.1. Temel Söz Varlığı	27
2.1.9.2. Yabancı Sözcükler	28
2.1.9.3. Çeviri Sözcükler.....	29
2.1.9.4. Deyimler.....	30
2.1.9.5. Atasözleri	31
2.1.9.6. Terimler.....	33
2.1.9.7. İlişki Sözleri (Kalıp Sözler)	33
2.1.9.8. Tekrar Öbekleri	35
2.1.9.9. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri)	36
2.1.9.10. Argo Sözler	37
2.2.2. Eserin Tanıtımı.....	40
2.2.2.1. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor.....	40
2.3. ARİF NİHAT ASYA	41
2.3.1. Hayatı	41
2.3.2. Sanat Anlayışı ve Türkçesi.....	42
2.3.3. Eserleri	44
2.3.4. Arif Nihat Asya Bibliyografyası	45
2.4. BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR VE SÖZCÜK ÖĞRETİMİ.....	51
2.4.1. Öğretim Programlarında Sözcük Öğretimi	51
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırmanın Yöntemi.....	55
3.1.1. Araştırmanın Modeli	55
3.1.2. Evren ve Örneklem	55
3.1.3. Veri Toplama Araçları	55
3.1.4. Verilerin Analizi.....	55
BÖLÜM IV	
BULGULAR VE YORUM	
4.1. ESERİN SÖZ VARLIĞI VE TANITIMI	56

4.1.1. Deyimler.....	56
4.1.2 İkilemeler (Tekrar Öbekleri).....	65
4.1.3. Özel İsimler.....	82
4.1.4. İlişki Sözleri (Kalıp Sözler).....	102
4.1.5. Yabancı Sözcükler.....	105
4.1.5.1. Yabancı Tamlamalar.....	163
4.1.6. Çeviri Sözcükler.....	170
4.1.7. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri).....	170
4.2. “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	171
4.2.1. Deyimler Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	171
4.2.2. Tekrar Öbekleri Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	174
4.2.3. Özel İsimler Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	180
4.2.4. Kalıp Sözler Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	189
4.2.5. Yabancı Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	190
4.2.5.1. Yabancı Tamlamalar Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	211
4.2.6. Çeviri Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	213
4.2.7. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri) Sıklık ve Ortaklık Dizini.....	214
4.3. Yorum.....	214
BÖLÜM V	
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	
5.1. Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	216
KAYNAKÇA.....	221
ÖZ GEÇMİŞ.....	223

TABLolar VE GRAFİK

Tablo 1. Sıklık İlişkisi Bakımından Konuşulan ve Yazılan Türkçe

Tablo 2. Söz Varlığı Üzerine Yapılan Tezler

Tablo 3. Yabancı Dillerden Alınan ve Yabancı Dillere Verilen Kelime Sayıları

Tablo 4. Deyimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 5. Tekrar Öbekleri Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 6. Özel İsimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 7. Kalıp Sözler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 8. Yabancı Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 9. Yabancı Tamlamalar Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 10. Çeviri Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 11. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri) Sıklık ve Ortaklık Dizini

Tablo 12. Arif Nihat Asya'nın Kullandığı Sözcüklerin Dağılımı

Grafik 1. Eserimizde İncelenen Söz Varlığı Ögelerinin Grafikselleştirilmesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sözcükler iletişimin temelidir, malzemesidir. Yazılı dilde de konuşma dilinde de sözcükleri kullanarak insanlarla iletişim kurabilir; tüm isteklerimizi, dileklerimizi, şikâyetlerimizi, beklentilerimizi vb. sözcüklerle dile getiririz. İnsanlık tarihinin en başından itibaren iletişim ihtiyacını hep sözcüklerle sağlarız.

Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar. Her dili konuşan toplum, çevresini, çevresindeki olayları, gerçekleri kendince algılamakta ve anadilinde oluşmuş kavramlarla anlatmakta, kısaca, dünyayı kendi dilinin penceresinden görmektedir. (Aksan, 2015:16)

Bireysel olarak düşündüğümüzde söz dağarcığı, genel olarak düşündüğümüzde ise söz varlığı veya söz hazinesi, kişinin ve toplumun iletişim ihtiyacının temel taşı; hayatını sürdürebilmesi için vazgeçilmez unsurlardan birisidir. Söz varlığımız ne kadar geniş ve zengin olursa iletişimimiz ve tüm hayatımız o kadar zengin ve kaliteli olur. Bu bağlamda söz varlığı çalışmaları çok önemlidir.

Söz varlığının hayati ve vazgeçilmez önemine binaen araştırmamızın konusu “Arif Nihat Asya’nın Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor Adlı Şiir Kitabında Söz Varlığı” olmuştur. Bu çalışmada Türkçe’nin önemli temsilcilerinden ve örneklerinden olan Arif Nihat Asya’nın söz varlığı ve hayatı incelenmiş; aynı zamanda elde edilen bulgulardan hareketle şairimizin kullandığı sözcüklerin türü, sıklığı ve hangi dilden dilimize geçtiği tespit edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Arif Nihat Asya’nın Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor isimli eserinin söz varlığını inceleyerek dilimizin söz varlığı alanında yapılan çalışmalara katkı sağlamaktır. Arif Nihat Asya’nın Türkçe’nin önemli temsilcilerinden biri olduğu düşünüldüğünde, onun sözcük hazinesi de araştırmamızın amacına hizmet edecek niteliktedir.

Çalışmamızın yukarıda belirtilen ana amacın yanında; Arif Nihat Asya'nın dili ve söz varlığını araştırmak, hayatıyla ilgili bilgi edinmek, dilimizin diğer dillerle olan ilişkisi ve kelime alışverişini araştırmak, bundan sonra Türkçe'nin söz varlığı ve Arif Nihat Asya ile ilgili yapılacak çalışmalara küçük de olsa kaynaklık etmek gibi amaçları da vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bir dilin ait olduğu toplumun kültürü, tarihi ve geleceği ile olan bağı tartışmasız hayati derecede önemlidir. Dil alanında yapılan çalışmaların tamamı da bu bağlamda çok çok önemlidir. Söz varlığı çalışmaları ise dil alanında yapılan çalışmaların temelini teşkil etmekte ve bu çalışmalara ışık tutmaktadır.

Son yıllarda artış göstermesine rağmen ülkemizde dilimizin söz varlığı üzerine yapılan araştırmalar çok yetersizdir. Küçük ve kapsamsız bir araştırma dahi olsa söz varlığı alanında yapılan çalışmalar önemli ve değerli görülmelidir.

Şair ve yazarlarımızın eserleri söz varlığı çalışmalarında kullanabileceğimiz yazılı kaynakların başında gelir. Topluma örnek teşkil eden şair ve yazarlarımızın eserleri dilimizin de aynasıdır.

Bu çalışmamız Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı eserindeki söz varlığı unsurları incelenerek dilimizin söz varlığı çalışmalarına katkı sağlayacak olması sebebiyle oldukça önemlidir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmamız Arif Nihat Asya'nın Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor adlı eserinin söz varlığı unsurları ile sınırlandırılmıştır. Eserdeki tüm sözcükler söz varlığı öğeleri açısından incelenmiş; çalışmamızın bulgular bölümünde bu sözcüklerin sıklık ve ortaklık ilişkileri tablolar halinde gösterilmiştir.

1.5. Varsayımlar

Eserde kullanılan söz varlığı unsurlarından bazı deyimleri ve yabancı kökenli kelimelerden oluşmuş tamlamaları oluşturan sözcüklerin yerlerinin değişmediği varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dil: “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan. Bir çağa, bir gruba, bir yazara özgü söz dağarcığı ve söz dizimi.”(TDK, 1998: 586)

Dil, gizli bir anlaşmalar sistemidir. Doğadaki canlı ve cansız varlıkları, hareketleri karşılayan sözcükler üzerinde, sözcüklerin sıralanışı üzerinde bir milletin bütün fertleri gizli bir anlaşma yapmış durumdadırlar. Yani bir milletin bütün fertleri bir varlığı aynı sözcük ile karşılamaktadırlar. Aynı zamanda dilin de kendi içerisinde belirli kuralları, anlaşmaları vardır. Çünkü dil kendi kuralları içinde değişme gösteren canlı bir varlıktır. (Ergin, 2005: 4)

Ana dili: “İnsanın çocukken anasından, evindekilerden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil.” (TDK, 1998: 104)

“Ana dili, bireyin başlangıçta anneden ve yakın çevresinden, daha sonra da ilişki içerisinde bulunduğu çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.” (Aksan, 2000: 81).

Sözcük: Bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime. Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırdı, kelam, kavl. (TDK, 1998: 2023)

Sözcük, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında tek başına kullanıldığında, zihinde belli bir kavrama karşılık olarak somut varlığı, nesneyi; belli bir eylem, duygu ve düşünceyi yansıtan ya da kavramlar arasında ilişki kuran dil birimidir (Eker, 2003: 406)

Söz Varlığı: “Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, vokabüler, kelime hazinesi.” (TDK, 1998: 2027)

Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcükleri değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, atasözlerinin, terimlerinin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütün anlaşılır. Söz varlığı yalnızca bir dilde birtakım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar ya da dil bilimdeki terimiyle göstergeler olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir (Aksan, 2015: 15)

Sıklık: Bir sözcüğün yazılı dilde kullanım miktarı, diğer sözcüklere göre kullanım oranı.

“Sıklık (frequency, Häufigkeit), bir sözcüğün öteki sözcüklere oranla yazılı Türkçede (kitap, dergi, gazete vb.) daha çok ya da daha seyrek kullanılmasını ifade eder.” (Tekcan ve Göz, 2005:3).

BÖLÜM II

ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. SÖZCÜK VE SÖZ VARLIĞI

2.1.1. Sözcüğün Tanımı ve Kapsamı

Bütün dillerin yapı taşı niteliğinde olan sözcükler Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlük'ünde: “Kelime” , “Belli bir amaç için bir birim olarak düşünülmesi uygun düşen bir damga dizgisi.”, “Anlamı olan ses veya ses birliği”, “Ses dilinde belli anlamı ya da tümce kuruluşunda görevi bulunan anlatım aracı.” gibi birkaç şekilde tanımlanmıştır.

Türkçe dil ve dilbilim çalışmalarıyla tanınan bazı bilim adamlarımızın tanımlamalarına bakacak olursak sözcük:

“Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında belli bir kavrama karşılık olan somut veya belli bir duygu ve düşünceyi yansıtan soyut yahut da somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimi.” (Korkmaz 1992: 100).

“Anlamlı ses ya da ses birliğine sözcük denir.” (Hengirmen, 1998: 115)

“Dilin en küçük birliği kelimedir. Kelime, ağızımızdan çıkan ses kompleksinin zihnimize kavrama ait mana ile birleşmesinden meydana gelen bir işaret, bir semboldür.” (Üçok, 1947: 5).

“Bir ya da birden çok heceden oluşan, belli bir anlamı olan, tümce kurmaya yarayan ve tümce kuruluşunda özel görevi olan dil ögesi, kelimedir.” (Püsküllüoğlu, 2004: 1214).

“Bir ya da birden çok sesbirimin oluşturduğu, yazıda iki boşluk arasında yer alan, çoğu kez anlamsal bir birim oluşturan, söylemde belli bir birlik sunan, çeşitli dizimsel kullanımlarında biçimce hiç değişmeyen ya da bükümlerde olduğu gibi, bir bölümüyle değişim gösteren eklemli ses ya da sesler öbeğidir.” (Vardar, 1980: 133).

“Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında tek başına kullanıldığında, zihinde belli bir kavrama karşılık olan somut varlığı, nesneyi; belli bir eylem, duygu ve düşünceyi yansıtan ya da kavramlar arasında ilişki kuran dil birimidir. Sözcükler, kavramların yazı veya konuşmadaki biçimleridir.” (Eker, 2003: 406).

Sözcükler incelenirken dilbilimciler tarafından anlamları, yapı özellikleri ve cümle içindeki görevleri dikkate alınarak sınıflandırılır. Sözcükler insan zihninin hafızasıdır. İnsanlığın yaratılışından beri yaşanan ne varsa yazılı veya sözlü olarak sözcüklerle anlatılmıştır. Dilin malzemesi de ses ve hecelerin bir araya gelmesiyle oluşan sözcüklerdir. Kimi zaman tek başına anlamları olmasa dahi cümle içindeki muhteşem etkileşimle tüm sözcükler anlam kazanır, cümle içinde bir görev üstlenir. İnsanlık tarihinin tüm geçmişini ve milyarlarca insanı beraber düşünecek olursak sayısını tahmin bile edemeyeceğimiz eylem, kavram, durum, olay vb. hep sözcüklerle anlatılmıştır. Sözcüğün kapsamını ancak tüm insanlığın zihninin ve kalbinin hafızasıyla beraber düşünebiliriz.

2.1.2. Sözcük-Gösterge İlişkisi

Kendine özgü bir dili olan her toplum, doğadaki nesnelere, değişik durum ve olayların, devinimlerin anlatımı sırasında birtakım ses bileşimlerinden yararlanır; bu ses bileşimleriyle onları kavramlaştırır. Kimi zaman kendi kök ve ekleriyle türetmelere gider; kimi zaman ilgisi, benzerliği olan başka kavramlara dayanarak onlardan yaptığı aktarmalarla ad vermeye yönelir; böylece dildeki göstergeler oluşur. (Aksan, 2006: 30)

Her dil, bizim genel dilde sözcük dediğimiz birimlerle konuşulur. Dilbilimde, ünlü, çığır açan İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure'den beri bu ögeler için genellikle *gösterge* (Fr. *Signe, signe linguistique*) terimi kullanılmaktadır. Saussure'e göre dil bir sözcükler dizgesi değil, bir göstergeler dizgesi(sistemi)dir. Konuyu somut bir biçimde, Türkçeden bir örnekle açıklayalım: Bizi çevreleyen doğada çeşitli nesnelere, varlıklar, olaylar, devinimler vardır. Örneğin kemirici bir hayvan Türkçede *tavşan* göstergesiyle adlandırılmıştır. Bu gösterge tavşan dediğimiz hayvanla onun adını birleştirmesiz; bir dilbirliğinde bir “kavram”la (Fr. *consept*) insan zihninde ona bağlı olarak bulunan *ses imgesini* (Fr. *image acoustique*) birleştirir. (Aksan, 2006: 33)

Kendisinden başka bir şeyin yerini tutan anlamlı birim göstergedir. Gösterge, gösterge bilimindeki en küçük anlamlı birimdir. Gösterge, gösteren-gösterilen ilişkisiyle gerçekleşir. (Karaağaç, 2003: 294)

Bilindiği gibi, sözcükler –ya da ünlü dilbilimci Saussure’ün gösterge olarak nitelediği ögeler-zihindeki belli kavramları (gösterilenleri) söze dönüştürmektedir. Örneğin, ağaçta yetişen ve Türkçede elma göstergesiyle dile getirilen meyvenin Türkün zihninde bir gösterileni (elma kavramı), bir de e, l, m, a seslerinden oluşan ses imgesi(göstereni) vardır. Dalmak eylemi ise ‘suyun içine hızla girmek’ kavramının Türkçedeki göstergesidir. (Aksan, 2004: 35)

Göstergeler her bilim dalı için ayrı ayrı düşünülmelidir. Bütün bilim dallarında o alana ait kavramları karşılayan göstergeler olmak zorundadır. Bu mantıkla da bütün bilim dalları kendine has göstergelere sahiptir. Dilbilimde ise kavramları karşılayan sözcükler gösterge görevini üstlenirler.

2.1.3. Sözcük-Kavram İlişkisi

İnsanoğlu, dil gücünün, dil yetisinin yanında, çevresine, yaşadığı dünyaya ait sürekli deneyimler edinme, tanıma yetisine de sahiptir. Çocuk, dilini edinirken aynı zamanda örneğin *süt* sözcüğüyle birlikte, onun içilen beyaz bir sıvı olduğunu, *ekmek*’in bir yiyecek, *kuş*’un uçan bir hayvan olduğunu öğrenir. Böylece, zamanla çocuğun zihninde birtakım ses bileşimlerine, sözcüklere bağlı biçimde, deneyimlerin de ürünü olarak kavramlar oluşur. *Bardak, kedi, soba, elma* gibi somut nesnelere yanında, zamanla *kıskançlık, özlem, rüya* gibi, doğrudan doğruya dile dayanan soyut kavramlar da edinir. (Aksan, 2006: 40)

Kavramlar insanın çevresindeki nesnelere, olay ve durumlara ait, kişisel gözlem ve deneyimlere dayanan tasarımların zihinde yer eden ve bir *soyutlama*’yla (abstraction) dile dönüşen yönüdür, göstergelerin gösterilen yanıdır. Bir dilin sözvarlığını temel olarak da kavramı kabaca bir tanımla “bir sözlükte madde başı olarak yer alan sözcükler” biçiminde niteleyebiliriz. (Aksan, 2006: 41)

Nesnelere, eylemlerin, canlı cansız varlıkların aynı dili konuşan insanlarda ortak olan genel tasarımlarıdır. Sözcük de kavramın göstergesidir. Sözcüğü duyduğumuzda zihnimizde onunla ilgili kavram canlanır. (Ünlü, 2006: 41)

Sözcük ve kavram arasındaki ilişki gösterilen ve gösteren ilişkisidir. Sözcük-gösterge ilişkisinde de değindiğimiz gibi sözcükler, kavramların dilbilimindeki göstergeleridir.

2.1.4. Sözcük-Sıklık İlişkisi

Sıklık, herhangi bir sözcüğün ne kadar kullanıldığını, kullanılma oranını ifade eder. Dilbilim ve sözcük öğretimi açısından sıklık, dilde hangi kelimelerin daha fazla, hangi kelimelerin daha az kullanıldığının tespiti, hangi kelimelere ne kadar ihtiyaç duyulduğunun belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Dil öğretiminde kendi dilini veya yabancı bir dili yeni öğrenecek insanların en fazla ihtiyaç duyacakları sözcüklerin tespit edilmesi sıklık araştırmalarıyla belirlenebilir.

Bir dilin tamamıyla ilgili yapılabilecek olan sıklık araştırması herhangi bir şair-yazar için veya herhangi bir eser için de yapılabilir. Yazılı dilde yapılabilecek bu araştırmalar herhangi bir yöre veya bir dilin tamamının konuşulduğu bölgede konuşma dili için de yapılabilir.

Sıklık araştırmaları bir dilin söz varlığı açısından da oldukça önemli veriler içermektedir. Hangi kelimelerin ne oranda kullanıldığı, yöreler arasındaki sıklık farklılıkları, sık veya seyrek kullanılan sözcükler yoluyla yapılabilecek çıkarımlar vb. hakkında sıklık araştırmaları ile bilgi sahibi oluruz. Yapılan çalışmalardaki sıklık ölçümleri konuşma ve yazı dili için aynı sonuçları vermez. Yani herhangi bir sözcüğün yazı dilindeki kullanım sıklığı konuşma dilindeki sıklığına göre farklılık gösterebilir. Bu durum diller arasında da farklılık gösterir, her dil için kelimelerin sıklık oranları değişiklik göstermektedir. Sözcük türleri açısından da durum aynıdır. Her sözcük grubunun kullanım sıklığı birbirinden farklıdır. Aksan, yapılan incelemeler sonucu, dilde en çok başvurulan öğelerin ‘yapı sözcükleri’ adı verilen öğeler (belirtme öğeleri, adıl, ilgeç, bağlaç, yardımcı eylem vb.) olduğunun ortaya konduğunu belirtmektedir. Kühn 19. yy. sonunda ve 1967 yılında üç ayrı bilginin yaptıkları üç ayrı çalışmaya dayanarak, Almancada sıklık sırasına göre en çok kullanılan öğelerin artikel denilen öğelerle, sözcükler arasında ilişki kuran sözlerin olduğunu söyler. Bu durum, doğal olarak, her dilde farklıdır. Aksan, J. E. Pierce’in Türkçe üzerinde yaptığı bir araştırmasını (Tablo I) aktarmıştır:

Tablo 1. Sıklık İlişkisi Bakımından Konuşulan ve Yazılan Türkçe

	Konuşulan Türkçe		Yazılan Türkçe	
1	demek	8742	bir	5589
2	bir	4673	bu	2170
3	bu	3278	olmak	2053
4	o	3203	etmek	1944
5	ben	2764	ve	1736
6	ne	2674	demek	946
7	olmak	2625	o	856
8	gelmek	2372	ne	685
9	gitmek	2372	baş	651
10	sen	1882	yapmak	650
11	var	1801	için	641
12	şey	1343	ben	607
13	almak	1281	görmek	569
14	yapmak	1264	gelmek	559
15	vermek	1216	iki	558
16	ora	1175	vermek	546
17	yok	1175	gibi	495
18	etmek	1098	bulmak	486
19	bakmak	1080	hareket	478
20	kız	1072	almak	458

Kaynak: Aksan, 1998: 21

Biz de bu çalışmamızda incelediğimiz eserin söz varlığı öğelerini tespit edip sınıflandırdıktan sonra, belirlenen sözcük ve sözcük gruplarının ne sıklıkta kullanıldıklarını tespit ederek elde ettiğimiz bulguları da dizin ve grafiklerle gösterdik.

2.1.5. Söz Varlığının Tanımı ve Kapsamı

Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca, o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlam kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz. (Aksan, 2015: 15)

Söz varlığı, sadece bir dilde bir takım seslerin bir araya gelmesiyle kurulmuş simgeler, kodlar –ya da dilbilimdeki terimiyle göstergeler- olarak değil, aynı zamanda o dili konuşan toplumun kavramlar dünyası, maddi ve manevi kültürünün yansıtıcısı, dünya görüşünün bir kesiti olarak düşünülmelidir. (Aksan, 2015: 15)

Türkçe, muhteşem yapısı ile dünyanın en zengin ve güçlü dillerinden biridir. Türkçenin bu zenginliğini ve gücünü zengin söz varlığının yanında söz diziminde, anlatım gücünde, ses ve şekil bilgisinde görebilirsiniz. Türkçenin sonsuz bir gelişme

gücüne sahip olduğu, yerli ve yabancı dilbilimciler tarafından kabul edilen bir gerçektir. (Erdem, 2012: 42)

Türkçe, söz varlığı bakımından da dünyanın en zengin dillerinden birisidir. Günlük hayatta yazı dilinde kullandığımız kelimeleri; halamızın, dayımızın köyünde, kasabasında, evinde kullandığı yerel kelimeleri; Selçuklu ve Osmanlı dedelerimizin on binlerce kitaba yazdığı kelimeleri; Göktürk, Uygur, Karahanlı, Harezmi, Kıpçak, Çağatay Türklerinin tarihte kullandığı ve bugüne aktaramadığımız kelimeleri alt alta koyup bir toplayın. Yetmez eksik kalır. Bu Türkçe sepetine, bugün dünyada yazı dili olarak kullanılan yirminin üzerinde Türk lehçesinde geçen kelimeleri de atınız. Bu durumda, İngilizcedeki kelime sayısından hiç de aşağıda olmayan bir söz dağarcığı ile karşı karşıya olduğunuzu görürsünüz. (Erdem, 2012: 43)

Bir dilin zenginlik veya fakirliği söz konusu olduğunda, akla ilk olarak o dilin söz hazinesi (kelime sayısı) gelmektedir. Bu açıdan Türkiye Türkçesine bakıldığında. TDK'nin Türkçe Sözlük'ünde bugün için 120.000'den fazla madde başı kelimenin var olduğu görülmektedir. Bu sayı, Türkçenin söz varlığını ifade etmekten çok uzaktır. Çünkü günümüzde Anadolu'da halk ağzında kullanılan veya Türkçenin eski dönemlerine ait eserlerde kalmış ve bir kısmı artık kullanımdan düşmüş yüz binlerce kelime vardır. Bunun yanı sıra, bugün dünyanın çeşitli bölgelerinde Türkçe konuşan toplam 250 milyon civarında bir Türk nüfusunun söz varlığı da dikkate alındığında kelime sayısının tahmini olarak 1 milyonun üzerine çıkabileceği söylenebilir. Türkçe bu açıdan en az İngilizce ve Arapça kadar zengin bir dildir. (Yaman, 2015: 48)

Türk Dil Kurumunun 2011 yılında yayınladığı Türkçe Sözlük'ün 11. Baskısında 122.423 söz varlığı vardır. Madde başı kelime sayısı ise 77.005'dir. Bu sayının 6516'sı Arapça'dan, 1375'i ise Farsçadan alınmadır. Rumca, İtalyanca, İspanyolca, Fransızca, Almanca, İngilizce gibi Batı dillerinden alınan kelimelerin sayısı ise 7.249'dur. Toplam alıntı kelime sayısı 15.416'dır; bu sayı toplam madde sayısının %17'sine tekabül etmektedir. (Erdem, 2012: 37) İngilizlerin 750 bin kelimelik sözlükleri bütün yazar ve coğrafi yer adlarıyla bu rakama ulaşırken Türk Dil Kurumunun **Güncel Türkçe Sözlük**'teki sayı sadece kelimelerle 122.000'dir. Yazı dilimizin söz varlığı bilim ve sanat terimlerimiz, **Derleme Sözlüğü**'ndeki 130.000 söz, deyim ve atasözlerimizle dilimizin söz varlığının 617.000 kelimeye ulaştığı görülmektedir. (Erdem, 2012: 44)

Medeni yaşıyışın değişme ve gelişmelerine paralel olarak dilin kelime dağarcığı değişmelere uğrar ve zenginleşir. Yeni vasıtalar, yeni kavramlar, daha çok ve çeşitli kelimeler ister. Tabii olarak her dil bu ihtiyacı sahip olduğu kelime yaratma vasıtalarıyla kendi yapısından karşılar. Diller geliştikçe bu kelime üreme sistemlerini de daha işlek ve verimli bir duruma getiriler. (Banguoğlu, 1979: 157)

Türkçenin söz varlığı yeterince zengin ve yaşanan gelişmelerin gerektirdiğı gelişime de açıktır. Dilimizin sözcük türetme kabiliyeti de oldukça yeterli ve üstündür. Yapılması gereken; sadece bu alanda daha fazla çalışmak, gerek yabancı dillerin olumsuz etkisi gerek teknolojinin yol açtığı olumsuz durumlar gerekse de kendi hatalarımızın uzmanlarca irdelenerek güncel bir dil politikasının belirlenmesi ve uygulanmasıdır.

2.1.6. Söz Varlığı Çalışmalarının Önemi

Bir dilin sözvarlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim sözdizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne türden değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir. (Aksan, 2015: 19)

Bir dilin sözvarlığı, aynı zamanda, anlatımı güçlü kılan birçok anlam olaylarının, söz sanatlarının yansıtıcısıdır. Örneğin ateşi içine kolay geçirmeyen, kolayca pişirmeyen bir kap için kullandığımız *sağır tencere* tamlaması bir yandan anlam kazanmasına yol açan, öte yandan insan ve hayvanları niteleyen bir sıfatın nesnelere aktarılabilirdiğini gösteren bir deyim aktarmasının (Yun. metafora) varlığını ortaya koymaktadır.

Dil varlığını zenginleştirmeyen toplumlar ve bireyler güçlü bir gelecek kuramazlar. Dilini geliştirip zenginleştiremeyen, yabancı dillerin istilalarından koruyamayan milletler, ne milli bir kültür oluşturabilirler, ne de oluşmuş kültürlerini koruyabilirler. Milli kültürün en önemli unsuru dildir. Dilde başlayan yozlaşma ve yabancılaşma, dille sınırlı kalmayarak, zamanla bütün değerlerin yok olmasına ve milli birliğin telafisi imkânsız zararlar görmesine sebep olur. Bir milletin dili bozulursa, kültürü de bozulur; sanat, edebiyat ve fikir sahalarında çöküntüler meydana gelir. Dili yozlaşan, yabancı dillere karşı; gerek toplum hayatında, gerekse bilim ve eğitimde geri plana düşen bir milletin geleceği de ciddi şekilde tehlikeye düşer. O devletin askeri ya da ekonomik gücü, ayakta kalmak için yeterli olmaz. (Erdem, 2012: 12)

Kültürel gelişmelere bağlı olarak söz varlığında da gelişme olmaktadır. Bir dili besleyen ana kaynak o milletin kültür değerleridir. Bir dilin ifade gücü o milletin kültür seviyesi ile ilgilidir. Kültür bakımından ileri gitmiş bir ulusun dili de bu yükselmeye uygun olarak gelir. Yükselmeler, ilerlemeler ve buluşlar sonunda ortaya çıkan yeni kavramlar için o dilin kurallarına göre durmadan yeni sözcüklerin bulunması, türetilmesi zorunlu olur. (Erdem, 2012: 37)

Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, hatta nükteye olan eğilimi hep söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar. Her dili konuşan toplum, çevresini, çevresindeki olayları, gerçekleri kendince algılamakta ve anadilinde oluşmuş kavramlarla anlatmakta, kısaca, dünyayı kendi dilinin penceresinden görmektedir. (Aksan, 2015: 16)

Dilini koruyan toplumların tarih sahnesindeki ömrü uzun, önemi daha büyük olur. Söz varlığı çalışmaları dilimizi korumak, milletimizin ve devletimizin geleceğini daim kılmak için dil alanında yapılacak çalışmalara öncülük edecektir. Söz varlığımızın doğru ve eksiksiz tespiti, dilimizin söz varlığının hangi seviyede olduğunu göstereceği gibi dil alanında da nelere ve hangi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç duyduğumuzu ortaya koyacaktır.

2.1.7. Ülkemizde Söz Varlığı Üzerine Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde söz varlığı alanında yapılan çalışmalar yetersizdir. Yayımlanmış kitap sayısı oldukça azdır. Son yıllarda konuyla ilgili bir duyarlılık oluşmaya başlamıştır ancak akademik çalışmalar konunun önemine nispetle beklenen seviyede değildir. Aşağıdaki tabloda Yüksek Öğrenim Kurumunun Ulusal Tez Merkezinde 2019 yılı Şubat ayı itibariyle kayıtlı toplam yüz doksan adet “söz varlığı” konulu tezin bilgisi bulunmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere son birkaç yılda yayımlanmış tez sayısında artış söz konusudur.

Tablo 2. Söz Varlığı Üzerine Yapılan Tezler

GÖKÇEN GÖÇEN	2016	Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı	Doktora
YAŞAR TOKAY	2011	Bengü taşların söz varlığı ile Anadolu ağızlarının söz varlığının karşılaştırılması	Yüksek Lisans
HÜSEYİN ERSOY	2005	Türkçe ve Almanca söz varlığında yabancı kelimeler- Karşılaştırmalı-sözlükbilimsel bir çalışma	Doktora
EMRAH BOZOK	2018	Türkçenin söz varlığında temizlik kavram alanı	Doktora
HAMZA HAVUZ	2018	Artvin ilçe merkez ve köylerinde derlenen memoratların söz varlığı	Yüksek Lisans
RAUF MUSTAFAOĞLU	2018	Yabancı dil olarak İngilizce ve Türkçe öğretimi a1 ve a2 seviyesindeki ders kitaplarının söz varlığı bakımından karşılaştırılması	Yüksek Lisans
MEHMET DEMİREL	2018	Ortaokul öğrencilerinin dinledikleri müzik eserlerinin söz varlığı unsurları açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
SELİN TEKELİ	2018	Rusçanın söz varlığı açısından Mihail Şolohov'un 'Durgun Don' eserinin incelenmesi	Doktora
UĞUR DÜZGÜN	2018	Ālī Şīr Nevāyī'nin ilk divanı ile son divanının karşılaştırmalı söz varlığı -fiil -	Yüksek Lisans
SAYED HASSAN	2018	Abbas Sayar'ın 'Çelo' romanının söz varlığı	Yüksek Lisans
BURCU BÜŞRA KARADENİZ	2018	Yaşar Kemal'in 'Ağrıdaki Efsanesi' adlı romanının söz varlığı bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans
HABİBE ÖZGE ÖZVEREN	2018	Kazak anlatıları çerçevesinde Kazakçanın söz varlığı	Yüksek Lisans
ERDEM AKSOY	2018	5. sınıf öğrencilerinin hedef söz varlığı ve Türkçe sözlüğü	Yüksek Lisans
MERTCAN AKGÜN	2018	Başkurt mitolojik destanlarının söz varlığı	Yüksek Lisans
ZÜBEYİR AKDEMİR	2018	Ahmed Midhat Efendi'nin Vah adlı romanında kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans
MUHAMMED	2018	Dede Korkut Hikâyeleri'nin söz varlığı	Doktora

ÇİTGEZ			
TURGUT YEŞİLÖZ	2018	Hüseyin Nihal Atsız'ın Deli Kurt, makaleler III ve yolların sonu adlı eserlerinin sözlüğü ve söz varlığı	Yüksek Lisans
NURHAN GÜNER	2018	Türkçenin kadınla ilgili söz varlığı	Doktora
BETÜL GÖKTAŞ	2018	Divân u Lugati't-Türk ile Tatar Türkçesinin söz varlığı üzerine bir araştırma	Yüksek Lisans
BİLAL ŞİMŞEK	2018	Çevrimiçi oyunların Türkçenin söz varlığına etkisinin incelenmesi	Yüksek Lisans
GÖKÇE KAÇMAZ	2018	Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değerler eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
EDA USLUPEHLİVAN	2018	Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı	Yüksek Lisans
FUNDA ERİKLİ	2018	Tencere yuvarlandı kapağını buldu (Metin, sözlük ve söz varlığı incelemesi)	Yüksek Lisans
EZGİOYA MALKOÇ	2018	Divânü Lûgati't-Türk ile Hakas Türkçesinin karşılaştırmalı söz varlığı	Yüksek Lisans
ZEHRA ANAZ	2018	Mavisel Yener'in çocuk edebiyatı yapıtlarının dil özellikleri, söz varlığı, anlatım teknikleri ve dış yapı özellikleri bakımından incelenmesi	Doktora
MURAT GÖK	2018	Osmaniye ili ağızları ve söz varlığı (İnceleme - metinler - sözlük)	Doktora
GÖRKEM YAŞAR	2018	Okuma ajandasının ortaokul öğrencilerinin söz varlığı geliştirmeye yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi	Yüksek Lisans
ŞAYESTE ŞEN	2018	Antalya yöresi türkülerinin söz varlığı	Yüksek Lisans
LEYLA SEYHAN	2018	Yabancılara Türkçe öğretimi için Avrupa ortak öneriler çerçevesindeki bağlamlardan hareketle Türkçenin temel söz varlığının belirlenmesi	Yüksek Lisans
FIRAT YOLCU	2018	'101 Türk Efsanesi' adlı eserin söz varlığının Türkçe öğretimi açısından değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
NUSRET SALMANLI	2018	Abbas Sayar'ın 'Can Şenliği' adlı romanının söz varlığı açısından değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
SEHER MAŞKARAOĞLU	2018	Kırım-Tatar söz varlığı	Doktora

BURAK TÜFEKÇİOĞLU	2018	Yabancı dil olarak akademik Türkçe: Sosyal bilimlerde akademik ve teknik söz varlığı	Doktora
YILDIRAY ÇAVDAR	2018	Kemal Tahir'in romanlarında söz varlığı	Doktora
ADNAN ZENCİR	2018	Âşık Dursun Burhani'nin şiirlerindeki söz varlığı	Yüksek Lisans
KEVSER AKIN	2018	Bestami Yazgan'ın masallarındaki söz varlığından hareketle bağlam temelli okuma faaliyetlerinin kavram gelişimine etkisi	Doktora
RAMAZAN DURMAZ	2018	Antalya ili örneğinde Karakoyunlu Yörük ağzı: Ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığı ve Karakoyunlu Yörük etnografyası	Doktora
CEM SEVİNÇ	2018	Dimitri Karaçoban'ın şiirlerindeki söz varlığı	Yüksek Lisans
AHMET YAVUZ DEMİRKİR	2018	Arif Nihat Asya'nın nesirlerinin söz varlığı	Yüksek Lisans
BERRİN GENÇ ERSOY	2017	Türkçe dersinde oyunlaştırmanın ilkökul öğrencilerinin söz varlığına ve motivasyonlarına etkisi	Doktora
NİLÜFER SERİN	2017	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanmış ders kitapları ile bu kitapları kullanan öğrencilerin söz varlığının karşılaştırılması	Doktora
MUSA ŞENGÜN	2017	Alî Bin İshâk Müfredât-ı Mükellef giriş, söz varlığı üzerine bir inceleme, metin, sözlük	Yüksek Lisans
NİLAY ALTUNAY	2017	Süheyl ü Nevbahar'ın söz varlığı üzerine tematik bir inceleme	Yüksek Lisans
MURAT DAĞ	2017	İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazılı ve sözlü anlatım becerilerinde kullandıkları söz varlığının araştırılması	Yüksek Lisans
ERHAN AKSAKAL	2017	Ardahan'ın tarım ve hayvancılıkla ilgili söz varlığı	Yüksek Lisans
TUĞÇE NUR KESİN	2017	Karışık dilli eserler ile Karahanlı Dönemi metinlerinin imla, ses, şekil ve söz varlığı mukayesesi	Yüksek Lisans
UĞUR ŞAHİN	2017	Rasulid Hexaglot: The king's dictionary'nin Moğolca söz varlığı	Yüksek Lisans
EZGİ SIRTİ	2017	Kıpçak lehçelerinde kök fiiller (Tarihî-	Doktora

ZOPCUK		karşılaştırmalı söz varlığı incelemesi)	
TÜMER KARAAAYAK	2017	Eski Uygurca Abitaki metinlerinin söz varlığı	Yüksek Lisans
FATMA HOŞÇA	2017	Kumuk Türkçesinde hayvan ve hayvancılıkla ilgili söz varlığı	Yüksek Lisans
MURAT MURATOĞLU	2017	Ahmed bin Bâlf – Mecma'ü'l – Mücerrebât (Giriş-inceleme [söz varlığı]-metin-dizin [166b-232a varaklar arası]-sözlük)	Yüksek Lisans
BEKİR YILMAZ	2017	Yok olma tehlikesi altındaki Kafkas dillerinden Abaza (Abazin) dilinin söz varlığı üzerine inceleme	Yüksek Lisans
DOĞUKAN ÜST	2017	Kazak Türkçesinde 'sığır, koyun ve keçi' ile ilgili söz varlığı ve metinler	Yüksek Lisans
DİLEK YILDIRIM BİLGİN	2017	1970-2015 yılları arasında yayımlanan çocuk şiir kitaplarındaki söz varlığı	Doktora
NURULLAH AYKAÇ	2017	Ortaokul öğrencilerinin yazılı üretimlerinde yer alan söz varlığı üzerine bir inceleme (Van ili örneği)	Yüksek Lisans
YASEMİN TAŞ	2017	Kıpçak Türkçesinde askerlikle ilgili söz varlığı	Yüksek Lisans
ZEHRA YILDIRIM	2017	Hüseyin Nihal Atsız'ın Ruh Adam ve Makaleler II adlı eserlerinin sözlüğü ve söz varlığı	Yüksek Lisans
EROL KUYMA	2017	Eski Anadolu Türkçesi Kur'an tercümelerinde inançla ilgili söz varlığı incelemesi	Doktora
YASEMİN ÇELİK	2017	19. yüzyıla ait iki cönk metni, söz varlığı ve imla özellikleri	Doktora
MEHMET MUSTAFA KARACA	2017	Dîvânu Lugâti't-Türk'ün söz varlığı üzerine bir karşılaştırma (Kazak Türkçesi)	Doktora
MUZAFFER UZUN	2016	Nazan Bekiroğlu'nun 'Nar Ağacı' adlı romanında bağdaşıklık ve bağdaşıklık ekseninde bir söz varlığı çözümlemesi	Doktora
EZGİ DEMİREL	2016	Orta türkçe sözlüklerindeki söz varlığının eş değerlikler bakımından art süremlili ve eş süremlili karşılaştırması (İsimler)	Doktora
REMZİ ÇALIŞIR	2016	Türkiye ve Azerbaycan'daki 6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından karşılaştırılması	Yüksek Lisans

MURAT DENİZHAN KAKAÇ	2016	Hoca Hüseyin'in Bedâyiü'l-Vekâyi'sinin (17. yüzyıl) söz varlığının incelenmesi (vr. 175b-200b)	Yüksek Lisans
MADINA MOLDASHEVA	2016	Codex Cumanicus ile çağdaş Kazak Türkçesinin ortak söz varlığının karşılaştırmalı sesçil incelemesi	Yüksek Lisans
FARUK DOĞAN	2016	Türkçe dersi ortaokul öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinliklerin söz varlığı üzerine bir araştırma	Yüksek Lisans
MİNE BELEN	2016	Remzi Oğuz Arık'ın eserlerinin söz varlığı ve kelime grupları	Yüksek Lisans
İSMAİL SÖKMEN	2016	Satrırlı Türkçe Kur'an tercümelerinin karşılaştırmalı söz varlığı	Doktora
MURAT HASANOĞLU	2016	Hüseyin Cahit Yalçın'ın hayâl içinde romanında söz varlığı	Yüksek Lisans
MUSTAFA SAMET KUMANLI	2016	Lügat-i Türki, Arabi, Farisi adlı eser üzerinde sözlükçülük, söz varlığı ve söz yapımı araştırması	Yüksek Lisans
AYŞE ATEŞ	2016	Yabancılara Türkçe öğretiminde Gass'ın ikinci dil edinimi modeli'nin söz varlığını geliştirmeye etkisi	Doktora
MELİKE ULUÇAY	2016	Etkinlik temelli kelime öğretiminin ortaokul öğrencilerinin söz varlığını geliştirme sürecine etkisi	Doktora
EMİN ERDEM ÖZBEK	2016	Tuva Destanlarının söz varlığı	Doktora
SELİN AYAN	2016	Çizgi filmlerin söz varlığı üzerine bir araştırma	Yüksek Lisans
OKAN CELAL GÜNGÖR	2016	Türkçe'de çocukla ilgili söz varlığı	Doktora
KULİXİLA ZHAMALİHAN	2016	Kıpçakçanın söz varlığı	Doktora
NİGAR BAŞOL	2016	Osmanlı Dönemi kadın divan şairlerinden Mihri Hatun Divanı'nın söz varlığı unsurları ve değerler eğitimi bağlamında incelenmesi	Yüksek Lisans
ORÇUN ÜNAL	2016	Klasik Moğolca söz varlığında Türkçe kökenli kelimeler ve Türkçe-Moğolca ses denklikleri	Doktora
FATİH	2016	Sudi'nin Gülistan ve Bustan şerhlerinde	Doktora

YERDEMİR		şerh yöntemi ve söz varlığı	
ŞAFAK ESEN	2016	Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerinin söz varlığı ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
ESRA KAAAN	2016	Hüseyin Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü ve Bozkurtlar Diriliyor adlı eserlerinin sözlük ve söz varlığı	Yüksek Lisans
GÜNSEL BARIŞ	2016	Azerbaycan Türkçesinin söz varlığının Türkiye Türkçesi ile karşılaştırılması	Yüksek Lisans
ŞERİFE KESKİNEL	2016	Hüseyin Cahit Yalçın'ın 'Nadide' romanının söz varlığı	Yüksek Lisans
ADEM ÇELİK	2015	Ortaokul Türkçe ders kitaplarının söz varlığı üzerine art zamanlı bir inceleme 1947 tarihli Türkçe 1 ve MEB 2014 Türkçe 6 ders kitapları örneği	Yüksek Lisans
MURAT AKSAKALLI	2015	Âşık Mahzunî Şerif'in şiirlerinde söz varlığı	Yüksek Lisans
ABDULKADİR ÖZTÜRK	2015	Karay Türkçesinin tarihî ve Çağdaş Kıpçak Türkçesiyle karşılaştırmalı söz varlığı - fiil	Doktora
AYŞE EZBERCİ	2015	17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı adlı eserde birleşik fiiller	Yüksek Lisans
SABİRE DİDEM PEKER	2015	Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde hayvanlarla ilgili söz varlığı	Yüksek Lisans
AYŞE ŞAHİN İLGÖR	2015	İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası romanında söz varlığı	Yüksek Lisans
SERPİL DEMİRCİ	2015	İlkokul 3.sınıflarda hedef söz varlığının geliştirilmesi üzerine bir araştırma	Yüksek Lisans
MERVE ERGÜT	2015	Yavuz Bülent Bakiler'in Âşık Veysel, Seninle, Şiirimizde Ana, Üsküp'ten Kosova'ya adlı eserlerinin sözlüğü ve söz varlığı	Yüksek Lisans
AHMET BURGAZ	2015	Sezai Karakoç'un şiirlerinde söz varlığı	Yüksek Lisans
FİKRET MORİNA	2015	Reşit Hanadan'ın romanlarında söz varlığı	Yüksek Lisans
İBRAHİM BOY	2015	Hâdî'nin 'Kitâb-ı Makbûl der Hâl-i Huyûl' adlı baytarnamesinin söz varlığı yönünden incelenmesi (Giriş, inceleme, metin, sözlük ve dizin, tıpkıbasım)	Yüksek Lisans

NİLÜFER YILDIRIM	2015	Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları ile Masumiyet Müzesi romanlarında söz varlığı	Doktora
ÖZLEM KAVALCI GÖKTEPE	2015	2000'lı yılların popüler Türk romanlarında yaygın temaların söz varlığı	Yüksek Lisans
MEHMET TOYRAN	2015	Eğitim konulu Cumhuriyet Dönemi Türk romanlarında söz varlığı	Yüksek Lisans
YASEMİN KATI	2015	Yavuz Bahadıroğlu'nun çocuk hikâyelerinde değerler eğitimi ve söz varlığı	Yüksek Lisans
GÜL ŞİRİNOĞLU HAYDARLAR	2015	İhsan Oktay Anar'ın Amat Romanı üzerine söz varlığı incelemesi	Yüksek Lisans
KUTLUAY ERK	2015	Codex cumanicus temelinde Kıpçak Türkçesinin tarihî-karşılaştırmalı söz varlığı	Doktora
GÜLTEN YILMAZ	2014	SBS ve TEOG sınavındaki söz varlığımızla ilgili Türkçe sorularının 2005 Türkçe öğretim programındaki sözcük varlığımızla ilgili kazanımları ölçme yeterlilik düzeyinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi	Yüksek Lisans
KAZIM AÇIKGÖZ	2014	Peyami Safa'nın 'Bir Tereddüdün Romanı'nda kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans
HAMİYET BURSALI	2014	Çizgi dizilerin beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin söz varlığına katkısı	Yüksek Lisans
PELİN KOCAPINAR	2014	Kavram sözlükleri ve Ermeni harfli Kıpçak Türkçesi söz varlığı üzerine bir deneme	Doktora
MEVA APAYDIN	2014	Samiha Ayverdi'nin beş eserinde (İnsan ve Şeytan, Ateş Ağacı, Batmayan Gün, Son Menzil, Mesihpaşa İmamı) söz varlığı	Yüksek Lisans
İZZET ŞİRİN	2014	Uygur sivil dokümanlarının söz varlığı	Yüksek Lisans
SİNAN BÜYÜKHELLAÇ	2014	Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının incelenmesi	Yüksek Lisans
SİBEL HÜSEYİN	2014	Nedim Divanı'nın söz varlığı incelemesi	Yüksek Lisans
NAZMİ ARSLAN	2014	Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi	Yüksek Lisans
SEVİM ÇELİK	2014	Yabancı dil olarak Almanca ve Türkçe	Yüksek

		öğretimi A1 ve A2 seviyesindeki ders kitaplarında kullanılan söz varlığının karşılaştırılması	Lisans
EMİNE ÖZLEK	2014	Kırk Vezir Hikâyeleri'nde eğitici değerler ve söz varlığı	Yüksek Lisans
TUBA ASLAN	2013	7. sınıf öğrencilerinin Türkçe ders kitaplarındaki anlamını bilmedikleri kelimelerden hareketle söz varlığını geliştirmelerine yönelik bir araştırma	Yüksek Lisans
HAKKI ÖZKAYA	2013	Kırklareli ili ağızları söz varlığı	Yüksek Lisans
ERDEM TAZEGÜL	2013	Hayvanlarla ilgili Türkmen atasözlerinin söz varlığı	Yüksek Lisans
SAFİYE KARABABA	2013	Feyza Hepçilingirler'in romanlarında söz varlığı	Yüksek Lisans
DİDEM YÜNCÜ	2013	Buddhist çevre eski Uygur Türkçesi metinlerinde asli söz varlığı incelemesi	Yüksek Lisans
DİLEK KARAKAŞ	2013	Kazak Türkçesinde yansıma yoluyla ortaya çıkan söz varlığı	Yüksek Lisans
INNA LOPATOVA	2013	Yahya Kemal Beyatlı'nın şiirlerinin Rusça/Türkçe karşılıklarıyla söz varlığı	Yüksek Lisans
TÜLAY AYIK DARICI	2013	Şarkışla'nın söz varlığı	Yüksek Lisans
EROL TOPAL	2012	Karahanlı Türkçesi Kur'an tercümesi ile Yeni Uygur Türkçesi Kur'an tercümesinde dinî söz varlığı: Karşılaştırmalı inceleme	Doktora
EDA ÖRGE ONUK	2012	Adapazarı merkez ilçesindeki okul öncesi kurumlarında okutulan masalların söz varlığının 6 yaş çocukları düzeyine uygunluğu (Sakarya örneği)	Yüksek Lisans
AYŞE EDA GÜNDOĞDU	2012	Türk çocuk yazınında söz varlığı: Derlem tabanlı bir uygulama	Yüksek Lisans
ESRA DARICI	2012	Türkiye Türkçesinin söz varlığında yer alan kalıplaşmış sözlerin politik söylemdeki yeri	Yüksek Lisans
ABDULKADİR BAYRAM	2012	Sá'atnâme: İnceleme-metin-söz varlığı-dizin	Yüksek Lisans
GÜLŞAH ÖZ	2012	İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans

GÜLSEDA DAHARLI	2012	5. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
ALFİRA OLİEVA	2012	Ahıska kültürü ve temel söz varlığı	Yüksek Lisans
YAVUZ TANYERİ	2012	Türkmen Türkçesi ile Divanü Lûgat-it Türk'ün söz varlığı açısından karşılaştırılması	Yüksek Lisans
TUNCAY TÜRK BEN	2012	Ömer Seyfettin hikâyelerinde söz varlığı	Yüksek Lisans
ÖZGE BAŞAK UYAR	2012	8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki bilgilendirici metinlerin öğrencilerin söz varlığına katkısı	Yüksek Lisans
ÖZÜM SUBAŞI	2012	Codex Cumanicus ile Kırgız Türkçesinin söz varlığı bakımından karşılaştırılması	Yüksek Lisans
AHSEN ESATOĞLU	2011	Ahkâm-ı 'Akâ'id'in söz varlığı	Doktora
ZEYNEP ONARAN	2011	Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarının söz varlığı	Yüksek Lisans
EBRU YURDAKUL	2011	Karaçay-Balkar Türkçesi konu çözümlenmeli söz varlığı	Yüksek Lisans
AHMET DEMİRHAN	2011	Karakalpak Türkçesi konu çözümlenmeli söz varlığı	Yüksek Lisans
ŞULE ÖZÇOBAN	2011	Tölögön Kasımbekov'un Cetilgen Kurak adlı eserinin Türkiye Türkçesine aktarılması ve eserin söz varlığı üzerinde incelemeler	Yüksek Lisans
KADİR YILMAZ	2011	Yıldızeli'nin söz varlığı	Yüksek Lisans
MURAT ÖZŞAHİN	2011	Başkurt Türkçesi söz varlığı	Doktora
JYLDYZ ALIMOVA	2011	Türkiye Türkçesi ağızları ile Kırgız Türkçesinin söz varlığı açısından karşılaştırılması	Doktora
EMİNE ATMACA	2011	Eski Oğuz Türkçesinden Türkiye Türkçesine söz varlığındaki değişimler ve anlam olayları	Doktora
MELİKE ULUÇAY	2011	İlköğretim 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı ders kitaplarındaki metinlere altyapı oluşturmada yeterliliği	Yüksek Lisans

HAVA DURMUŞ	2011	Kazak Türkçesinde at ile ilgili söz varlığı ve metinler	Yüksek Lisans
ŞULE YILBIR	2010	Zâtî Divânı'ndaki kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans
NAZMİYE APAYDIN	2010	6. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
CİHAN ÇAKMAK	2010	Türkmen Türkçesi konu çözümlemeli söz varlığı	Yüksek Lisans
CEREN GÖGEBAKAN	2010	Yavuz Bülent Bakiler'in Duvak adlı şiir kitabının söz varlığı	Yüksek Lisans
ABİDİN KARASU	2010	Çağdaş Bulgar dilindeki Türkçe kelimeler Bulgarca-Türkçe ortak söz varlığı	Yüksek Lisans
KEMALETTİN USLU	2010	MEB 9. sınıf Türk edebiyatı ders kitabındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
ÇETİN ULUDAĞ	2010	7. sınıf Türkçe ders kitaplarının söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
HATİCE TURHAN	2010	8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
MAYRAMBEK OROZBAEV	2010	Kırgızcadaki İslam dışı geleneksel inanç ve inanışlarla ilgili söz varlığı	Doktora
FATMA GÖKDEMİR	2010	Seviye belirleme sınavının söz varlığı açısından incelenmesi	Yüksek Lisans
ZEYNEP YILMAZ	2010	Ahmet Hamdi Tanpınar'ın '19'uncu Asır Türk edebiyatı' adlı kitabının söz varlığı	Yüksek Lisans
NİGAR İPEK EĞİLMEZ	2010	İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığının ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarına aktarımı	Doktora
NURGÜL MOLDALİEVA	2010	Kırgız Türkçesinin sağlıkla ilgili söz varlığı	Doktora
BURAK TOKER	2009	Türkçe ve İspanyolcanın ortak söz varlığı üzerine bir inceleme	Yüksek Lisans
SILA GEN	2009	Harezmi Türkçesinden Kazakçaya hayvanlarla ilgili söz varlığı	Yüksek Lisans
YASEMİN KOT	2009	Ahmet Rasim'in 'Şehir Mektupları' ve 'Romanya Mektupları'nda söz varlığı	Yüksek Lisans
ERHAN ŞEN	2009	1980'den günümüze çocuk edebiyatı	Yüksek

		alanında yazılmış yerli çocuk tiyatrosu metinlerinin söz varlığı üzerine bir inceleme	Lisans
GÜLŞAH PARLAK KALKAN	2009	Yavuz Bülent Bakiler'in 'Seninle' adlı şiir kitabının söz varlığı	Yüksek Lisans
EBRU KIR	2009	Yahya Kemal Beyatlı'nın nesirlerinde söz varlığı	Yüksek Lisans
GULNAZ KRAUBAYEVA	2009	Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lugat'it-Türk'ünde yer alan sosyal ve iktisadi hayat ile ilgili söz varlığının günümüz Kazak toplumu içinde değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
HÜMEYRA EKMEKÇİ	2009	2005 programına göre hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabının söz varlığı bakımından incelenmesi	Yüksek Lisans
ELİF ERTUĞRUL	2008	Fuzuli Divanı söz varlığı, kelime grupları	Yüksek Lisans
GÜL GÜLTEKİN	2008	Bâkî Divanı'ndaki kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans
ALİ ÖZGÜN ÖZTÜRK	2008	Dil devrimi sonrası Türkiye Türkçesine giren Türkçe kelimelerin söz varlığına etkileri	Doktora
MELEK SEVİNÇ	2008	Anahtar sözcüklerin söz varlığını geliştirmeye etkisi	Yüksek Lisans
CANAN DURMAZ	2008	Yûnus Emre Divanı'nda ve Risâletü'n-Nushiyye'de kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans
MEHMET CİHAT ÜSTÜN	2008	Erzincan (Merkez) ağzının ses bilgisi ve söz varlığı	Yüksek Lisans
ZÜLKÜF GÜL	2008	Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü romanındaki söz varlığı	Yüksek Lisans
SALİM PİLAV	2008	Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin söz varlığı üzerine bir araştırma	Doktora
AYŞE BETÜL ERKUL	2008	İlköğretim 8. sınıf Türkçe kitaplarındaki olaya dayalı metinlerin, öğrencilerin söz varlığını geliştirmedeki etkisi	Yüksek Lisans
YASEMİN SEVİNDİM	2007	Nefî divânı'nın söz varlığı	Yüksek Lisans
AYLİN UYSAL	2007	Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'edebiyat üzerine makaleler'inde kelime grupları ve söz varlığı	Yüksek Lisans

AHMET HAMDİ TURANGİL	2007	Kazak Türkçesinde 'deve' ile ilgili söz varlığı ve metinler	Yüksek Lisans
SİBEL ÇELİKEL	2007	Orhun Kitabelerinin günümüz Türkçesindeki söz varlığı	Yüksek Lisans
ÇİĞDEM TOPÇU	2006	Divanü Lügati't Türk ve Anadolu ağızlarının söz varlığında ortaklaşan filler	Yüksek Lisans
CİDEN SENA MENABİT	2006	Yazılı ve sözlü kaynaklara dayalı Romanya Türklerinin dili ve söz varlığı	Doktora
BAYRAM BAŞ	2006	1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin söz varlığı üzerine bir araştırma	Doktora
HİLAL ARSLAN KUTLU	2006	MEB ilköğretim 6, 7. ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
EBRU ÖZÇALIŞKAN	2006	Ahmet Muhip Dıranas'ın söz varlığı	Yüksek Lisans
MELİKE VURGUN	2006	Baki Divanı'nda söz varlığı	Yüksek Lisans
ÖZLEM ÖZMEN	2006	Alimcan İbrahim'in Kazak Kızı romanında söz varlığı (giriş-metin-dizin)	Yüksek Lisans
ARİFE GÜLSÜN	2006	Ayaz İshaki'nin iki hikâyesinde söz varlığı: İke Yöz Yıldan Son İnkraz ve Zindan?	Yüksek Lisans
SÜLEYMAN KAAN YALÇIN	2005	İlköğretim 1. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı unsurlarının eğitsel açıdan değerlendirilmesi	Yüksek Lisans
MUSTAFA KARATAŞ	2005	Fuzûli'nin Türkçe Divanı'nın söz varlığı	Yüksek Lisans
HALİT DEĞİRMENCİ	2004	Sakarya ve Kocaeli Üniversiteleri ölçeğinde öğretmenlik mesleğiyle ilgili kitapların söz varlığı	Yüksek Lisans
GENCİANA ABAZİ EGRO	2001	XX. yüzyılda Türkiye Türkçesinde 'çağdaşlaşma' ve 'kadın' kavramlarıyla ilgili söz varlığında görülen değişimler	Doktora
MUSTAFA HALUK AKINCI	1992	Temel söz varlığımız ve örneklendirilmesi	Yüksek Lisans
KYOO SEOK YEON	1989	Korece ve Türkçe arasında söz varlığının semantik özellikleri açısından bir karşılaştırma	Yüksek Lisans

2.1.8. Şiir, Şiir Dili ve Söz Varlığımız

Şiir, ancak iyi çalınırsa dinlenebilecek bir keman, ancak iyi yorumlanırsa insanı etkileyebilecek bir opera aryası gibidir. (Aksan, 2004: 20)

Duygu ve duyarlılıkları ifade etmek için günlük hayatta kullandığımız dildeki kelimeler ve söz kalıpları çoğu zaman yetmez. Ancak bunları dille ifade etmek için de doğal dil göstergelerinden başka araç yoktur. Doğal dili şiire özgü iletişimin dili haline getirmek için dil göstergelerine yeni anlam, ses ve söyleyiş değerleri yüklemeye ihtiyaç duyulur. Bu yeni değerlerin kuralı ve sözlüğü yok denilse yeridir. Bunlar döneme, kişiye, ruh haline, hareket noktası olarak kullanılan dilin ses ve kültür birikimine, diğer diller ve kültürlerle ilişkilerine göre oluşur ve şekil kazanırlar. İnsan, seyrettiği bir manzarada kendince belirlediği bir farklılığı ifade edecek biçimde kullanır. Böylece dil göstergelerine yeni anlam değerleri yüklenir. Ruh hallerinin ifadesinde de aynı yola başvurulur. Zaten şiirin bağlamı da diğer metinlerin bağlamından farklıdır. Duygu, coşku, heyecan ve çağrışımın hakim olduğu bir bağlamda dil göstergeleri yalnız anlam bakımından değil, ses ve söyleyiş bakımlarından da yeni değerler kazanır. İnsanların duygu, izlenim, tasarım, sezgi ve coşkuları, kişiye, zamana, mekana, psikolojik duruma göre değişir. Şiirde de duygu, izlenim, tasarım, sevinç ve coşkular, dil ve sesle ifade edilmektedir. (Aktaş, 2009: 32)

Bir şiirin, şairin zihninde nasıl oluştuğu, nasıl yazıya döküldüğü, mutlaka çok yönlü inceleme ve araştırmaları, insan beyninin gizlerle dolu işleyişinin aydınlatılmasını gerektirmektedir. Ancak hiç kuşku yoktur ki, her şiir, sözcüklere dönüştürülerek, dilin söz varlığından, onun kimi zaman dışına çıkılan çeşitli kurallarından yararlanılarak ortaya konan bir insan yaratışıdır. Kısacası, şiirin hamuru da mayası da dildir. Burada, ünlü ressam Degas'ın, ünlü şair Mallarme'ye yönelttiği, şiirin nasıl yazıldığı yolundaki soruya Mallarme'nin "Şiir sözcüklerle yazılır" yanıtı anımsanmalıdır. (Aksan, 2004: 34)

Şiir sözcüklerle güzel biçimler kurmak sanattır, başka bir şey değildir. Ama sözcük nedir? Annedir, dosttur, kadehtir, hasrettir, hayaldir; yani bir anlamı, çağrışımı, bir gölgesi hatta bir rengi ve adı olan nesnedir. Sözcük, insanoğlundan haber verir. İnsanoğlunu işlemek her sanatçının boynunun borcudur. İnsanoğlu dünyanın en zengin madenidir. Sözcük dedik ama sözcük boş bir kalıp değil ki! Şairin duyguları, düşünceleri, hayalleri, dünya görüşü, felsefesi, kişiliği her şeyi şiirde belli olur. (Tarancı, 2003: 21)

Şiirin özünün söze dönüştürülmesi sırasında şair, daha önce kullanılmış ya da kullanılmamış olan bütün anlatım yollarından yararlanır; hatta zaman zaman onları zorlar. Bu sırada sözcükler, başta gelen yapı taşlarıdır. (Aksan, 2004: 34)

Şiir, gücünü dilden alır; şiirin araç-gereci, hamuru, mayası dildir. Tıpkı dilin, şiir öğeleriyle güçlendiği, daha etkili anlatımlara ulaştığı gibi. Dünyanın herhangi bir yerinde bir şiir, içeriği, imgeleri, yarattığı tasarım ve çağrışımlarla, seslerden kurduğu örgüyle coşku verici ve kalıcı nitelik kazanmışsa, insanları etkilemişse, bu başarıda doğrudan doğruya dili çok iyi ve ustalıklı kullanmış olmasının büyük payı vardır. Şairler çok değişik imgelerini aktarabilmekte, çok özgün benzetmelere, söz ve anlam sanatlarına başvurabilmekte, dilin daha önce kullanılmış ya da kullanılmamış bağdaştırmalarına yönelebilmektedir. Bütün bunları söze dönüştürenler, sözcüklerdir; onların anlam ve ses değerlerinden yararlanmada gösterilecek ustalık, bizi etkileyen bir şiiri yaratır. (Aksan, 2004: 15)

Bütün dillerin en estetik, en etkileyici ve özlü ürünleri olan şiirler söz varlığı açısından da çok güzel örneklerdir. Şiir dilinin inceliği, etkileyici sunumu, güçlü duygusal imgeleri, içinde bulundurduğu alışılmamış bağdaştırmalar, o dilin söz varlığının en güzel örneklerini içinde barındırır. Bu gibi nedenlerle şiirler, söz varlığı araştırmalarında başvurmamız ve incelememiz gereken önemli dil ürünleridir.

2.1.9. Söz Varlığının Öğeleri

Bir dilin söz varlığını oluşturan öğeleri şu gruplar altında toplayabiliriz:

2.1.9.1. Temel Söz Varlığı

Bir dilin söz varlığının hangi öğelerden oluştuğu üzerinde durulurken ilk anılması gerekenler, *temel söz varlığı* ya da *çekirdek sözcükler* adını verdiğimiz öğelerdir. Bunun sınırı çizilirken de insanın odak olarak alınması doğru olur: İnsanın organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek gibi kavramlar, ona en yakın kişileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar sayılabilir. (Aksan, 2015: 34)

Temel söz varlığı, bir dili konuşan toplumun günlük yaşamındaki ihtiyaçlarını ve değerlerini yansıtan en çok kullandıkları sözcüklerden oluşur. Her toplumun maddi ve manevi kültür değerleri, yaşadıkları coğrafya, başlarından geçen büyük olaylar, dini inançları temel söz varlığını etkiler. Birçok toplumun zaruri ihtiyaçlarını anlatan temel söz varlığı kelimeleri birbirine benzer veya aynıdır. Bunun dışında kalanlar da bazı farklılıklar gösterebilir.

2.1.9.2. Yabancı Sözcükler

Bir toplumun, bir ulusun öteki toplumlarla hiçbir ilişki kurmadan yaşamasına olanak yokken uluslararası ticaret, kültür ve sanat ilişkileri hemen dile yansımakta ve yeryüzündeki bütün dillerde, başka dillerden alınma öğeler bulunmakta, kimi zaman bunlar bir dili bütünüyle yabancılaştıracak kadar artabilmektedir. Bir yabancı dilden alınan öğeleri iki bölümde incelemek doğru olur:

- 1) Sözcükbilimde alışılmış terimleriyle **yerleşmiş yabancı sözcükler** (Alm. *Lehnwort karşılığı*), bir dilin ses eğilim ve kurallarına uymuş, yabancılığı artık belli olmayan öğeler.
- 2) **Yerleşmemiş yabancı sözcükler** (Alm. Fremdwort) olarak nitelediğimiz örnekler ise dilin ses eğilim ve kurallarına uymayan, yabancılığını hemen belli eden, Türkçedeki oksijen, lokomotif, devalüasyon gibileridir. (Aksan 2015: 37)

Yabancı sözcükler, girdiği dilde bazı biçim veya anlam değişikliğine uğrayabileceği gibi herhangi bir değişikliğe uğramadan da o dile yerleşebilir. Tüm toplumların birbiriyle olan ticari, askeri, iktisadi vb. ilişkileri dil ile yapıldığı için kaçınılmaz olarak bütün dillerin söz varlığı içinde yabancı sözcükler bulunmaktadır. Türkçede de TDK'nin 26 Aralık 2006 tarihinde güncellediği verilere göre yirmi iki farklı dilden geçmiş çoğunluğu Arapça, Fransızca ve Farsça olmak üzere on dört bin sekiz yüz seksen yedi yabancı kelime bulunmaktadır.

Tablo 3. Yabancı Dillerden Alınan ve Yabancı Dillere Verilen Kelime Sayıları

Diller	Alınan Kelime	Verilen Kelime
Almanca	105	166
Arapça	6516	2000
Arnavutça	1	3000
Bulgarca	22	3500
Çekçe		248
Çince		307
Ermenice	24	4262
Farsça	1375	3000
Fince	2	118
Fransızca	5540	
İbranice	8	
İngilizce	518	470
İspanyolca	31	
İtalyanca	607	146
Japonca	13	
Korece	1	
Latince	68	
Macarca	15	2000
Moğolca	12	
Norveççe	2	
Portekizce	2	
Rumca	448	
Rumence		3000
Rusça	39	2500
Sırpça	1	8742
Soğdca	2	
Ukraynaca		747
Urduca		227
Yunanca	37	3000

2.1.9.3. Çeviri Sözcükler

Bir dile giren yabancı sözcüklerin yanı sıra, kavramların aktarılması yoluyla dile yerleşen *çeviri* sözcükler de vardır. (İng. *Traslation loan words*, Alm. *Lehnübersetzungen*). Bu sözcükleri 1) *tam çeviri*, 2) *yarı çeviri*, 3) *bağımsız çeviri sözcükler* ve 4) *anlamı etkilenenler* olmak üzere dörde ayırıyoruz. (Aksan 2015: 46)

Dilimize İslamiyetin kabulünden sonra Arapça ve Farsçadan çok sayıda çeviri öge yerleşmiştir. Bir de özellikle Tanzimat'tan sonra Fransızcadan, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da İngilizceden çok sayıda çeviri öge dilimize yerleşmiştir. Daha sonraki dönemde ve özellikle günümüze yakın yirmi-otuz yıl içinde iletişim araçlarının gelişmesiyle uluslararası ilişkilerin yoğunlaşması sebebiyle çevir sözcükler hızlı bir şekilde artmıştır. Özellikle son dönemde internetin dilimize ve diğer dillere olan etkisi de elbette ki çeviri sözcüklerin sayısının artışında etkili olmuştur.

2.1.9.4. Deyimler

Çekici, çarpıcı, yoğun bir anlatım özelliği taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış söz öbeklerine deyim denir. Deyimlerin işlevi anlatımı güçlendirmek, güzelleştirmektir. (Bilgin, 2013: 57)

Deyimlerin kuruluşuna katılan sözcükler bütün olarak tek bir kavramı karşılar. Bu nedenle deyim başlı başına bir dil birimidir; deymi oluşturan sözcükleri birbirinden ayrı düşünemeyiz. Örneğin *etekleri zil çalmak* deyimini oluşturan “*etek*”, “*zil*”, “*çalmak*” sözcüklerini kendi anlamlarıyla ve birbirinden bağımsız olarak düşünemeyiz; bu sözcükler, bir kalıp içinde bir bütünlük oluşturarak tek bir kavramı karşılar duruma gelmiştir. Karşıladıkları kavram da “*sevinmek*” tir. (Bilgin, 2013: 57)

Anlatım gücünü artırmak için az çok gerçek anlamı dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlenebilen kalıplaşmış söz öbekleridir. Deyimlerde genellikle mantık dışına çıkma çabası sezilir: göze girmek, ağzıyla kuş tutmak, etekleri zil çalmak, gönül almak, elle tutulur gözle görülür, evlat canlısı, fol yok yumurta yok vb. (Ünlü, 2006: 77)

Bireysel ve nedenli olan bir söz dizimi biriminin genelleşip yaygınlaşarak nedenliliğini yitirmesiyle ortaya çıkan ve tek bir sözlük birimi gibi algılanan söz öbeğine deyim denir. Deyimler öteki kalıp sözler gibi, söz dizimi kaynaklı sözlük birimleridir. Deyim kalıp sözlerin en yaygın olan türüdür. Deyimlerin yapısındaki sözler bütünlük oluşturduğu için, ortaya çıkan söz öbeği, anlam bakımından parçalanmayan bir birim olarak değerlendirilir. (Karaağaç, 2003: 229)

DEYİMLERİN ÖZELLİKLERİ

- Deyimlerin hem yargılı hem yargısız olanları vardır. Yargısız olanlar, bir kanıyı kesin bir şekilde bildirmezler ve cümle biçiminde değildirler: göze gelmek, dil dökmek, aklı yatmak, diş bilemek... Yargı bildirenlerse cümle biçiminde kullanılır: Hangi rüzgâr attı? Al birini vur ötekine. Çoğu gitti azı kaldı. Vb.

- Deyimlerde sözcüklerin biri ya da hepsi gerçek anlamının dışında bir anlam (mecaz anlam) verir. Çoğunda somutlaştırmaya rastlanır: çenesi düşük, kabak tadı vermek, saçını süpürge etmek...
- Sözcüklerin tümünün gerçek anlamında kullanıldığı az sayıda deyim vardır: iyi gün dostu olmak, dert ortağı, dosta düşmana karşı...
- Deyimler kalıplaşmış sözler olduğu için deyimi oluşturan sözcüklerin yerine başka sözcük kullanılamaz, sözcüklerin yeri değiştirilemez: “Parmağını oynatmamak” yerine “parmağını hareket ettirmemek” diyemeyiz.
- Deyimlerden “-mek/-mak” mastar ekiyle bitenler, birleşik eylem niteliğindedir; eylem çekimine girebilir ve eylemsi biçiminde kullanılabilir:
küçük düşmek Onu herkesin yanında küçük düşüreceğim.

- Deyimi oluşturan sözcükler ad durumu ve iyelik eklerini alabilir
- Benzetmelerden bazıları, eylemlerle kalıplaşarak deyim niteliği kazanır: arı gibi çalışmak, mum gibi erimek, kuş gibi hafif olmak...
- Tamlama biçiminde deyimlere de rastlanır: ağır başlı, anasının gözü, yürek yarası, eski toprak...
- Kimi deyimlerde karşıt anlamlılık vardır: Eğri oturalım, doğru konuşalım.
- Deyimlerin nükteli olanları da vardır: Ele verir öğüdü, kendi keser söğüdü.
- Kimi deyimlerin doğuşu tarihi bir olaya, fıkraya, efsaneye ya da bir hikâyeye dayanır. Bunların birçoğu Nasrettin Hoca ve Bektaşî fıkralarından doğmuştur.
- Kimi zaman argolar deyimleşebilir: turşusunu kurmak, palavra sıkamak...
- Az sayıda tek sözcükten oluşan deyim vardır: Çirkef, pişkin, akşamcı...
- Deyimler, genel kural ve öğüt bildirmezler.
- Deyimi oluşturan sözcükle, kalıplaştıkları için bir bütündür
- Kimi deyimler ölçülü ve uyaklıdır.
- Deyimlerde insan yaşamının gerektirdiği her türlü konuya rastlanabilir.

2.1.9.5. Atasözleri

Atasözleri, ataların değişik durum ve olaylardan çıkardıkları kalıplaşmış, yol gösterici yargılardır. Bu sözler, ulusal sağduyu, ulusal beğeni uzun gözlem ve deneylere dayanarak genel kural biçimine sokmuştur. Atasözleri geleneklere dayandığı için halk tarafından benimsenmiş, ortak kullanılan özlü sözlerdir. (Ünlü, 2006: 85)

Uzun gözlem ve deneyimlere dayanan yargıları, genel bir kural, bilgece bir düşünce ya da öğüt olarak yansıtan ve halkın ortak kullanımına giren kalıplaşmış özlü sözlerdir. Ulusal bir özellik taşıyan atasözleri, genellikle, toplumun ortak değer yargılarını yansıtır. (Bilgin, 2013: 63)

ATASÖZLERİNİN ÖZELLİKLERİ

- Atasözleri genellikle mecaz anlamlıdır.
- Mecaz anlamlı olanların bazıları kinayelidir.
- Bazı atasözleri amacı doğrudan anlatır: yani gerçek anlamı verir.
- Atasözleri ulusal bir iz taşır.
- Söyleyeni belli değildir (anonimdir).
- Kalıplaşmış oldukları için bunlardan hiçbir sözcük çıkarılamaz, yerleri değiştirilemez.
- Yüklemi değişince deyimleşen atasözleri vardır.
- Bazıları eksik cümle biçiminde kurulur.
- Atasözlerinin birçoğu ölçülü ve uyaklıdır.
- Olumsuz yargı taşıyan atasözleri de vardır.
- Atasözlerinin bazıları eylem, bazıları ad cümlesi niteliğindedir.

ATASÖZLERİNDE KONULAR

Dilimiz deyim ve atasözleri yönünden çok zengindir. Türk atasözleri üzerine şimdiye kadar yürütülen çalışmalar sonucu, yüz elli bini aşkın atasözü belirlenmiş; bunlar arasında yüz yetmişten fazla kavramsal konu saptanmıştır. (Ünlü, 2006: 91)

1. Ulusal yaşamın izlerini taşıyanlar
2. Töre bildiren atasözleri
3. Sosyal olayları bildiren atasözleri
4. Doğa olaylarını bildiren atasözleri
5. İnanışları bildiren atasözleri
6. Karakterleri bildiren atasözleri

2.1.9.6. Terimler

Bir bilim, sanat, uzmanlık dalı ya da bir konu ile ilgili özel bir anlamı olan, belli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim denir. (Bilgin, 2013: 77)

Bilim, sanat, spor, meslek dalıyla veya bir konuyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüktür: asit, ikileme, basınç, lazer, molekül, sentez, anayasa... Terimler tek bir sözcükten oluştuğu gibi ad tamlaması veya sıfat tamlaması biçiminde de oluşur: böbreküstü bezi, akciğer zarı, eşkenar üçgen, geniş açılı mercek vb. (Ünlü, 2006: 103)

Terimler, sınırlanmış, kesin, belirli bir kavramın karşılığı olan tek anlamlı sözcüklerdir. Terimlerin tek anlamlı olduğu söylenirken bilimsel, kesinleşmiş bir tanıımı olduğu amaçlanır. Hangi bağlamda kullanılırsa kullanılsın terim kimliğindeki sözcüğe terim anlamının dışında bir başka anlam yükleyemeyiz. (Bilgin, 2013: 77)

2.1.9.7. İlişki Sözlere (Kalıp Sözlere)

Türkçemizde çok sayıda kalıp söz vardır. Milletimizin akrabalık ilişkileri, yardımseverliği, misafirperverliği geleneklere bağlılığı gibi yüksek erdemleri kalıp sözlerin çoğalmasında etkili olmuştur.

Belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş sözlere kalıp söz denir. Kalıp sözleri öteki kalıplaşmış sözlerden ayıran geleneksel-kültürel dayatmadır. (Bilgin, 2013: 75)

Bir bireye ait olan bir söz öbeği veya cümle, toplumda genel kabul görerek yaygınlaşıp genelleşir ve kendisini oluşturan sözlerin niçin bir araya geldikleri unutulur. Böylece, o söz öbeği veya cümle, bir bütün halinde işlem görmeye başlar ve bu biçimde gerçekleşen genelleşerek nedensizleşmeyle, bu yapı, herhangi bir bireye ait olmaktan çıkıp toplumun malı haline gelir. (Karaağaç, 2003: 350)

Belli durumlarda söylenmesi konusunda toplumun bireyleri arasında üzerinde anlaşmaya varılmış söz öbekleri veya cümlelerdir. (Karaağaç, 2003: 362)

Türkçemizin en güçlü yanlarından biri de deyim ve atasözlerinde olduğu gibi birtakım yaşantılara sözcüklerle çok güzel yakıştırmalar yapması ve anlam yüklemesidir. Kalıp sözler dilimizin bu güçlü yanından kaynaklanarak ortaya çıkan sözcük veya sözcük gruplarıdır. Bu sözler toplumun kültürünü doğrudan yansıtmakta, inançlarını ve insan ilişkilerindeki inceliğini ortaya koymaktadır.

Yrd.Doç.Dr. Hürriyet GÖKDAYI Türkçedeki kalıp sözleri aşağıdaki gibi gruplandırır (Gökdayı, 2008: 101)

Hayır dua ve iyi dilek bildirenler: Güle güle oturun, Allah razı olsun,

Allah ne muradın varsa versin, Mutlu yıllar, Doğum günün kutlu olsun, İyi bayramlar.

Küfür, beddua-ilenç bildirenler: Lanet olsun, Allah cezasını versin, Allah kahretsin, Allah bela(sı)nı versin.

Duygusal tepkileri dile getirenler (Korku, sevinç, şaşkınlık, acıma, çağrı, buyruk, yasaklama, vb.): Güler misin ağlar mısın? Allah aşkına, Aklına şaşayım, Allah çarpsın, Güleriz ağlanacak halimize.

Selamlaşma bildirenler: Günaydın, İyi akşamlar, İyi sabahlar, Selamünaleyküm,

İyi günler, Merhaba.

Ayrılık bildirenler: Hoşça kal, Görüşmek üzere, İyi yolculuklar, Görüşürüz, Allah'a ısmarladık, Elveda.

Batıl inançları bildirenler: İyi saatte olsunlar, Şeytan kulağına kurşun, Elemtere fiş kem gözlere şiş, Nazar değmesin.

Bir istek bildirenler: Saatiniz var mı?, Ateşiniz var mı?, Sadede gelelim, Bize de buyurun, Gereğini arz ederim, Durakta incek var, Bana müsaade.

Konuşanı veya dinleyeni yüceltme bildirenler: Senden (sizden) iyi olmasın, Sözüünü balla kestim, Estağfurullah, Rahatsız ediyorum, Rica ederim.

Bir isteği kabul veya reddetme bildirenler: Baş üstüne, Eyvallah, Amenna, Allah derim, Âmin, Emredersiniz, Maalesef, Maatteessüf.

Dinleyeni eleştirme, uyarma, tehdit etme bildirenler: Ben sana gösteririm, Benden günah gitti, Benden söylemesi, Dikkat, Dikkatli ol, Kendine dikkat et, Ağzına acı biber sürerim, Alacağın olsun, Allah'tan korkmaz kuldan utanmaz.

Genel bir davranış veya düşünce bildirenler: Korkunun ecele faydası yoktur, Tarih tekerrürden ibarettir, Tebdil-i mekânda ferahlık vardır, Her şey olacağına varır.

Töre, gelenek ve kültürel değerleri yansıtanlar: Elçiye zeval olmaz, Yediğin içtiğin senin olsun gezdiğin gördüğün yerleri anlat, Ölülerin ardından kötü söz söylenmez, Ellerinizden öperim, Küçüklerin gözlerinden öperim, Ayıptır söylemesi.

Dini inançları bildirenler: Allah bilir, Günah, Allah kerim, Kadere meydan okunmaz, Allah'tan geldi, Takdir-i ilahi

Soru sorup cevap isteyenler: Eş olarak kabul ediyor musunuz? Hemşe(h)rim memleket nere?, Merhumu nasıl bilirdiniz?

Özür dileme bildirenler: Pardon, Af edersin, Kusura bakma, Kusura kalma, Özür dilerim.

Sembolik olarak ödüllendirme bildirenler: Aferin, Bravo, Berhudar ol, Su gibi aziz ol, El öpenlerin çok olsun.

Minnet, teşekkür bildirenler: Teşekkür ederim, Teşekkürler, Sağ ol(un), Elin(iz)e sağlık, Zahmet oldu.

2.1.9.8. Tekrar Öbekleri

Anlamı güçlendirmek, daha etkili kılmak için aynı sözcüğün tekrarına, anlamları birbirine yakın veya karşıt olan ya da benzer seslerden oluşan sözcüklerin yan yana kullanılmasına ikileme denir: gürül gürül, mırın kırın, didik didik, er geç vb. (Ünlü, 2006: 105)

İkileme, anlamı güçlendirmek amacıyla, bir sözcüğün yinelenmesi, yakın ya da karşıt anlamlı ya da ses benzerliği içindeki sözcüklerin yan yana kullanılmasıdır. İkilemeler hem ses hem anlam açısından şiirselliği olan öğelerdir.

İkilemeler dilimizin her döneminde sıkça kullanılmıştır. Sözcükbilim ve anlambilim açısından ikilemeler çok önemli anlatım öğeleridir. Köktürk Yazıtlarında, Uygur döneminde, Karahanlı Türkçesinde, Eski Anadolu Türkçesinde ve Divan şiirimizde her zaman ikilemeler çok kullanılmıştır.

Dilimizdeki ikilemeleri aşağıdaki gibi sınıflandırabiliriz:

1. Sözcüğün yinelenmesiyle kurulanlar
2. Eş anlamlı sözcüklerle kurulanlar
3. Yakın anlamlı sözcüklerle kurulanlar
4. Aynı anlam alanı içindeki sözcüklerle kurulanlar
5. Karşıt anlamlı sözcükle kurulanlar
6. Bir sözcüğü anlamlı öteki anlamsız olanlar
7. Her iki sözcüğü de anlamsız olanlar

2.1.9.9. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri)

“Belirli bir dili konuşan bir grup, konuşmalarında başka bir gruptan açıkça farklılık gösteriyorsa, farklı ağızları konuşuyorlar demektir. Bir ağız, aynı dilin diğer bölgelerinden ayrılan kullanımıdır. Eğer farklılık yalnızca ses bilgisi düzleminde ise, bu bir ağız olarak adlandırılır.” (Karaağaç, 2013:76)

Doğan Aksan’a göre ağız: (parler, Mundart), aynı lehçe içinde, daha küçük yerleşim bölgelerine özgü olan ve daha küçük ayrımlara dayanan konuşma biçimidir. Örneğin Türkiye Türkçesinde, Anadolu’nun çeşitli yörelerinin konuşma biçimleri, ağız olarak nitelenebilir. Orta Anadolu ağızları, Ankara ağzı, Sivas ağzı, Van ağzı gibi. Kimi diller lehçe kavramını “ağız ailesi” olarak tanımlarlar (Aksan, 2009:142)

Türkçenin önemli zenginliklerinden biri de yöresel söyleyiş farklılıklarıdır. Herhangi bir kelimenin konuşma dilinde farklı yörelerde çok değişik söyleniş şekilleri vardır.

Günlük hayatta evde sokakta, mahallede, köyde konuşulan dili günlük konuşma dili olarak adlandırırız. Bu günlük konuşma dilinin en büyük özelliği de doğal, kendi

içindeki ses kurallarına fazla dikkat edilmemesidir. Bu doğallık da konuşma dilindeki bazı yöresel söylem farklılıklarını ortaya çıkarmıştır. Ağızlardaki farklılıklar da genelde sözcüklerin söyleyiş özelliğinde görülür, yazıda aynı olan sözcükler yöresel ağız özelliklerinin göre farklı şekilde söylem farkından ortaya çıkmıştır. Söz gelimi “kara” sözcüğünün bazı yerlerde “gara” şeklinde, “kabuk” sözcüğünün “gabuk” şeklinde kullanılması gibi. Bu yöresel söyleyiş özelliklerinin yani ağızların oluşumunda yöresel kültür, inanış ve düşünce farklarının yanında coğrafi ve iklimsel özellikler de ayrıca bir etkiye sahiptir. Yazı dili ise genelde ortak bilim dilidir. Yazışmalarda genelde İstanbul Türkçesi dediğimiz ortak kuralları olan dil kullanılır. Türk Edebiyatındaki öykü, roman ve tiyatro gibi çeşitli türlerdeki eserlerde de yazarlar o yörenin ağız özelliklerini taşıyan ağız özelliklerine başvurmuştur. (Salmanlı, 2018: 26)

2.1.9.10. Argo Sözcükler

Argo, toplum içinde aynı meslek, aynı uğraş veya herhangi bir özelliği nedeniyle diğerlerinden ayrılan bir grubun kullandığı, sadece onların tam olarak anladığı kendilerine özgü sözcük ve sözcük gruplarından oluşan özel dile denir. Argonun; hırsız argosu, kabadayı argosu, kumar argosu, dilenci argosu, okul-öğrenci argosu, hapisane argosu, asker argosu, cinsel argo, esnaf argosu, sporcu argosu, azınlık argosu, şoför argosu ve inanç argosu gibi çeşitleri vardır.

“Bir ülkede, bir ağzın esas alınarak konuşulduğu ve yazıldığı kültür diline “Ortak dil” adını veriyoruz. “Ortak dil” in içinde, bir gruba veya bir mesleğe mensup olanlarca kullanılan dile “Özel dil” denmektedir. Bu dil, “social” ve dialecte” kelimelerinin kısaltılarak birleşmesinden oluşan “sosyolekt (sociolecte, sociolect) kelimesiyle de ifade edilmiştir. Şu halde özel dil kısaca “Bir grubun dil varlığı veya grubun dili” olarak tanımlanabilir. Bu dil, bir mesleğe veya bir alana ait “terim” adını verdiğimiz kelimeleri ihtiva edebilir: “Tıp dili, hukuk dili, denizcilik dili” gibi. Bu dil, toplumda belli bir sosyal sınıfa mensup olanların; daha çok asosyal olarak damgalanmış grupların, toplumun geri kalan kısımlarından ayrılmak veya korunmak içgüdüsüyle kendilerine has kelime ve deyimlerle oluşturduğu konuşma sistemi olabilir. İşte bu ikinci “özel dil” e “argo” denmektedir. (Arslan, 2004: 21)

Toplumda belli bir gruba veya sosyal bir sınıfa özgü olan ve genel dilden başkalaşarak asalak bir sözcük hazinesi oluşturan konuşma sistemlerine “argo” denir. Hırsız argosu, öğrenci, şoför asker, dilenci argosu gibi. (Ünlü, 2006: 103)

Geniş anlamıyla argo, ortaklaşa kullanılan ölçünlü dilin dışında kalan her türlü dil kullanımınıdır. Dil kullanımında tek amaç vardır: İletilmek istenilen bilginin karşı tarafa dökmeden saçmadan taşınması. Bu amaç dışında kalan, anlam taşımayı arka plana atan her türlü dil kullanımı, argodur. (Karaağaç, 2003: 48)

Argonun sınırlarını çizmek, söz varlığı içinde hangi sözcük veya sözcük gruplarının argoya dâhil olduğunu belirlemek oldukça zordur. Birçok kaynakta birbirine yakın olmakla birlikte farklı farklı argo tanımları yapılmıştır. Mehmet Arslan’a göre “argo” nun özelliklerini şu şekilde belirleyebiliriz:

- Her argo, bir dile bağlıdır. O dili bilmeyen kişiler tarafından anlaşılabilir ve konuşulamaz.
- Her argo, bağlı olduğu ana dil ile kendisinin özel sözcüklerinin birlikte konuşulmasından oluşur.
- Argo konuşulurken kullanılan günlük konuşma dili sözcüklerinin argo sayılabilmesi için; mutlaka günlük konuşma dilinin dışında, ikinci bir anlamı olması gerekir.
- Her dile bağlı çeşitli argolar vardır.
- Aynı sözcük çeşitli argolarda değişik anlamlara gelebilir.
- Bir kavram için birden fazla ve değişik dillerden alınma sözcükler kullanılabilir.
- Argolar temel olarak gizli ve özel dillerdir.
- Hiçbir argo, içinde doğduğu geniş toplumun tümü tarafından konuşulmaz.
- Argolar, genellikle topluluk yaşamı içinde özellikler taşıyan adacıklarda yaşayan kişiler ya da belli meslekte olanlar arasında türer.
- Argolar kaba dil sayılır. Her yerde kullanılmazlar.
- Her argo sözlü bir dildir.
- Argolar sürekli değişir. Argolar yapma dil değildirlerdir.
- Argolar şifreli dil değildirlerdir.
- Her argo özel bir dil olmakla birlikte, her özel dil argo değildir.

- Argoda meslek dillerinden kelimeler de yer alabilir, fakat her meslek dili argo değildir.
- Bugün kullandığımız bazı argo kelimelerin tarihle, geçmişle ilgisi; kelimelerin kullanıldıkları dönem yaklaşık olarak basitçe tespit edilebilir.
- Argo konuşan kimseler genellikle kullandıkları cümleler arasında kelimeleri bayağılık hissi veren bir tarzda telaffuz ederler.
- Her argoda görüldüğü gibi Türk argosunda da anlatış canlılığı vardır.
- Türk argosunun söylenişinde dudaklar bükülür, heceler kesilerek belirtilir, konsonlar tumturaklı, vokaller de genel olarak kapalı çeşitlerden olur.
- Türkiye’de özellikle İstanbul’da argonun gelişmesine külhanbeylerinin büyük katkısı olmuştur.
- Argo durmadan değişmektedir. Bazan yeni kelimeler, bazen da eskiler şeklini değiştirerek ortaya çıkar. (Arslan, 2003: 28-32)

Argoyu oluşturmada başvurulan yolları, birkaç örnekle, yakından tanıyalım:

Fırçalamak: Kendinden alt aşamada bulunan ya da küçük birini uzun boylu fırçalamak.
Somutlaştırma

Pergelleri açmak: Uzun adımlar atarak yürümek. Eğretileme

Okşamak: dövmek. Düzdeğişmece

Bilezik: kelepçe. Karşıtlama

Temizlemek: öldürmek: örtmece (yumuşatma, güzel adlandırma) (Bilgin, 2013: 78)

2.2.2. Eserin Tanıtımı

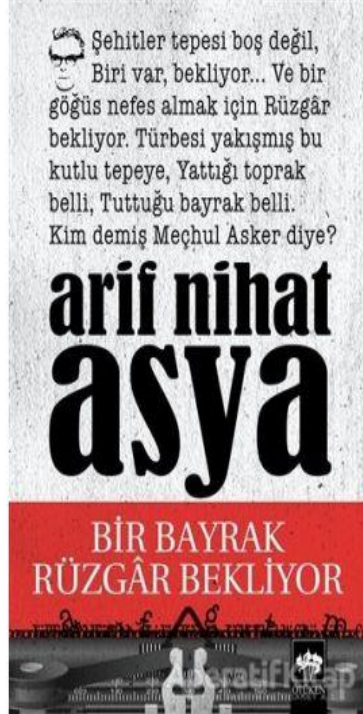
2.2.2.1. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor

İncelediğimiz eser Ötüken Neşriyat tarafından 2014 yılında 21. Basımı yapılan Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı eseridir. 320 sayfadan oluşan eserimiz beş bölümden oluşmaktadır:

1. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor
2. Aynalarda Kalan
3. Aynalar II
4. Köprü
5. Kubbe-i Hadra

Birinci bölümde kırk beş, ikinci bölümde yirmi dokuz, üçüncü bölümde altı, dördüncü bölümde otuz ve beşinci bölümde on dokuz şiir vardır. Bu bölümlerden sonra kitabın sonunda bir sözlük bölümü mevcuttur.

Kitabın kapağı:

ARİF NİHAT ASYA
(1320-19)

Dokunmayın, üzerine
Gölge ettim kanadımı...
Ninni söyleyin adıma,
Uyandırmayın adımları!

Böyle emretti melekler,
Böyle emretti Yaradan:
Bir taşa verdim adımları,
Adsız girdim bu kapıdan.

«Adı yok.» yazsın kalemler,
Bildiklerimi söyledim.
Bir yolcuyum ki yollarda
Aç kaldım, adımları yedim.

Attılar bir geceye ki
Dokuz ay on gün kalacak.
Çilesi dolduğu sabah
Güzel bir adımları olacak.

2.3. ARİF NİHAT ASYA

2.3.1. Hayatı

Çatalca'ya bağlı İnceğiz köyünde 7 Şubat 1904 tarihinde doğan Arif Nihat Asya, Ziver Efendi ve Fatma Zehra Hanım'ın tek çocuğudur. Çiftçilik yapan babası Ziver Efendi 14 Şubat 1904'te veba hastalığından vefat edince Arif Nihat Asya, henüz yedi günlükken yetim kalır. Annesi Arif Nihat Asya üç yaşındayken ikinci evliliğini yapar ancak evlendiği Filistinli subayla Filistin'e giderken Arif Nihat'ı götüremez. (Orakçı, 2003: 11)

Çok küçük yaşta annesinden ayrı kalan Arif Nihat, dört yaşında İnceğiz köy okulunda ilk hocası Hüseyin Efendi'den elif-ba öğrenmeye başlar. Kısa zaman sonra, babaannesi Rüveyda Hanım vefat eder ve Arif Nihat babasının ana bir kardeşi Gülfem Hanım'ın yanına, yine Çatalca'ya bağlı Örcünlü köyüne getirilir. Çok sevdiği Gülfem Hanım'ın üç kızıyla beraber Örcünlü köy okuluna devam eder. Osmanlı Devleti'nin çok zor durumda olduğu yıllar olması sebebiyle Gülfem Hanım'ın ailesi ve bütün köy İstanbul'a göç eder.

Arif Nihat, İstanbul'da iken bazen halasında bazen de babasının amcası Recai Efendi'nin yanında kalır. Bu sürelerde farklı farklı okullara devam eder. Gülfem Hanım Arif Nihat Asya'nın eğitimine çok önem verir. Onu önce Gülşen-i Maarif Rüştüyesine daha sonra bu okulu bitirince Bolu Sultanisine parasız yatılı öğrencisi olarak kaydettirir. Bolu Sultanisine bir süre devam eden Arif Nihat, bu okulun lise kısmı kapatılınca bir sonraki yıl Kastamonu Sultanisine geçer.

Arif Nihat Asya, Kastamonu'da sanat faaliyetlerine katılmaya başlar. Açıksöz Gazetesi ve Gençlik mecmuasında şiirlerini yayınlamaya başlar. 1923 yılında Kastamonu Sultanisini bitirir ve 1924 yılında İstanbul Yüksek Muallim Mektebine yatılı öğrenci olarak başlar. Üniversite hayatında hem sanat faaliyetlerine devam eder hem de bazı işlerde çalışır. Üniversite son sınıf öğrencisi iken Hatice Semiha Hanımla evlenir ve bu evlilikten iki erkek çocuğu olur.

1927 yılında üniversiteyi bitirir ve 1928 yılında Adana Erkek Muallim Mektebinde edebiyat öğretmenliğine başlar. 1931 yılında aynı görevle Adana Erkek Lisesine geçer.(Orakçı, 2003: 12)

1933 yılında Mevlevi dedesi Ahmet Remzi Akyürek'le tanışır, tasavvufta ilerler ve Mevlevi Şeyliğine kadar yükselir. 1934 yılında askere gider. Asya soyadını askerlik

görevini yaparken soyadı kanunu gereği alır. Askerlik görevi bitince edebiyat öğretmenliği görevine geri döner.

1936 yılında Arif Nihat Asya imzasıyla ilk eseri “Ayetler” yayınlanır. 1941 yılında mahkeme kararı ile eşi Semiha Hanım’dan ayrılır. Arif Nihat Asya’nın bu evlilikten de bir kız bir erkek çocuğu olur. 1942 Malatya Lisesi müdürlüğüne başlar. Müdürlük görevi kısa sürer aynı okulda edebiyat öğretmeni olarak çalışmaya devam eder. 1943 yılında İkinci Dünya Savaşı devam ederken ikinci askerliğini Diyarbakır’da yapar.

Malatya’da üç yıl çalıştıktan sonra tekrar Adana’ya döner. Adana’da edebiyat öğretmenliğine devam ederken 1945 yılında “Kanatlar ve Gagalar” ın ilk baskısı yapılır. 1946’da “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” adlı şiir kitabı yayımlanır. 1948 yılında edebiyat öğretmenliği göreviyle Edirne’ye sürgün edilir. 1950 yılında yapılan seçimlerde Adana milletvekili seçilir ve aynı yıl Edirne’den ayrılır. Siyaseti bir türlü sevemeyen Arif Nihat, 1954 yılında aktif siyaseti bırakarak Eskişehir Lisesi edebiyat öğretmenliğine atanır. Daha sonra 1955 yılında Ankara Gazi Lisesi edebiyat öğretmenliğine geçer. 1959 yılında eşinin de aralarında bulunduğu otuz öğretmenle beraber Kıbrıs Lefkoşe Erkek Lisesi Edebiyat öğretmenliği görevine gönderilir. İki yıl bu göreve devam eder ve kadrosunun bulunduğu Gazi Lisesinde kısa bir süre çalıştıktan sonra 1962 yılında elli sekiz yaşında iken emekli olur. Emekli olduktan sonra birçok edebi çalışmaya imza atmıştır.

1974 yılının sonlarında rahatsızlanarak Ankara Numune Hastanesine kaldırılan Arif Nihat Asya, bu hastanenin Yeni Özel Bölüm 318 numaralı odasında, 5 Ocak 1975 Pazar günü saat 21.10’da vefat eder. (Yıldız, 2006: 36)

2.3.2. Sanat Anlayışı ve Türkçesi

Arif Nihat Asya, çok küçük yaşlarda şiire ilgi duymuştur. İlk denemelerini ilkokula giderken yapmıştır. Küçük yaşlarda yaşadığı yakın çevresinde şiirle ilgili olan akrabaları dolayısıyla şiire ilgisi ve aşinalığı gelişmiştir. Bolu’da ikamet ettiği dört yıl boyunca resimle de ilgilenmiştir.

Şairin çocukluk yılları, Türk milletinin başına her gün ayrı bir belanın geldiği savaş, yokluk, bıkkınlık ve bezginlik yıllarıydı. Fakat güçlü milletler, asıl dirilme, direnme, doğrulup ileri atılma iradelerini böyle zor zamanlarda gösterirler. Büyük sıkıntılara ve imkânsızlıklara rağmen ortaya konulan bu irade, milli heyecanları alevlendirir. Arif Nihat’ın çocukluk devresinde de böyle olmuş; milletin direniş iradesi,

büyük heyecan dalgaları yaratmış ve bu hava, halk ozanlarının diliyle destanlaşmıştır. Arif Nihat destancılara özenmiş, etrafta olup biten bazı olayları vezinli-kafiyeli sözlerle ifade etmeye başka bir deyişle, daha o yaşta şiirin penceresinden görmeye başlamıştır. (Yıldız, 2006: 103)

Arif Nihat Asya, Kastamonu yıllarında Fecr-i Ati şairlerinden Mehmet Behçet Bey, Mehmet Akif Ersoy, Enver Kemal Bey, Mustafa Necati Bey, Ahmet Hamdi Bey, Orhan Şaik gibi önemli şahsiyetlerden hem etkilenmiş hem de destek görmüştür. Arif Nihat çok önemli bir edebi çevrenin ve sanat ortamının içinde yetişmiştir diyebiliriz.

Şairimizin şiirinin ilk dönemlerinde Fecr-i Ati'nin karamsar havasını ve Genç Kalemler hareketinin milli duyarlılığını birlikte taşıdığı görülür. Birtakım ruh sıkıntıları ve inanç sarsıntılarına rağmen Türkçülüğün telkin ettiği millet ve vatan sevgisini, istiklal fikrini, hamaset duygusunu “şiirinin kurucu unsurları” halinde kullandığı görülür. (Yıldız, 2006: 112)

Arif Nihat Asya, şiir yazarken kafiye çok önem verir. Ona göre kafiye şiirin olmazsa olmaz unsurudur. İlk şiirlerinde kafiye biraz acemice kullansa da olgunlaştıktan sonra ustaca kullandığını görürüz. İlk dönem şiirlerinde belli bir nazım şeklini tercih etmemiş hatta kendine has nazım şekilleri kurmuştur diyebiliriz. Nazım birimi olarak da çoğu zaman dörtlülüğü tercih etmiştir.

Şairimiz, 1930'lu yıllardan itibaren hem fikir temelinde hem de biçim ve muhteva açısından olgunluk dönemine girmiş ve kendine belli bir yol bulmuş, sanat gücünü ortaya koymuştur diyebiliriz. Yaklaşık kırk yıl süren olgunluk döneminde birçok başarılı eser ortaya çıkarmıştır.

Arif Nihat Asya, ilhama inanmayanların şair olamayacağını düşünür. Ona göre şiir yazabilmek için bilgi, emek, duygu, yetenek ve düşünce gereklidir fakat ilham çok önemlidir. İlhama çok önem veren şairimiz bunun kadar hayali de şiirin vazgeçilmez unsurlarından biri olarak görür. Onun şiirini değişik ilham kaynakları oluşturur. Kendisinde var olan sosyal duyarlılık, tarih bilinci, din ve tasavvufa ilgi, vatanının güzelliklerine olan ilgi şiirini besleyen kaynaklardan sadece bazılarıdır.

Arif Nihat Asya, şiirin tekniğinden çok, şiirin mahiyetine önem vermiştir. O, şiirin biçim özellikleri ile içeriğinin ve barındırdığı fikirlerin ilham ile ahenkli bir bütün oluşturursa gerçek şiir olabileceğini düşünür.

Arif Nihat, sanatın gayesi konusunda çok katı bir tutum içine girmemiştir. Güzelliği ihmal etmemek kaydıyla çeşitli değerleri öne çıkardığı şiirleri az değildir.

Fakat ana tutumu, estetik değer ile sosyal faydayı barıştırıp kaynaştırmak olarak belirlenebilir. (Yıldız, 2006: 139)

Arif Nihat Asya, dili nesirde de şiirde de şaşırtıcı şekilde kullanır. O şiir yazarken ne mesaj vermekten geri durur ne de estetik duyarlılıktan. Yazdığı destansı, ünlü şiirleriyle “Bayrak şairi” unvanını alan şairimiz Türkęeyi de şiirlerinde aynı ölçüde destansı güzellikte kullanmıştır. Dil, din, tarih bilincini biręok şiirinde büyük bir ustalıkla Türkęenin gücüyle bütünleştirdiğini görmek zor değildir.

2.3.3. Eserleri

Arif Nihat Asya’ın otuz üç adet kitabı basılmıştır. Bunlardan yirmi iki adedi şiir, on adedi de nesir ve mensur şiir kitabıdır. şiir kitaplarından beşi, nesir kitaplarından üçü ölümünden sonra basılmış, “Sevgi Mektupları” adını verdiği bir eseri de baskıya hazırlandığı halde basılmamıştır. Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor’un birinci baskısının sonundaki “Yazarın Başka Kitapları” başlıklı ağıklamada, çıkacak kitapları arasında “Necit” adlı bir kitap da vardır ancak bu konuda başka bir kayda rastlanmamaktadır. (Yıldız 1997: 104)

şiir Kitapları, bu kitapların birinci baskısının yapıldığı yıllar ve yayınevleri:

- Heykeltraş, 1924, Mahmut Bey Matbaası.
- Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, 1946, Sabri elik Matbaası.
- Kubbe-i Hadra, 1956, Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik.
- Rubaiyyat-ı Arif- I, 1956, Yıldız Matbaacılık ve Gazetecilik.
- Rubaiyyat-ı Arif- II (Kıbrıs Rubaileri), 1964, Türkiye Milli Talebe Fed. Yayını.
- Rubaiyyat-ı Arif- III, 1964, Güven Matbaası.
- Kökler ve Dallar, 1964, Toprak Dergisi Neşriyatı.
- Emzikler, 1964, Güven Matbaası.
- Rubaiyyat-ı Arif- IV (Kova Burcu), 1967, Defne Yayınları.
- Dualar ve Âminler, 1967, Yağmur Yayınları.
- Yürek, 1968, Defne Yayınları.
- Köprü, 1969, Defne Yayınları.
- Kundaklar, 1969, Didakta Yayınları.
- Rubaiyyat-ı Arif- V (Avrupa’dan Rubailer), 1969, Defne Yayınları.
- Aynalarda Kalan, 1969, Hız Dağıtım.

- Divançe-i Arif, 1971, Fon Matbaası.
- Basamaklar, 1971, Didakta Yayınları.
- Şiirler (Şiirlerinden Seçmeler), 1971, M.E.B. Devlet Yayınları.
- Büyüyün Kızlar Büyüyün, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Fatihler Ölmez, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Rubaiyyat-ı Arif- VI (Yerden Gökten), 1976, Ötüken Yayınevi.
- Ses ve Toprak, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Takvimler, 1976, Ötüken Yayınevi.

Nesir Kitapları, bu kitapların birinci baskısının yapıldığı yıllar ve yayınevleri:

- Yastığımın Rüyası, 1930, Türksözü Matbaası.
- Ayetler (Kanatlarını Arayanlar), 1936, Türksözü Matbaası.
- Kanatlar ve Gagalar, 1945, Sabri Çelik Basımevi.
- Enikli Kapı/Top Sesleri, 1964, Güven Matbaası.
- Terazi Kendini Tartamaz, 1967, Defne Yayınları.
- Tehdit Mektupları, 1967, Defne Yayınları.
- Onlar Bu Dilden Anlar, 1970, Didakta Yayınları.
- Aramak ve Söyleyememek, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Ayın Aynasında, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Kubbeler, 1976, Ötüken Yayınevi.
- Sevgi Mektupları, (Basılmayan eseri)

Yayımlanan eserlerinin haricinde Arif Nihat Asya'nın birçok eseri olduğu araştırılan kaynaklardan anlaşılmaktadır.

Arif Nihat'ın çalışırken kullandığı not defterlerinde, takvim yapraklarında, bazı dağınık kâğıtlarda, muhtelif gazete ve dergilerde, kitaplarına girmemiş 159 adet şiir tesbit ettik. (Yıldız 1997: 122)

2.3.4. Arif Nihat Asya Bibliyografyası

Bu bibliyografya hazırlanırken Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Kaynakları, Arif Nihat Asya hakkında çok sayıda araştırması ve çalışması bulunan Prof. Dr.

Sadettin Yıldız'ın "Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası" adlı eserinden yararlanılmıştır. Birden fazla basımı yapılan veya farklı farklı yayınevlerinden yayımlanan eserler bir defa yazılmıştır.

Kitaplar:

- Öner, Sakin, Arif Nihat Asya, Toker Yayınları, İstanbul, 1979.
- Yıldız, Sadettin, Arif Nihat Asya'nın Nesirleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.
- Yıldız, Sadettin, Arif Nihat Asya, Kaynak Yayınları, İzmir, 2006.
- Yıldız Sadettin, Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1997.
- Köseoğlu, Nevzat, Arif Nihat Asya, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2011.
- Çetin, Nurullah, Bayraklaşan Şair Arif Nihat Asya, Ebabil Yayıncılık, Ankara, 2017.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2017.
- Özdemir, Mehmet, Arif Nihat Asya Kıbrıs'ta, Yeni Zamanlar Dağıtım, İstanbul, 2003.
- Bilir, Orhan, Hayatından Sayfalarla Arif Nihat Asya, Kuşak Yayınları, İstanbul, 2013.
- Yücel, Mustafa, Arif Nihat Asya-Seçmeler, Berikan Yayınevi, Ankara, 2003.
- Yıldız, Sadettin, 'Bayrak Şairi' Arif Nihat Asya'dan Seçmeler, Ötüken Yayınevi, İstanbul, 2017.

Tezler:

- Kavak, Refaeddin, Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Milli Kültür, F. Ü. Ed. Fak. Lisans Tezi, Elazığ, 1979.
- Yıldız, Sadettin, Arif Nihat Asya Hayatı-Sanatı-Eserleri ve Nesirleri, T. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 1990.
- Yücel, Bilgin, Arif Nihat Asya, Ank. Ün. D.T.C.F. Mezuniyet Tezi, Ankara, 1970.

- Sabırlı, Namık, Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları adlı eseri üzerine bir söz dizimi (kelime grupları) incelemesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.
- Demirkır, Ahmet Yavuz, Arif Nihat Asya'nın nesirlerinin söz varlığı, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2018.
- Sezgin, Merve Nur, Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde değerler etrafında tematik bir çalışma, Erzincan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Erzincan, 2017.
- Ulu, Hacer, Arif Nihat Asya'nın 'Bir bayrak rüzgâr bekliyor' ile 'Duâlar ve âminler' adlı şiir kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi, Fırat Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2018.
- Doğanay, Süleyman, Edebî bir eserde şairin dini yaşaması -Arif Nihat Asya örneği-, Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2009.

Dergi ve Gazete Yazıları:

Bu başlık altında; makale, hatıra, incelemeler bulunmaktadır.

- Argeşo (Asya) Fırat, Babam Arif Nihat Asya, Defne Dergisi, Şubat-1969.
- Atagün, S. İrfan, Bayrak Şairi Arif Nihat Asya, Türkiye Gazetesi, 20.09.1992.
- Atatuğ, Ferideddin, Arif Nihat Asya, Milli Eğitim Dergisi, Ocak-1990.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya Sohbeti, Türk Edebiyatı Dergisi, Temmuz-1979.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya Şeb-i Arusu, Türk Edebiyatı Dergisi, Ocak-1982.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Bir Hatıranın Düşündürdükleri, Türk Edebiyatı Dergisi, Mayıs-1982.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Bayrak, Türkiye Gazetesi, Eylül-1982.
- Bildirki, Oyhan Hasan, Kubbe-i Hadra, Beşparmak Dergisi, Ocak-1991.
- Binokay, Enver, Hatıralarla Asya, Kalem Dergisi, Ocak 1948/49.
- Burak, Halil, Kıbrıs'ın Aydınlığı, Güneysu Dergisi, Eylül/Ekim- 1992.

- Çağbayır, Yaşar, Türkçenin Ustalarından Arif Nihat Asya, Beşparmak Dergisi, Oca-1991.
- Çınarlı, Mehmet, Sanatçı Dostlarım: Arif Nihat Asya, Töre Dergisi, Haziran-1973.
- Çınarlı, Mehmet, Arif Nihat Asya'yı Uğurlarken, Hisar Dergisi, Şubat-1975.
- Çınarlı, Mehmet, Ölümünün İkinci Yılında Arif Nihat Asya, Milli Kültür Dergisi, Şubat-1977.
- Çetin, İsmet, Arif Nihat Asya'nın Şiirlerinde Tarih ve Türklük, Türk Yurdu Dergisi, Şubat-1988.
- Diriöz, Haydar Ali, Büyük Türk, Büyük Şair Arif NiHat Asya, Bayrak Dergisi, Şubat-1975.
- Ecer, Naci, Ayetler Münasebetiyle, Görüşler Dergisi, Haziran-1937
- Erden, Hasan, Arif Nihat Asya-Düşüncesi Hayatı ve Sanatı, Pınar Dergisi, Şubat-1975.
- Ergüzel, M. Mehdi, Selimler Gelir de Yavuzlar Gelmez, Türk Edebiyatı Dergisi, Ocak-1988.
- Ertepinar, Coşkun, Bir Arif Nihat Asya Vardı, Eflatun Dergisi, Şubat-1975.
- Esin, Necmettin, Arif Nihat Asya, Çağrı Dergisi, Temmuz-1975.
- Güler, Abdülkadir, Bir Portre: Arif Nihat Asya, Gençliğin Sesi Dergisi, Ocak-1991.
- Güler, Abdülkadir, Ölümünün 16. Yılı Nedeniyle Arif Nihat Asya, Beşparmak Dergisi, Ocak-1991.
- Hisar Dergisi (İmzasız), Asya'nın Ardından Yazılanlar, Hisar Dergisi, Şubat-1975.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, Arif Hoca İçin, Öncüler Dergisi, Ocak-1976.
- Hacıeminoğlu, Necmettin, Şehitler Tepesinde Ebedileşen Arif Nihat Hoca, Töre Dergisi, Şubat-1976.
- İnal, Yaşar Faruk, Arif Nihat Asya'dan Anılar, Hisar Dergisi, Şubat-1975.
- İnal, Ayhan, Türkocağı Hatıraları, Türk Yurdu Dergisi, Nisan-1987.
- Kabaklı, Ahmet, Na't, Türk Edebiyatı Dergisi, Mart-1992.
- Kabaklı, Ahmet, İncegiz'de Arif Nihat Asya İle, Türkiye Gazetesi, 6 Temmuz-1993.
- Karakuş, İdris, Arif Nihat Asya ve Talebesi, Meşale Dergisi, Haziran-1989.

- Kavukçuoğlu, Nuşin (Derl.), Arif Nihat Asya İçin Ne Yazdılar, Eflatun Dergisi, Şubat-1975.
- Kocakaplan, İsa, Arif Nihat'ta Mazi ve Kahraman Temi, Türk Edebiyatı Dergisi, Ocak-1982.
- Kumsuz, Nurkal, Ölümünün 17. Yılında Arif Nihat Asya, Ortadoğu Gazetesi, 5 Ocak-1992.
- Mutluay, Rauf, Ölümler Yıldönümler, Cumhuriyet Gazetesi, 14 Ocak 1975.
- N.Y.G., Ölümünün 15.Yılında Bayrak Şairi Arif Nihat Asya, Türkiye Gazetesi, 8 Ocak-1990.
- Öksüz, Emine İşinsu, Vefatından Bir Yıl Sonra, Töre Dergisi, Ocak-1976.
- Sançar, Necdet, Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor, Toprak Dergisi, Mart-1960.
- Sayılğan, Aclan, Şairin Ölümü: Arif Nihat Asya İçin, Töre Dergisi, Şubat-1975.
- Sefercioğlu, Necmettin, Vagona Sığın Asya, Kalem Dergisi, Aralık/Ocak-1948/1949.
- Soyuer, Halil, Arif Nihat Asya'dan Anılar, Eflatun Dergisi, Mart-1975.
- Şahin, Ömer, Bayrak Şairimiz Arif Nihat Asya'nın Vefatının 17. Yılındayız: "Bazı Konularda Hiç Taviz Vermedi", Zaman Gazetesi, Ocak-1993.
- Tansel, F. Abdullah, Arif Nihat Asya ve Nihat Sançar, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Nisan-1975.
- Tanyu, Hikmet, Türk Milletinin Şairi Arif Nihat Asya, Devlet Gazetesi, 13 Ocak 1975.
- Tural, Sadık Kemal, Arif Nihat Asya, Türk Kültürü Dergisi, Şubat-1976.
- Tural, Sadık Kemal, Ölümünün Birinci Yılında Arif Nihat Asya'nın Düşündürdükleri, Töre Dergisi, Ocak-1976.
- Türk, Dr. Cezmi, Asya, Kalem Dergisi, Aralık/Ocak-1948/1949.
- Türkiye Gazetesi (İmzasız), Bir Dil Kuyumcusu: Arif Nihat Asya, 5 Ocak 1992.
- Türk Yurdu Dergisi (İmzasız), Arif Nihat Asya'yı Anarken, Ocak-1993.
- Ünlü, Özcan, Arif Nihat Asya'yı Vefatının 16.Yılında Anıyoruz: "Hiçbir Şey Kendinden Başlamaz, Zaman Gazetesi, 5 Ocak 1991.
- Veziroğlu, İlter, Arif Nihat Asya ve Kıbrıs, Çağrı Dergisi, Şubat-1975.

- Yıldız, Sadettin, Arif Nihat Asya ve Edirne, Edirne Hudut Gazetesi, 2-4-5-6 Şubat 1991.
- Yüksel, H. Avni, Ölümünün Altıncı Yıl Münasebetiyle: Arif Nihat Asya, Küçük Dergisi, Mart-1981.
- Zaimoğlu, Z. İlhan, Selam Sana Asya, Kalem Dergisi, 4/5 Aralık/Ocak-1948/1949.

Mülakatlar:

- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya'nın Son Nüktesi Son Endişesi, Töre Dergisi, Şubat-1975.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya ile Son Konuşma, Töre Dergisi, Mart-1975.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya'dan Dinlediklerim, Töre Dergisi, Haziran-1975.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Servet Asya Arif Nihat Asya'yı Anlatıyor-I, Hisar Dergisi, Ocak-1976.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Servet Asya Arif Nihat Asya'yı Anlatıyor-II, Hisar Dergisi, Şubat-1976.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya'dan Dinlediklerim, Töre Dergisi, Şubat-1977.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Arif Nihat Asya ile Bir Sohbet: Sultan İkinci Abdülhamit, Töre Dergisi, Ocak-1978.
- Bakiler, Yavuz Bülent, Hakka Yürüyüşünün 6. Yılında Arif Nihat Asya ile Bir Konuşma, Töre Dergisi, Şubat-1980.
- Belli, Şemsi, Kızı Fırat Asya'yla Arif Nihat Sohbeti, TV-2 Şiir Bahçesi Programı, 6 Aralık 1988.
- Gözler, H. Fethi, Ölümünün 10. Yılı Münasebetiyle Arif Nihat Asya'nın Edebi Şahsiyeti Üzerine Sekiz Soru Sekiz Cevap, Gülpınar Dergisi, Şubat-1985.
- Karapınar, Mustafa, Arif Nihat Asya ile Bir Konuşma, Töre Dergisi, Ekim-1972.
- Samancı, M. Nuri, Arif Nihat Asya'ya 10 Soru Arif Nihat Asya'dan On Cevap, Defne Dergisi, Şubat-1969.

2.4. BİR BAYRAK RÜZGÂR BEKLİYOR VE SÖZCÜK ÖĞRETİMİ

2.4.1. Öğretim Programlarında Sözcük Öğretimi

İlköğretim Türkçe ders programlarının temel amaçlarından biri sözcük zenginleşmesini sağlamaktır. Çünkü dil bireyin hem bilişsel gelişiminde bir göstere hem de yaşadığı topluma uyum sağlamasında önemli bir araçtır. Yani dil bireyin bilişsel ve sosyal yönlerinin gelişiminde yardımcıdır ve gösteregidir. Sözcük zenginliği, bireyin düşünme ve anlatım zenginliğini beraberinde getirir. Çocuk, okulöncesi dönemden yani 6 yaşından başlayarak okullarda sistemli bir program doğrultusunda anadilini geliştirebilmelidir. Sözcük öğretimi ise anadili eğitimi sisteminin önemli bir parçasıdır ve dört temel dil becerisinin gelişimine katkıda bulunmalıdır. Daha doğru ve iyi anlayan, anlatan bireylerin yetiştirilmesi anadili eğitimi tümleyen bir süreç olarak sözcük öğretimi alanı ile doğrudan ilişkilidir. Ancak bu alana hak ettiği ilgi, önem ve özen gösterilmemiştir. Öğrenciye sözcük kazandırmak üzere tasarlanacak dilbilimsel özellik taşıyan etkinlikler sözcük öğretimine önemli katkılar sağlayabilir. Sözcük öğretimine yönelik etkinlikler, dilbilimsel özellik taşımalı, çocuğun sözcük zenginleşmesini ve geliştirmeyi amaçlamalıdır. (Mert, 2010: 5)

Türkçe Öğretim Programında sözcük öğretimi ve söz varlığı kavramları önemli bir yer tutar. Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programlarında ilköğretim birinci sınıftan itibaren ana dili öğretimine ve sözcük öğretimine yer verir. Hazırlanan öğretim programlarının amaç ve kazanım bölümlerinde şu başlıklar yer alır:

Amaçlar Başlığı Altında Sözcük Öğretimi

- Türlü etkinliklerle öğrencilerin sözcük dağarcığını zenginleştmek
- Türkçeyi sevmelerini, doğru ve etkin kullanmalarını sağlamak.
- Kitle iletişim araçlarıyla verilen mesajları sorgulama becerilerini geliştirmek.
- Metinler arası düşünme becerilerini geliştirmek söz varlığını zenginleştmek

• Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları hedeflenmektedir. (MEB, 2000:7; MEB, 2005a: 16; MEB, 2005b:4)

Kazanımlar Başlığı Altında Kelime Öğretimi

- Dinlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamlarını tahmin eder,
- Dinledikleri kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.
- Dinlediklerinde eş sesli, eş ve zıt anlamlı kelimeleri ayırt eder,
- Betimleyen ve tanımlayan ifadeleri dikkate alarak okur,
- Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır,
- Kelimeleri doğru telaffuz eder, yerinde ve anlamlarına uygun kullanır,
- Yazılarında söz varlığından yararlanır, kelime tőrlerini işlevine uygun kullanır,
- Yazılarında sözlük ve imla kılavuzundan yararlanır, imla kurallarını uygular,
- Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir,
- Okuduğu cümlede örtölü anlamları bulur,
- Metinde ilk kez karşılaştığı kelime ve deyimleri sözlükten bulur,
- Kelime listeleri, kavram haritaları kullanır, kelime türetir,
- Terime, deyim, atasözü ve söz kalıplarını anlamlarına uygun olarak kullanır,
- Metinde kelimeleri, günlük hayattaki bağlamını dikkate alarak cümle içinde kullanır,
- Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur,
- Dinleme izleme sonrası sözlük kullanır,
- Kelime oyunları oynar,

- Dinlediklerinde/İzlediklerindeki anahtar kelimelerin farkına varır,
- Dinlenenin/İzlenenin bağlamından hareketle kavramların anlamlarını çıkarır,
- Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili deyim ve atasözleri bulur,
- Kelimeleri cümlede farklı görevlerde (isim, sıfat, zarf vb.) kullanır,
- Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri konuşma ve yazılarında kullanır,

Öğrenme ve Öğretme Süreci Başlığı Altında Sözcük Öğretimi

Kelime veya kelime gruplarının yanlış anlamda kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluklarını tespit eder ve cümleyi düzeltir. (MEB, 2005a: 135-139; MEB, 2005b: 134-149)

a. Hazırlık aşamasında Anahtar Kelimelerle Çalışma: Öğrencileri işlenecek olan metne hazırlama amacıyla özel öneme sahip kelimeler üzerinde konuşma biçimindedir. Programda bu çalışmanın amacı şöyle belirtilmektedir: Öğrencinin hem kavram gelişimini sağlamak hem de yeni öğrenilecek bilgiye ilgisini çekmektir. Bu açıdan çalışma için seçilecek kelime ve kelime grupları metinle ilgili ipucu vermeli ve yeterli sayıda olmalıdır. Bu amaçla da öğrencilere kelimenin çağrıştırdıkları, kelime-resim eşleştirme vb. çalışmalar yaptırılmalıdır. (MEB, 2005a: 161).

b. Anlama aşamasında Anlamı Bilinmeyen Kelimelerle Çalışma: Dinleme ve okuma sırasında öğrencilerden anlamını bilmedikleri kelimeleri belirlemeleri istenmelidir. Kelimelerin anlamlarını kendinden önce veya sonra gelen kelimeye, kelimenin içinde geçtiği cümleye, metne ve görsellere bakarak tahmin etmeleri istenmelidir. Tahminler kontrol edilmeli, eğer yanlış bir tahmin yapmışlarsa arkadaşlarına sormaları, sözlüğe bakmaları istenebilir. Bulunan doğru anlam, tahminlerinin karşılıklarına yazdırılmalıdır. Ayrıca, bütünleyici çalışma olarak:

- *Kelime hakkında konuşmaları,*
- *Kelimeyle yeni cümleler kurmaları,*
- *Kelimenin çağrıştırdıklarını açıklamaları,*

- *Kelime ilgili resim yapmaları...* istenmelidir. (MEB, 2005a: 163).

Öğretim programlarının yukarıda verilen ilgili bölümleri incelendiğinde sözcük öğretiminin önemli bir yer tuttuğunu görüyoruz. Bu da bize söz varlığını geliştirmek için sözcük öğretiminin çok önemli olduğunu gösteriyor. Türkçe öğretiminin dört temel dil becerisi (Konuşma, yazma, okuma, dinleme) ile ilgili yapılacak çalışmalar çocukların söz varlığını geliştirmede çok önemlidir. İlkokul birinci sınıftan itibaren öğrencilerin bu temel alanlarla ilgili gereken gelişimi göstermiş olması, onların söz varlığını da doğrudan etkilemektedir. Yeterince okuma, yazma, dinleme ve konuşma etkinliği yapan ve bu yetenekleri geliştirmiş olan öğrencilerin söz varlıklarının da gelişeceği bir gerçekliktir.

Arif Nihat Asya'nın incelediğimiz eserinde bulunan şiirleri ve bunun dışındaki tüm eserlerinin öğrencilerin sınıf seviyelerine uygun olarak, hazırlanan Türkçe ders kitaplarında yer alması çocuklarımızın söz varlığının gelişmesine katkıda bulunacaktır. Türkçemizin en önemli temsilcilerinden ve sembol isimlerinden biri olan Arif Nihat Asya bu konuda iyi bir örnektir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

3.1.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı eserinin söz varlığı unsurlarını belirlemeyi amaçlayan tarama modelinde bir alan araştırmasıdır. Eserdeki tüm sözcükler döküman tarama yöntemiyle doğrudan incelenmiş, söz varlığı unsurları açısından tasnif edilmiş ve mevcut veriler ortaya çıkarılmıştır.

3.1.2. Evren ve Örneklem

Araştırmamızın evreni, Arif Nihat Asya'nın şiir kitaplarıdır. Araştırmamızın örneklemini, Ötüken Yayınevi tarafından 21. Basım olarak yayımlanan 320 sayfadan oluşan, Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı şiir kitabıdır.

3.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda, Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" adlı eseri esas alınmıştır. Eserdeki söz varlığı öğeleri sınıflandırılarak bu öğelerin kullanıldığı dizeler, sözlük anlamları ve sayfa numaraları belirtilmiştir. Eserdeki söz varlığı öğelerinin sıklık ve ortaklık dizinleri oluşturularak çalışmanın dördüncü bölümünde verilmiştir. Verileri tespit etmek için "Büyük Türkçe Sözlük", "Derleme Sözlüğü", "Etimolojik Sözlük", "Deyimler ve Atasözleri Sözlüğü", "Tarama Sözlüğü", "Kişi Adları Sözlüğü", "Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü", "Türkçede Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü", "Osmanlıca-Türkçe Sözlük", "Yazım Kılavuzu" kullanılmıştır.

3.1.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın amaçları dikkate alınarak elde edilen sözcük ve sözcük grupları betimsel analiz ve içerik analizine tabi tutularak alfabetik olarak düzenlenmiş, söz varlığı öğeleri açısından incelenip tablolaştırılmıştır. Oluşturulan grafiklerle verilerin analizi yapılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. ESERİN SÖZ VARLIĞI VE TANITIMI

4.1.1. Deyimler

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor'da kullanılan deyimler kaynaklardan kontrol edilerek sözlük anlamları ve şiirlerde geçtikleri dizelerle beraber aşağıda gösterilmiştir. Şiir dilinin güçlü etkisi nedeniyle birkaç deyimde küçük yapısal değişiklikler olabildiği görüldü.

Ad koymak 241: Adlandırmak.

“Ad koymuşlar «Kubbe-i Hadrâ» diye...”

Avuç açmak 203: Dilenmek, para istemek.

“Yurdum dua dua avuç açmıştı göklere...”

Ayak basmak 12: Bir yere varmak, ulaşmak.

“Yurt dediler, gölgesine/Ayak bastılar.”

Ayakları yerden kesilmek 170: Bir taşta binerek yürümekten kurtulmak.

“Nasıl oluyor da yerden/Kesilir ayakları?”

Bağrına basmak 278, 280, 280: Kucaklamak.

“Biz aşk u şevk ile bastık hayatı bağrımıza...”

Baş döndürmek 124, 169: Başarıdan, gururdan, sevinçten çok mutlu duruma getirmek, aşırı heyecanlandırmak.

“«Koklansam, şimdiden, kokumla /Baş döndürürüm...» diyen çiçektir.”

Baş eğmek 202: Direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek.

“Onlar, baş eğdirirdi baş eğmez inadlara!”

Baş yemek 167: Birinin ölümüne veya yok olmasına sebep olmak.

“Otuz bin baş yedi... acıkmaz artık!”

Başı dönmek 195, 195: İnsana, eşyanın dönmesi, ayağının altından yerin çekilmesi vb. bir duygu gelmek.

“Başımız döndü inkılâplardan.”

Başına çalmak 167: Birine verilmek istenilen bir şeyi öfke ve nefretle geri çevirmek.

“Felek de başına çalsın dünyayı.”

Başını beklemek 85: 1) Gözetlemek 2) Hastanın yanında bulunmak.

“Başını beklesin dağlar...”

Berabere kalmak 183: Aynı sayıyı almak, başa baş gelmek.

“Kırk yıl berabere kaldık;/Kırk yıl sonra yere serdim!”

Beşiğini sallamak 135: Çocukluğundan veya çok eskiden tanımak, büyümesine hizmet etmek.

“-Artık- öğrendi beşik sallamayı.”

Bir dediğini iki etmemek 155: Her istediğini yapmak.

“Bir dediğini iki/Etmeyeyim diye öyle çırpındım ki”

Boşa gitmek 259: Harcanan emek, para hiçbir işe yaramamak, olumlu bir sonuca ulaşamamak.

“Altında dualarla adaklar boşa gitmez.”

Boy vermek 241: Su insan boyunu aşacak kadar derin olmak, suya dalarak boyu ile suyun derinliğini ölçmek.

“Sonra boy vermiş ilahi bir çınar;”

Boynu bükük 139, 167, 201, 275: Acındırıcı, çaresiz bir durumda kalmak veya bir durumu, bir işi ister istemez kabul etmek.

“Ve yavrurun, annesiz bir evde –boynunu/Bükük- kundakta kaldı!”

Boyun eğmek 196: İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

“Bilirse boyun eğip beklemesini eğer”

Can çekişmek 122: Ölmek üzere bulunmak.

“Yine koynumda can çekişsen mi...”

Can vermek 111: Ölmek, ruha güç vermek, canlanmasına yol açmak.

“Can vermeğe gitmiş meğer”

Çilesi dolmak 48: Derviş ve tarikat ehli, sadece dua ve ibadetle geçirmeleri gereken süreyi tamamlayarak çileden çıkmak veya üzücü ve sıkıntılı bir durumdan kurtulmak.

“Çilesi dolduğu sabah/Güzel bir adı olacak.”

Çok görmek 236: Bir kimseyi bir şeye layık görmemek.

“Bir tâcı çok mu gördü felek, tâcidârına?”

Dal vermek 79: Dayanmak, yaslanmak.

“Ve minareler dal verecek bir gün.”

Destan yazmak 12: Olağanüstü kahramanlık, yararlık veya başarı göstermek.

“Yabanlar kıskanır diye/Destan da yazmayalım mı?”

Dile gelmek 250: Konuşma kudreti, yeteneği, olmayan varlık konuşmak, dillenmek, lisana gelmek.

“Dile gel lakin, ey veli biz mi”

Dili dönmek 154: Bir sözü doğru, düzgün söylemeyi becerememek.

“Elinin ermediği/Dilinin dönmediği/Çağlarda, yavrurum;”

Dişinin kovuğuna yetmemek 114: Yiyecek çok az gelmek.

“Dişinin kovuğuna yetmez ecelin...”

Dünyaya getirmek 185: Doğurmak.

“Analar, analar, güzel analar;/Yeniden getirin dünyaya beni!”

El açmak 258, 301: Dilenmek.

“Şeffaf mavinizden abdest alıp el açtım...”

El sürememek 236: Dokunmamak, değmemek.

“Son inzivada el süremezken vekarına”

Elekten geçirmek 225: Elemek, araştırma sonunda doğruyu yanlış, iyiyi kötüyü ayırmak.

“Gece, mehtabı elekten geçirip kirpikler/Ayla kundakladılar Hazreti Mevlana’yı.”

Eli boş dönmek 278: Umduğunu alamadan geri dönmek.

“Hayattan eli boş dönmedik semâvâta...”

Eli boş gelmek 278: Armağansız gelmek, umulan şeyi getirmeden gelmek.

Eli ermemek 154: Aradaki mesafenin çok olması, yetişmemek, yetmemek.

“Elinin ermediği/Dilinin dönmediği”

Elinden tutmak 117: Yardım etmek.

“Havva’yı elinden tutup götüren”

Eline geçmek 166: Kazanmak, edinmek, elde etmek.

“Bizden olur, elimize geçti mi:”

El pençe durmak 269: Saygı gösterilen kimse karşısında el kavuşturmuş bir biçimde.

“Geldim, dedim, bu halkada el pençe durmaya...”

Farkına varmak 157: Gözüne çarpmak, fark etmek, anlamak.

“Farkına varmadan akın, karanın”

Gark olmak 249: Gömülmek, batmak.

“Mahrum gelen nimete gark oldu kapında”

Geçit vermek 29: Çay, ırmak, dağ vb.nin geçilecek bir yeri olmak.

“Yolcuma geçit verirsen Allah muradını versin!”

Gönül vermek 8: Sevmek, âşık olmak.

“Gönül vermişler aya;”

Gözlerini oymak 30: Çok kötülük etmek.

“Çelik gagalı kargalar/ Gözlerini oymamış mı?”

Gözü dolmak 30, 167: Ağlayacak kadar duygulanmak.

“Gözler dolar destanını okusam”

Gün almak 16: Bir iş görmek için ilgili kişiden randevu almak, yeni bir döneme veya yaşa girmek.

“Takvimler gününden gün almasalar”

Günahını almak 111: Birisi için haksız olarak kötü düşünmek, kuşkulananmak.

“Günahlarını almıyorsunuz çocukların.”

Haşır neşir olmak 162: Kaynaşmak, bir arada bulunup uğraşmak.

“Haşır neşir olmak geçer, bir ara;”

Haz duymak 297: Hoşlanmak.

“Yolumda haz duyacaksam elin bükâsından”

Hor görmek 33, 181, 188: Bir kimseye değersiz gözle bakmak.

“Soframı hor gören yemekleri de”

İç çekmek 113: Üzüntüyle derinden soluk almak.

“Hiçkırıklar, iç çekenler, inleyenler oldu...”

Kanat açmak 25, 26: Birini korumak, himaye etmek.

“Yollara kanat açınız...”

Kara haber almak 49: Ölüm veya felaket haberi, çok üzücü haber almak.

“Almadan dostlarım kara haberimi”

Kendimi bildim bileli 165: Öteden beri, eskiden beri.

“Çoğumuz –kendini bildi bileli-“

Küçük görmek 181: Değer, önem vermemek.

“Küçük görme, hor görme –delikanlım- kendini!”

Lisana gelmek 258, 258: Konuşmaz şeyler konuşmaya başlamak, dile gelmek, dillenmek.

“Dağlar lisana geldi, gökler lisana geldi;”

Meşhur olmak 231: Ün kazanmak, tanınmak.

“Cennet-i A'lâ'da meşhûr oldular.”

Meydan kalmak 196: Fırsat bulmak.

“Meydan onlara kalmış göç edince erkekler.”

Mezarını kazmak 22: Kötülüğünü istemek, kötü duruma düşürmek için uğraşmak.

“Sana benim gözümle bakmayanın/Mezarını kazacağım.”

Mışıl mışıl uyumak 88: Rahat, sessiz ve derin soluk alarak uyumak.

Yosunların kucığında/Mışıl mışıl uyuyacak.

Müjde vermek 135, 270: Bir kimseye sevindirici, mutlu bir haberi ulaştırmak.

“İsterim: müjdem ver, ey ebediyet, Leyla ’m/-Artık- öğrendi beşik sallamayı.”

Nabzı atmak 10: Kalp vuruşu sürmek.

“Hala nabızlar atıyor:”

Nazını çekmek 24: Her istediğini yerine getirmek.

“Mevsimlerin nazını çekmek.”

Nur topu gibi 28: Sağlıklı, çok güzel ve temiz (çocuk).

“Nur topu kızın olacak!”

Nur olmak 231: Beğenildiği belirtilmek istendiğinde kullanılan bir söz.

“Gönlü aydınlattılar; nur oldular.”

Ocağı sönmek 168: Aile dağılmak, yok olmak, çoluk çocuk yok olmak.

“Kentinde ocaklar söndü; köyünde”

Ömrü uzaman 256: Uzun süre yaşamak, çok dayanmak.

“Bir bestedir ki ömrü uzar dinleyenlerin...”

Ömür geçirmek 228: Yaşamak.

“Beyhude bir ömür geçirirken niza ile”

Parmakla gösterilmek 176: Seçkin, ünlü olmak.

“Eski, eski, eski günlerde/Parmakla gösterilmişiz”

Sabır çekmek 168: Bir sıkıntıya ses çıkarmadan veya ona karşı bir şey yapmadan katlanmak.

“Bin sabır ya çeker, ya çekmez artık!”

Sarmaş dolaş olmak 230: Birbirine sarılıp kucaklaşmak.

“Hepsi sarmaş dolaş olmuş; uyuyor”

Secdeye kapanmak 29: Secde etmek.

“Bekle secdeye kapanacak zamanın vardır;”

Ses vermek 233: Herhangi bir sesi çıkarmak, bir çağrıya karşılık vermek.

“Ses verirdin saba, neva, mahur;”

Soyunup dökünmek 113: Sokak giysilerini çıkarıp ev içinde kullandığı rahat kılığını giymek.

“Soyunup dökünüp yatacakları/Mezarlığın haremlik tarafında...”

Söz açmak 247: Bir konudan konuşurken hemen arkasından türlü konulara geçmek.

“Söz açarken senden”

Şafak sökmek 243: Sabahleyin ortalık aydınlanmaya başlamak.

“Ki şafaklar sökecektir yeniden;”

Şehadet getirmek 140, 140: İslam'ın şartlarından Tanrı'dan başka tapacak yoktur ve Hz. Muhammed onun kulu ve peygamberidir, anlamına gelen **kelime-i şahadet** adını taşıyan Arapça sözü söylemek.

“Uyandırmayın: uykuda/Şehadet getirmekte parmakları!”

Şöhret almak 214: Ün almak, meşhur olmak.

“Şöhret almış tebessümüyle şu gül”

Tahttan indirmek 269: Hükümdarlığına son vermek.

“Tahtından indirip bana bir gözde verdiler.”

Uçup gitmek 275: Kaybolmak, yok olmak.

Bir renk uçar gider, çözüür bir şekil yine.”

Yalvarıp yakarmak 115: Çok yalvarmak.

“Yalvardım yakardım «bırakın beni/Sekiz on yaş daha büyüyüm! » diye.”

Yelken açmak 294: Yola çıkmak için hareket etmek.

“Sandal donatıp, yelken açıp biz gidecekken”

Yere çalmak 42: Yere atmak, yere fırlatmak.

“Öbür el yerlere çaldı...”

Yere sermek 183: Kötü bir duruma sokmak, yenmek.

“Kırk yıl sonra yere serdim!”

Yol açmak 244: Kalabalık bir yerde genellikle saygıdeğer bir kişinin geçmesi için insanları kenara çekip yol vermek.

Yol açın, bezme veliler geliyor!”

Yol almak 290: Yolda ilerlemek.

Yol alan kuşların tegaddisi...”

Yol bulmak 39: Çare bulmak.

“Yol bulup gidenler?”

Yol göstermek 203: Kılavuzluk etmek, yolu bilmeyene anlatmak, tarif etmek.

“Yol gösteren başıyla ne çok benziyor, bakın”

Yolda kalmak 75, 78, 277: Kaza, doğal afet vb. sebeplerden olayı yolda ilerleyememek, gideceği yere varamamak.

“Dönmez misiniz ey yolda kalanlar;”

Yol tutmak 223: Bir yoldan kimseyi geçirmeyecek biçimde düzen kurmak.

“Gidiyor yolları tutmuş, âzâd”

Yorgun düşmek 258: Çok yorulmak, bitkin duruma gelmek.

“Yorgun düşüp uzandım altında âsümânın;”

Yosun tutmak 88: Üzerini yosun bağlamak.

“Yosun tutmuş taşlarının”

Yumruk göstermek 113: Korkutmak, gözdağı vermek.

“Kadere yumruk gösterip”

Yuva yapmak 24, 49: Yuva hazırlamak, yuva oluşturmak.

“Kuşum dilediği dalda/Yapsın yuvayı;”

Yuvasını bozmak 22: Aile düzenini dağıtmak.

Seni selamlamadan uçan kuşun/Yuvasını bozacağım.”

Yüz vermek 190: Şımartmak, yaptıklarını hoş görmek.

“Gök, açılmaz olmuş perde.../Yüz vermiyor bize yer de:”

Zemberek kurulmak 8: Durum kızışmak.

“Zembereğini kuran/Onlarmış bu dünyanın...”

4.1.2 İkilemeler (Tekrar Öbekleri)

Arif Nihat Asya, bu eserinde ikilemelere çok sık başvurmuştur. Eserde geçen ikilemeler geçtikleri dizelerle birlikte alfabetik sıraya göre dizinlenip sayfa numaraları ile birlikte sıralı halde verilmiştir.

Ağız ağıza 111

“Ağız ağıza verip demiştik: yazık,”

Ağlaya ağlaya 40

“Ki ağlaya ağlaya gitti.”

Ak ak 104

“Ak ak, pembe pembe, al al;”

Al al 104

“Ak ak, pembe pembe, al al;”

Altışar altışar 111

“Altışar altışar / Kaçmaya başladı kızlar...”

Alay alay 183

“Seyirciler alay alay!”

Alev alev 219

“Alev alev iki gül”

Avize avize 266

Açıldın nur nur, avize avize;”

Ayet ayet 303

Bu sular, böyle ayet ayet, akar...”

Ayrı ayrı 163

Hem ayrı ayrıyız, hem adaşlarız...”

Bade bade 268

“Rumi 'ye lale lale götür, bade bade sun!”

Baka baka 117

“Bize baka baka sen de bizden ol!”

Basamak basamak 55

“Yolumuzda aylar, yıllar/Basamak basamak...”

Bayrak bayrak 296

“Kalpler fethine çıkmış gibi bayrak bayrak...”

Bebek bebek 107

“Hala, bebek bebek soyuyor musun?”

Belde belde 33

“Diyar diyar, belde belde, dağ dağ”

Bende bende 268

“Bende bende sun!”

Berrak berrak 296

“Açılır yerle göğün mavisi berrak berrak...”

Beşer onar 177

“Beşer onar mı yürüdü?”

Bir bir 72, 82, 216, 277

“Çocuk sesi olup bir bir”

Birer birer 17

“Edeple gelip birer birer”

Birer ikişer 111, 177

“Birer ikişer derken”

Boy boy 195

“Yine, boy boy, büyük günahkarlar”

Bölük bölük 178

“Dagılsanız da bölük bölük...”

Bucak bucak 178

“Arasanız da bucak bucak,”

Buğu buğu 71, 108

“Söğütlerin buğu buğu/Yeşilinde tüten benim;”

Bulut bulut 236, 270

Ey münzevi, gelenler uzaktan bulut bulut”

Burcu burcu 74, 185, 185

Tüter Sarıçiçek, burcu burcudur,”

Büyük küçük 177

“Uçup ey kuşlar, büyük küçük,”

Cıvıl cıvıl 169

“Her mevsimde cıvıl cıvıl,”

Çağlayan çağlayan 248

“Çağlayan çağlayan bu ümmetler”

Çığlık çığlık 225

Perdelerden taşıyıp neyleri çığlık çığlık”

Çırpına çırpına 85

“Bırak, insin kayalardan/Dere çırpına çırpına...”

Çın çın 116, 118

“Çın çın öten billur ıslığımızdan!”

Çıtır pıtır 172

“Kestaneler çıtırpıtır,”

Çiçek çiçek 219

“Çiçek çiçek serili”

Çifte çifte 257

“Dünyaya çifte çifte gelir kuş, ç,çek, böcek;”

Çil çil 120

“Ne güzel şey çocuk yüzün, çil çil!”

Çoluk çocuk 194

“Kadın erkek, çoluk çocuk”

Dağ dağ 33

“Diyar diyar, belde belde, dağ dağ”

Dal dal 81

“Yollar iner dal dal Yenicami 'ye.”

Dalga dalga 22

“Işık ışık, dalga dalga bayrağım,”

Damla damla 59

“Yıldızlar damla damla süt.”

Delik deşik 197

“Şu delik deşik şeyler neyin nesi acaba?”

Demet demet 34, 41

“Demet demet, öbek öbek”

Dide dide 268

“Tül tül, duvak duvak yanacak koruyup dide dide sun!”

Dil dil 261, 268, 305

“Sana dil dil ve sine sine gelir.”

Dilim dilim 124

“Ordan bölünüş dilim dilimse”

Diyar diyar 33, 86

“Diyar diyar, belde belde, dağ dağ”

Diye diye 40

“Diye diye gitti.”

Dua dua 203

“Yurdum dua dua avuç açmıştı göklere...”

Dudak dudak 109, 268, 274

“Göğüs göğüs, dudak dudak...”

Duvak duvak 109, 112, 268

“Ne güzeldin duvak duvak!”

Dünya dünya 160

“Bizse, dünya dünya, hatıralarız!”

Eğile eğile 60

“Bir ağaç ki eğile eğile/İbadet olmuş,”

Ehram ehram 15

“Biri dikti ehram ehram üstüne...”

Elvan elvan 267, 286

“Dağıldın elvan elvan, ey ilahi nur;”

Etek etek 124

“Rüzgâr saç saç, etek etektir!”

Er geç 143

“Gelir er geç, bu mevsim”

Fıkır fıkır 171

“Leyleklerin, fıkır fıkır”

Fırka fırka 36

“Erler koptu erden üsütn/Kol kol fırka fırka.”

Gece gündüz 128

“Yaz kış, gece gündüz, sabah akşam”

Gelin gelincik 112

“Gittiler gelin gelincik, gittiler sessiz...”

Getirilip getirilip 101

“Getirilip getirilip götürdükleri.”

Geyik geyik 122

“Yine yoldan geyik geyik sekişin”

Gıcır gıcır 72

“Su saati gıcır gıcır”

Gizli gizli 123

“Bilemem: Gizli gizli «gel » dediğin”

Göğüs göğüs 109, 274

“Göğüs göğüs, dudak dudak...”

Gül gül 34, 80, 104, 137, 230, 245, 261, 270, 296

“Yaprak yaprak, konca konca, gül gül”

Güm güm 36, 185

“Kimi kubbelerde güm güm”

Gümbür gümbür 183

“Davullar gümbür gmbrd!”

Gün gün 36

“Saat saat, gün gün”

Grl gürül 80, 89, 184, 184

“Ki beş vakit gürül görüldür içi.”

Hafi hafi 260, 261

“Ben de bilmem, hafi hafi ne gelir!”

Hafifleye hafifleye 38

“Nereye böyle nereye/Hafifleye hafifleye”

Hale hale 117, 245, 245

“Ya, hale hale dağ başlarındayız”

Halka halka 36

“Kanad kanad, halka halka.”

Hande hande 268

“Müşfik halavetinle getir, hande hande sun!”

Hare hare 302, 302

“Yol yol ve hare hare!”

Hatve hatve 261

“Ay iner hatve hatve dinlemeye,”

Işık ışık 22

“Işık ışık dalga dalga bayrağım,”

İğne iğne 260

“Nükteler ok ok, iğne iğne gelir.”

İkişer üçer 158

“Şimdi yakınlarda ikişer üçer”

İnandım inandım 126

“İnandım inandım, /İnandım da geldim...”

İnci inci 66

“Ve ağlasa inci inci ağlardım.”

İstek istek 102

“İstek istek bakan, uzaktan değil”

Kadın erkek 194

“Kadın erkek, çolukçocuk”

Kadeh kadeh 46

“Testi testi, kadeh kadeh”

Kafile kafile 77

“Kafile kafile bu köprülerden.”

Kanad kanad 36, 227, 238, 270, 274

“Kanad kanad, halka halka.”

Kargacık burgacık 195

“Kargacık burgacık kitaplardan.”

Kırık dökük 178

“Hatıraları kırık dökük”

Kıvrım kıvrım 118

“Kıvrım kıvrım olur –görebildinse-“

Kitap kitap 41

“Arkalarında kitap kitap rahmet;”

Kol kol 36, 79, 239

“Kol kol, fırka fırka.”

Konca konca 34

“Yaprak yaprak, konca konca, gül gül”

Korka korka 73

“Korka korka eteğinden öper yaz;”

Koşa koşa 108

“Koşa koşa gelip, yoruldu, diye”

Köpük köpük 177, 215

“Akıp ey bulutlar, köpük köpük”

Kucak kucak 211

“Kucak kucak vererek”

Kutub kutub 286

“Burdaydı kutub kutub büyükler;”

Lale lale 245, 268, 270

“Yine gül gül ve lale lale bize...”

Lif lif 270

“Lif lif, bulut bulut atan eller vücudumu”

Marilin marilin 105,105, 105, 106, 106, 106, 106

“Çınlar Marilin Marilin...”

Melul melul 213

“Göğe baktık bu şeb melul melul...”

Menekşe menekşe 80

“Menekşe menekşe gül güldür içi...”

Mırıl mırıl 58, 170, 203

“Uykularda mırıl mırıl”

Mışıl mışıl 88

“Mışıl mışıl uyuyacak.”

Müjde müjde 268

“Bad-ı saba olup gelerek müjde müjde sun!”

Nakış nakış 274

“Kırpiklerim, nakış nakış ezharı okşamak!”

Nale nale 245

“Ya nale nale bize...”

Nefes nefes 274, 278, 278

“İçten nefes nefes neyi, mizmarı okşamak.”

Nefha nefha 261

“Gezinir nefha nefha başlarda;”

Ney ney 170, 272

“Söylerken içlere, ney ney,”

Nimet nimet 190

“Nimet nimet bahçeler de”

“Ki vururmuş nokta nokta...”

Nur nur 266

“Açıldın nur nur, avize avize;”

Ok ok 260

“Nükteler ok ok, iğne iğne gelir.”

Öbek öbek 34, 124

“Demet demet, öbek öbek”

Öksüz öksüz 179, 243

“Öksüz öksüz bakan nazarlar;”

Öpe öpe 83

“Eteğini öpe öpe.”

Parça parça 91

“Parça parça doğrayacak.”

Pare pare 302

“Yağmakta pare pare...”

Pembe pembe 104

“Ak ak, pembe pembe, al al;”

Petek petek 124

“Dolgunluklar petek petektir!”

Per per 296

“Seferiz kubbede per per, suda zevrak zevrak...”

Perde perde 268, 268

“Endamı perde perde açıp perde perde sun...”

Peri peri 261

“Böyle gül gül, peri peri ne gelir?”

Pırıl pırıl 66, 166, 184, 184, 203, 228, 302, 305

“Pırıl pırıl şehnişinler, kapılar...”

Pul pul 75, 305

“Ki pırıltuları sular da pul pul.”

Resim resim 199

“Bazan resim resim açılır eski bahçeler;”

Ruh ruh 273

“Gel, ruh ruh kokla ki her zülf, zülf-i yar;”

Saat saat 36

“Saat saat, gün gün”

Saç saç 124

“Rüzgar saç saç, etek etektir!”

Sabah akşam 128

“Yaz kış, gece gündüz, sabah akşam”

Saf saf 286

“Saf saf dizilip çıkar huzura”

Safha safha 260

“Ki okur safha safha Yasin’i;”

Sallana sallana 60

“Dalları sallana sallana”

Sarka sarka 34

“Suya değmeden sarka sarka”

Sarmaş dolaş 228, 230

“Sarmaş dolaş yatıp uyuyan mutlu aile...”

Saya saya 40

“Saya saya gitti.”

Seher seher 274

“Her göz açışta bir daha doğmak seher seher;”

Sena sena 274

“Ey gözlerim, semaya açılmak sena sena...”

Seve seve 66

“Beşiğini seve seve sallardım;”

Seren seren 81

Yelken yelken seren seren gemiler;”

Serpe serpe 82

“Geçti güller serpe serpe”

Sık sık 200, 203

“Sık sık evimde sohbet olur; gel: misafire”

Sine sine 261, 268

“Sana dil dil ve sine sine gelir.”

Söyleye söyleye 40

“Söyleye söyleye gitti;”

Sultan sultan 223

“Dolaşırdı bu vadileri sultan sultan?”

Süzüle süzüle 117

“Süzüle süzüle ineriz suya...”

Şafak şafak 269

“Hakkın şafak şafak okunurken ezanları”

Şehka şehka 245

“Ayrılıklar ya şehka şehka gelir”

Şıkır şıkır 68

“Akşamları şıkır şıkır”

Şırıl şırıl 228

“Gökler pırıl pırıldı ve neyler şırıl şırıl;”

Şurup şurup 257

“Gökten şurup şurup içilen mavilerledir”

Taraf taraf 79

“Taraf taraf kol kol şu yamaçlardan”

Tane tane 63

“Yemişi tane tane toplanır”

Tehi tehi 260

“Kimse bilmez; tehi tehi ne gelir?”

Tel tel 104, 109, 112, 137

“Gül gül, yumuk yumuk, tel tel”

Testi testi 46

“Testi testi, kadeh kadeh”

Tude tude 268

“Koynunda sine sine taşı, tude tude sun!”

Tül tül 137, 230, 256, 268

“Şimdi sis, gölge, ışık tül tül olur!”

Ufuk ufuk 297

“Ufuk ufuk açılanlayezal fecrini ver”

Uzaklaşa uzaklaşa 84

“Uzaklaşa uzaklaşa/Sesler eriyip duracak...”

Uzun uzun 159

“Fakat gecelerdir şu uzun uzun”

Ürkek ürkek 101

“Yaklaşırlar, ürkek ürkek, kıyıya...”

Vaha vaha 257

“İçlerde vaha vaha sükunun teşekkülü.”

Yana yana 173

“Düşünürüm yana yana”

Yanık yanık 105

“Kuşlar, sular –yanık yanık- “

Yaprak yaprak 34, 282, 282, 296

“Yaprak yaprak, konca konca, gül gül”

Yavaş yavaş 50

“Ve ayların batışı/Yavaş yavaş...”

Yaz kış 128

“Yaz kış, gece gündüz, sabah akşam”

Yelken yelken 81

“Yelken yelken, seren seren gemiler;”

Yemiş yemiş 124

“Olgunluklar yemiş yemiş hep”

Yene yene 103

“Engelleri yene yene”

Yer yer 83, 143, 199

“Süslemişler yurdu yer yer...”

Yığın yığın 10, 197

“Yıllar yığın yığın o günden beri...”

Yılanlar yılanlar 118, 118

“Yılanlar yılanlar..ki ipiydiler”

Yıldız yıldız 150

“Dökülür, her gece, yıldız yıldız”

Yol yol 302, 302

“Yol yol ve hare hare!”

Yorgun argın 215

“Yorgun argın dönen çocuklarını”

Yumuk yumuk 104

Gül gül, yumuk yumuk, tel tel”

Yürek yürek 124, 286, 286, 286

“Baktım: Kızlar yürek yürektir;”

Zaman zaman 102, 160, 236

“Yine –zaman zaman- onlar denizi”

Zevrak zevrak 296

“Seferiz kubbede per per, suda zevrak zevrak...”

4.1.3. Özel İsimler

Arif Nihat Asya, şiirlerinde her zaman isimlere oldukça fazla yer verir. Bu eserinde de somut ve soyut çeşitli varlıkların isimlerine yer vermiştir. Aşağıda şiirlerde geçen özel isimler, kullanıldıkları yerler ve sayfa numaraları ile alfabetik sırayla verilmiştir.

Adatepe 82

“Türbetepe, Adatepe...”

Âdem 117, 186, 222, 265

“Âdem’in koynuna yatıran biziz!”

Ağrıdağ 73

“Ağrıdağ, Babadağ, Gavurdağ, Ilgaz”

Akdeniz 198

“Ey Akdeniz, kıyında tehdidi boğsa dalgan;”

Akülke 13

“Ağlasın Akülke, ağlasın Sütgölü!”

Alemdağ 73, 75

“Alem tepesine Alemdağ derler...”

Ali 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 244

“Su, gürül gürül... Ali’im!”

Allah 57, 77, 80, 162, 186, 186, 187, 188, 233, 283, 283, 304

“Ki bir Allah evine bakan camlarda”

Allahüekber 75, 83, 83, 164

“Allahüekber’de tekbir alanlar?”

Altı Kızlar Yatırı 113

“Ki adı, şimdiden, «Altı Kızlar Yatırı. »”

Aral 13

“Caber yok, Tiyanşan yok, Aral yok...”

Aras 14

“Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin”

Ararat dağı 29

“Dağlara yukardan bakan/Ararat dağı...”

Arif 34, 303

“Bir Arif”ten bin gönül/Armağan götür Hakka!”

Arif Pehlivan 183

“Bana «Gölgesini yıkan /Arif Pehlivan» demişler!”

Arş 229

“Rahlelerden el açar Arş’a dua”

Arş-1 Ala 260

“Ya semadan, ya Arş’ı A’ladan”

Aslan 82

“Fırat yollarında Aslan”

Aslanköy 174, 174, 174, 174

“Aslanköy...şu yolun son basamağı...”

Aslı 141, 150, 307

“Zühre’den, Aslı’dan ve Leyla’dan”

Aslıhan 284

“Ey kucak, artık açıl Leyla’lar/Aslıhan’lar dolusu!”

Asya 136, 288, 308

“Heykeldin Asya mermerinden!”

Asyalı 70

“«Asyalı»dan üzüm çaldım...”

Âsûr 267

“Mısır’dan, Hind’den, Âsûr’dan geçtin.”

Ayasofya 81

“Süleymaniye’den Ayasofya’dan”

Ayhan Sultan 223

“Artık inmez yere Ayhan Sultan.”

Ayşecik 175

“Aslanın «Mehmetçik», «Ayşecik» diye”

Azrâ 150

“Şimdi, Vamık’ta bulur Azrâ’sı.”

Azrail 32

“Melek olduğuna güç inandığım/Azrail’i/Affettim.”

Babadağ 73

“Ağrıdağ, Babadağ, Gavurdağ, Ilgaz”

Balahor 75

“Dağlar var; adları Nemrut, Balahor...”

Bedir 296

“Nursun gözlere göklerde Bedirler dolusu!”

Belh 239, 239

“Mehdi Turan ile Belh olduysa”

Besmele 226

“Ve açıp ağzını Nisan Tası'nın Besmele'ler”

Besni 56

“Müdürgiller, Hekimler, Besni beyleri;”

Beydağ 57

“Ve baharlarla Beydağ eteklerinde”

Beyhan 224

“Bularak Beyhan'ı eş'ar okudum Gaalib'den...”

Beyhan Sultan 223, 224

“Biri Gaalib Dede, yolcum, biri Beyhan Sultan.”

Bilge 7

“Oğuz, Bilge, Süleyman'mış.”

Binboğa 74

“Dağlar var ki Bingöl, Binboğa, Süphan.”

Bingöl 74

“Dağlar var ki Bingöl, Binboğa, Süphan.”

Bolkar 74

“Bolkarda çamların sakızı damlar...”

Boz 74

“Karalar, Kızıllar, Bozlar, yağızlar...”

Buhara 282

“Söyle: Çin'den mi, Buhara'dan mı?”

Burâk 36

“Burâk aştı kemerlerden”

Burmalıtaş 116, 118

“Anlayabilirler Burmalıtaş'ta”

Bursa 171, 173

“Bursa'm, nasıl, gelinlik kız”

Büyük Kar 176

“«Büyük Kar»da ablam doğmuş”

Caber 13, 13

“Caber yok, Tiyaşan yok, Aral yok...”

Celal 271

“Gel, gör ki Celal'i.”

Celalettin-i Rumi 34

“Celalettin-i Rumi'nin/Ellerinden öperim.”

Cengiz 16

“Cengiz'ler, Gazi'ler, Oğuz'lar gelmez!”

Cennet-i A'la 231, 231

“Yoktu evvel Cennet-i A'la hur;”

Cevza 277

“Meşkur bir vefa idi Cevza'da başlayan!”

Cibril 283

“Çöle Cibril gelir ilkaha.”

Cudi 75, 290

“Sarkarken Cudi'nin karları dal dal”

Çadırtepe 82

“Çadırtepe, Dumlupınar,”

Çaldıran 15

“Çaldıran demedi, Mısır demedi...”

Çekirge 171

“Çekirge’de hangi eller”

Çekmece 73

“Çekmece’den Maltepe’den ileri”

Çin 239, 282

“Çırpınıp kuşları Hind’in, Çin’in.”

Çoban Dede 71

“«Çoban Dede»nindir bu yurt”

Çukurova 72, 82

“Ki üstünde Çukurova/Kızları kadın olacak.”

Dadaloğlu 191

“«Bizim!..» deme, Dadaloğlu: Dağlar da bizim değildir!

Demirkazık 158

“Yukarda gök vardı, vaktiyle, Kervan-Kıranları, Demirkazık’larıyla.”

Derme 69

“Seslenir Derme, Horata...”

Divan 229, 301

“Mesnevi nerde, nasıldır Divan?”

Dicle 14, 82

“Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin”

Dilberler sekisi 70

“Açıl Dilberler sekisi,”

Dua 82

“Kültür, Tınaz, Dua, Fikir...”

Dumlupınar 82

“Çadırtepe, Dumlupınar”

Düldül 184

“Ariyan Düldül.. Ali ’m...”

Ebabil 281

“Sonra istersen Ebabil ile gel!”

Ebülhevl 30

“Uykusu gelen Ebülhevl”

Elma Kolu 70

Şu bağlardan, bahçelerden /Al payını «Elma Kolu! »

Enis 291

“Şeyh Gaalib, Veled, Enis, Itri”

Erzincan 204

“Selini, Erzincan/Zelzelesini...”

Evrad 170, 229, 229, 301

“Konyalı ’mun Evrad okur, /Mırlmırl, dudakları.”

Fatih 21, 78, 181, 181, 181, 182, 182, 182, 182

“Bir büyük dünya parçası/Fatihini aramakta.”

Fatiha 44, 180, 236

“Yolcudan Fatiha, Tanrı’dan rahmet...”

Fırat 14, 54, 69, 82

“Fırat niçin, Dicle niçin, Aras niçin”

Fikir 82

“Kültür, Tınaz, Dua, Fikir...”

Firdevs ü Naim 271

“Firdevs ü Naim’in/Hurilerdir şimdi helali”

Gaalib224

“Bularak Beyhan’ı eş’ar okudum Gaalib’den...”

Gaalib Dede 223, 224

“Biri Gaalib Dede, yolcum, biri Beyhan Sultan.”

Gazi 16

“Cengiz’ler, Gazi’ler, Oğuz’lar gelmez!”

Gavurdağ 73

“Ağrıdağ, Babadağ, Gavurdağ, Ilgaz”

Giryan Sultan 224

“Adı Giryan Sultan.”

Gülekli 70

“«Gülekli» bağmdan erik,”

Habil 32

“Habil’i Kaabil’i:”

Hacı Bektaş 244

“Hacı Bektaş’lar, Ali’ler geliyor;”

Hadırlı 69

“Hadırlı’nın yollarında”

Hak 237, 239

“Kim duyar naleyi Hak’tan gayri!”

Hakk 34, 35, 143, 228, 237

“Armağan götür Hakka!”

Haseki Sultan 81

“Şehzade, Laleli, Haseki Sultan”

Havva 117, 145, 186, 222, 265, 277, 282

“Havva’yı elinden tutup götüren,”

Hayri Tümer 300

“Neyle ilan edince Hayri Tümer”

Hızır 56, 57, 177, 203, 249

“Saadetine sürmüş elini Hızır”

Hind 239, 267, 270

Çırpınıp kuşları Hind’in, Çin’in.”

Hisar 179, 180

“Tarihime kök salan Hisar’lar”

Horata 69

“Seslenir Derme, Horata...”

Huda 228

“Bir sur edip buluştu gönüller Huda ile.”

Hun Türküleri 9, 10

“Dudaklarında Hun Türküleri.”

Hunkar 242, 242, 243, 243

“Uyu Pir'im, uyu yarım, uyu Hunkar'im uyu!”

Hurrem 223

“Sana Hurrem, bana Turhan Sultan.”

Husam 280

“Şems-i Tebrizi, Salahaddin, Husam”

Hüsn 97

“Gitti Leyla da Hüsn'ün ardı sıra;”

Hüsn ile Aşk 271

Anlattı ki bir halce bu dil...Hüsn ile Aşk'ın”

Hüsn ü Aşk 143, 224

“Ezelden Hüsn ü Aşk'ın/ Kıyılmıştır nikahı.”

Ilgaz 73

“Ağrıdağ, Babadağ, Gavurdağ, Ilgaz”

Isparta 219

“Biri Isparta kızlarında duvak”

Itri 291

“Şeyh Gaalib, Veled, Enis, Itri”

İbrahim 186

“Sara'da İbrahim'e”

İhlas 236, 280

“İhlas’larla Fatiha’lardır mezarına.”

İstanbul 75, 76, 110, 181, 181, 181, 182, 182

“Dağ yerine kubbe yapmış İstanbul;”

İtil 14

“İtil’le, Tuna’yla, Nil’le konuşurdum.”

İkonyom 14

“«İkonyom»u «Konya» yapan/Dille konuşurdum.”

Kaabil 32

“Habil’i, Kaabil’i”

Kaaf 290

“Burdadır Kaaf’i, burada Cudi’si...”

Kadir 296

“Müjdesin her sene dünyaya Kadir’ler dolusu;”

Karadeniz 16

“Belki Karadeniz ak olacaktı.”

Kayışdağ 75

“Kayışdağ kim, Alemdağ kim oluyor?”

Kays 144

“Kays, olmasa mecnun”

Kerkük 176, 178, 178

“Biz Kerkük’ü gömdük!”

Kevser 37, 38, 226, 231, 251

“Olsaydı Kevser tasında;”

Kıbrıs 15, 198

“Birinin Kıbrıs’tan geldi şarabı”

Kızanlık 219

“Biri tarihtir Kızanlık’ta...”

Kimya 286

“Şems’in kucığında Kimya’sı...”

Konya 14, 169, 169, 170, 185, 185, 187, 228, 236, 240, 240,240, 253, 280, 280, 286,
288, 288, 288, 288, 288, 288, 293, 300

“«İkonyom»u «Konya» yapan/Dille konuşurdum.”

Kop 73

“Tendürek’te, Kop’ta, Palandöken’de”

Kubbe-i Hadra 229, 236, 241, 249, 249, 249, 252, 259, 259, 280, 282, 288

“Yolcusuz, Kubbe-i Hadra’ya gelen”

Kur’an 35

“Nidadır, indi Kur’an’dan...”

Kurttepe 72, 82

“Çukurova’da Kurttepe.”

Kuştepe 110, 112

“İstanbul’da Kuştepe’nin”

Küçük Kar 176

“«Küçük Kar»da ben doğmuşum.”

Kültür 82

“Kültür, Tınaz, Dua, Fikir...”

Kürşad 13

“Yollara Kürşad’lar uzanmış, ölü...”

Laleli 81

“Şehzade, Laleli, Haseki Sultan”

Leyla 97, 135, 141, 144, 148, 149, 149, 150, 186, 187, 221, 240, 265, 265, 265, 266,
276, 277, 282, 284

“Gitti Leyla da Hüsn’ün ardı sıra;”

Maltepe 73

“Çekmece’den Maltepe’den ileri”

Mansur 260, 267, 272

“Yedi iklim seslenir Mansur;”

Marmara 102

“Marmaranın kızım dediklerinden.”

Medetsiz 74

“Medetsiz’ler, Mora’lar, Nur’lar, Yıldız’lar;”

Mehmetçik 175

“Aslanın «Mehmetçik», «Ayşecik» diye”

Menekşe tepesi 83

“Lale, Menekşe tepesi.”

Meraga 13, 13

“Ağlasın Meraga göklerinden”

Meram Vadileri 238

“Meram Vadilerinde gül gülüdür, lale lalesi.”

Meryem 277

“Gülden afif Meryem’i nurun, şerarenin”

Mescid-i Aksa 241

“Mescid-i Aksa diye.”

Mesnevi 228, 229, 258, 261, 275, 277, 287, 295, 295, 299, 301, 305

“Altında Mesnevi okur ahfadın ey veli;”

Me’va 231

“Sundular Me’va’da Mevlana’ya cam;”

Mevla 229, 241, 265

“Hepsi “«Mevla» diye çarpardı, yazık,”

Mevlânâ 40, 40, 185, 185, 185, 187, 221, 222, 222, 225, 225, 225, 225, 225, 226, 226, 226, 226, 231, 240, 241, 244, 250, 252, 261, 265, 280, 280, 284, 284, 284, 288, 288, 288, 288, 288, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 295, 295, 295, 295, 295, 295, 298, 302.

“«Mevlânâ, Mevlânâ! »/Diye diye gitti.”

Mısır 15, 267

“Çaldıran demedi, Mısır demedi...”

Mora 74

“Medetsiz’ler, Mora’lar, Nur’lar, Yıldız’lar;”

Muhammed 34, 255

“Muhammed’in bahçesinde”

Müjgan Sultan 224

“Bakıyor yolcuya Müjgan Sultan?”

Münkir Nekir 205

“Sonra söyleyin Münkir Nekir’e:”

Nahifi 285, 285

“Çalmaktadır Nahifi.”

Nebi 286

“Burdaydı Nebi’si, enbiyası...”

Nemrut 29, 75

“Nemrut kulesi...”

Nesimi 267

“Soyundun, ey hakikat, sen, Nesimi’de”

Nevakar 274

“İtri halavetiyle Nevakarı okşamak.”

Neyzen 232

“Başlamış gayri, Neyzenin düğünü”

Nısfıyye 301

“Yolcu, Nısfıyyenin sesinde değil,”

Nil 14, 30, 281, 295

“İtil’le, Tuna’yla, Nil’le konuşurdum.”

Nilüfer 172

“Nilüfer’in kuğuları...”

Nisan Tası 226, 301

“Ve açıp ağzını Nisan Tası’nın Besmele’ler”

Nuh 76, 81

“Böyle bir gemide yendi suyu Nuh.”

Nur 74

“Medetsiz’ler, Mora’lar, Nur’lar, Yıldız’lar;”

Oğuz 7, 15

“Oğuz, Bilge, Süleyman’mış.”

Palandöken 73

“Tendürek’te, Kop’ta, Palandöken’de”

Pınarbaşı 84, 85

“Bir gün çık Pınarbaşı’na;”

Pir 232, 236, 237, 237, 241, 242, 242, 242, 243, 243, 243, 243, 249, 274, 280, 286, 292, 293, 293, 293

“Gitme ey yolcu, Pir emaneti ney”

Perihan Sultan 223

“Katılıp kaldı perilerle Perihan Sultan.”

Porsuk 127, 128

“Porsuk’ta düğün var!”

Reyhan Sultan 224

“Kim bilir; yerde midir, gökte mi Reyhan Sultan?”

Rum 239, 286, 286, 286

“Sur eyledi Rum’un evliyası.”

Rumi 239

“Bağı Rum illeridir Rumi’nin.”

Sabriye 114

“Hele sekizinde Sabriye’cik”

Sadabad 73

“Gitmemiş SADabad çelebileri”

Sakarya 14

“«Sangaryos»u «Sakarya» yapan,”

Salahaddin 280

“Şems-i Tebrizi, Salahaddin, Husam”

Samanyolu 158

“Samanyolları 'nda yüzerdi bakan:”

Sangaryos 14

“«Sangaryos»u «Sakarya» yapan,”

Sara 186, 277

“Sara'da İbrahim'e”

Sarıçiçek 74

“Tüter Sarıçiçek, burcu burcudur”

Sarıkaş 164

“Sarıkaş Şehitleri”

Selim 15, 16, 16, 42, 43, 182

“Selim'ler gelir de Yavuz'lar gelmez”

Semerkant 13

“Kimi Semerkant'ta bekler beni”

Seyran 82

“Adları Dicle'de Seyran”

Sinan 182

“Şu mihrap Sinanüddin, şu minare Sinan’dır;”

Sinanüddin 182

“Şu mihrap Sinanüddin, şu minare Sinan’dır;”

Sultan Ahmed 78

“Dediği uzaktan Sultan Ahmed’e”

Süleyman 7, 182

“Oğuz, Bilge, Süleyman’mış.”

Süleymaniye 81, 81

“Hepsinin üstünde Süleymaniye...”

Süphan 74

“Dağlar var ki Bingöl, Binboğa, Süphan.”

Seyhan 68, 69, 69, 72, 72, 204

“Rüyama girer Seyhan’ın/Balığı olduğum günler...”

Soğanlı Dağları 167

“Soğanlı Dağlarında Saya Gecesi”

Sultan 242, 243, 243

“Uyu Pir’im, uyu yarım, uyu Sultanım uyu!”

Suna 212

“Öpüşürken Suna’m la ben sermest”

Sütgözü 13

“Ağlasın Akülke, ağlasın Sütgözü!”

Şam 270

“Bir pare Şam’a, bir tutamım Hind’e verdiler.”

Şeyh Galib 291

“Şeyh Gaalib, Veled, Enis, Itri”

Şems 286

“Şems’in kucağında Kimya’sı...”

Şems-i Tebrizi 280

“Şems-i Tebrizi, Salahaddin, Husam”

Şehzade 81

“Şehzade, Laleli, Haseki Sultan”

Talat 34

“Dökülmeden, Talat’ım, güller”

Tanrı 44, 53, 78, 100, 198, 305

“Yolcudan Fatiha, Tanrı’dan rahmet...”

Tanrı dağları

“Ağla, ey Tanrı dağlarından/İndirilmiş Tanrım!”

Tendürek 73

“Tendürek’te, Kop’ta, Palandöken’de”

Tınaz 82

“Kültür, Tınaz, Dua, Fikir...”

Tiyanşan 13

“Caber yok, Tiyanşan yok, Aral yok...”

Tokat 44

“Kanad olmuş tabutuna Tokat’tan”

Tuba 226, 265

“Ulu Tuba’ların altında gönüller, eller”

Tuna 14, 79

“İtil’le, Tuna’yla, Nil’le konuşurdum.”

Turan 239

“Mehdi Turan ile Belh olduysa”

Turhan Sultan 223

“Sana Hurrem, bana Turhan Sultan.”

Türbetepe 82

“Türbetepe, Adatepe...”

Türk 79, 174, 288

“Aktıkça fetihler tarihi Türk’ün”

Ulubadlı Hasan 182

“Sana selam getirdim Ulubadlı Hasan’dan...”

Utarid 253

“Söyleyin: şimdi Utarid’den mi”

Ümmi 239

“Gökten ayet getiren Ümminin.”

Vamık 150

“Şimdi, Vamık’ta bulur Azra’sı.”

Veled 291

“Şeyh Gaalib, Veled, Enis, Itri”

Venedik 165, 165

“Çürüdün Venedik bataklığında!”

Yasin 260, 280

“Ki okur safha safha Yasin ’i;”

Yavuz 16

“Selim ’ler gelir de Yavuz ’lar gelmez”

Yedikule 45

“Bekler kabrini Yedikule ’nin”

Yenicami 81

“Yollar iner dal dal Yenicami ’ye.”

Yıldız 74

“Medetsiz ’ler, Mora ’lar, Nur ’lar, Yıldız ’lar;”

Yusuf 264, 264

“Dön ey Yusuf, Zeliha ’ya...”

Yüreğir 71

“Dağdan Yüreğir ’e kadar.”

Zeliha 186, 264, 264

“Zeliha ’da bilmem kime”

Zühre 141

“Zühre ’den, Aslı ’dan ve Leyla ’dan”

4.1.4. İlişki Sözleri (Kalıp Sözler)

Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor’da bir kısmı günlük hayatta kullandığımız bir kısmı dini temalı kalıp sözler kullanılmıştır. Kalıp sözler açısından dilimiz çok zengindir ancak eserimiz şiir türünde olduğu için yapı itibariyle bu sözler şiirlerde çok fazla yer

bulamamaktadır. Arif Nihat Asya bu duruma rağmen otuz civarında kalıp söze bu eserinde yer vermiştir.

Allah muradını versin! 29

“Yolcuma geçit verirsen Allah muradını versin!”

Bana ne! 92

“Ve ey bezirgânca sayı, bana ne senden:”

Bir varmış bir yokmuş. 43, 43, 43, 43, 44

“Yağmur, çamur, iniş, yokuş/Bir varmış, bir yokmuş...”

Boynumun borcu 37

“Boynumun borcu bir adak”

Dünyalar durdukça 168

“Dünyalar durdukça bu kadar ölü/Değme mezarlıkta birikmez artık!”

Gelin gelincik 112

“Gittiler gelin gelincik, gittiler sessiz...”

Gidiş o gidiş! 110

Toprak...kaldırım...asfalt...gidiş o gidiş!

Gözüm yok. 206

Gözüm yok arkamda kalan günlerin/Yarısından daha çoğu, yamalı”

Hak namına 175

“Hak namına hesap sorulduğu yer;”

Kapımız açıktır... 160

“Uğrayana imrenene, her mevsim/Açıktır, açıktır kapımız bizim!”

Kırk gün kırk gece 66, 66

“Senin kırk gün, kırk gecelik düğünün, /Benim kırk gün, kırk gecelik yasım var.”

Müstecap olmadık dua, yoktur. 303

“Aç dualarla Arif, ellerini;/ Müstecap olmadık dua, yoktur.”

Ne hikmetse! 160

“-Her ne hikmetse- kış ısınmış gelir.”

Ne çıkar... 206, 234

“Ne çıkar: Ha Cuma olmuş, ha Salı!”

Nene lazım! 24

“Lûgatlardan çıkardılar «niçin»i;/ Dediler: «Nene lâzım! »”

Neyimiz var ki... 150

“Neyimiz var ki, bizim...onmlardan”

Nur üstüne nur 132

“Ona nur üstüne nur/Akar emziklerden!”

Say sayabilirsen 82

“Say sayabilirsen bir bir”

Sorma gitsin 286

“Bir şevk u tarab ki sorma gitsin...”

Soyha kalsın 35, 36

“Burak aşsın kemerlerden/Soyha kalsın erlerden”

Yazan böyle yazmış. 167

“Yazan böyle yazmış..oldu olanlar:”

Yeter artık! 289

“Yeter, ey günlerin münâdîsi, / Yeter artık günün teadîsi...”

4.1.5. Yabancı Sözcükler

Eserde çok sayıda yabancı sözcük kullanılmıştır. Bu yabancı sözcükler tespit edilirken ölçüt olarak sözcüğün kökeninin alınması doğru bulunmamış, aşağıdaki temel ölçütlere göre inceleme yapılmıştır:

- ✓ Sözcüğün yaygın ve güçlü bir Türkçe karşılığı var mı?
- ✓ Konuşma diline yerleşmiş mi, halk tarafından sık kullanılıyor mu?
- ✓ Arif Nihat Asya'nın şiirlerini yazdığı dönemde bu sözcüklerin kullanım sıklığı.

Eserde geçen yabancı özel isimlere bu bölümde yer verilmemiş, bu sözcükler özel isimlerle beraber incelenmiştir. Sözcükler yazılırken sözcüğün Türkçemizdeki yazımına bağlı kalınmış, verilen örneklerde eserde yazıldığı şekliyle ele alınmıştır. Verilen örneklerde sözcüklerin hangi dilden Türkçeye geçtikleri, eserde kullanıldıkları dize, sayfa numaraları ve anlamları alfabetik sıraya uygun olarak gösterilmiştir.

Abide 76, 180, 181, 203: (Arapça) Anıt.

“Abide haline koydu sevinci”

Acep 277: (Arapça) Acaba.

“Sara'da bitti zannedilirken aceb nedir”

A'da 241: (Arapça) Zalim, gaddar. Düşman.

“« Sürmesin mihraba el, a'da..» diye.”

Afet 198: (Arapça) Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım. Kıran.

“Afet, zulüm, eziyyet, tazyik, kin, nefret...”

Afif 245, 277, 285: (Arapça) İffetli.

“Hilkatin en afif dilberini”

Ağniya 286: (Arapça) Zenginler.

“El pençe fakiri, ağniyası...”

Ahbap 238, 243: (Arapça) Kendisiyle yakın ilişki kurulup sevilen, sayılan kimse.

“Ahbaba kaldı yerdeki simin tepsiler...”

Ahfad 228: (Arapça) Torunlar.

“Altında Mesnevi okur ahfadın ey veli;”

Ahkam 233: (Arapça) Hükümler.

“Bizedir emr ü nehyi ahkamin...”

Ahu 243, 283: (Farsça) Ceylan. Güzel, ince, zarif kadın.

“Kim sorar, kim düşünür boynu bükük ahuyu!”

Aktör 189: (Fransızca) Erkek oyuncu. Herhangi bir olayda etkisi veya katkısı olan kimse.

“Aktör ararlar/Oyunları için;”

Âlem 165, 246: (Arapça) Evren. Dünya.

“Gemimiz, bu sonsuz âlemde ada...”

Alim 195: (Arapça) Bilgin.

“Konuşur kellifelli alimler,”

Amade 253: (Farsça) Hazır.

“Hepsi Pir emrinin amadeleri.”

A'mâk 144: (Arapça) Göz pınarları. Derinlikler.

“A'mâka giden lezzeti, aşkın”

Amber 252: (Arapça) Amber balığından çıkarılan güzel kokulu, kül renginde bir madde. Güzel kokulu bazı maddelerin ortak adı.

“Ve buhurdanda tüter anberler.”

Arş 229, 278: (Arapça) İslam inancına göre göğün en yüksek katı.

“Rahlelerden el açar Arş'a dua”

Aruz 200: Hecelerin uzunluk ve kısalık değerlerine göre çeşitli ses kalıplarından oluşan bir koşuk ölçüsü.

“Birdir, derim, nesir, hece, serbest vezin, aruz...”

Asa 258, 262: (Arapça) Bazı ülkelerde, hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaç veya metalden değnek. İhtiyarların baston yerine kullandıkları uzun sopa.

“Artık verin çocuklar, artık verin asamı!”

Asitan 245, 274: (Arapça) Dergah, tekke, kapı eşiği.

“Asitanın çerağı hizmetini”

Asude 145, 234: (Farsça) Rahat, sakin.

“Doğmuş şu dumanlar tüten asude ocaktan.”

Asuman 231, 258: (Farsça) Gök.

“Asumanlardan, ufuklardan gözü,”

Aşina 123, 265, 273, 277, 278, 289, 305: (Farsça) Bildik, tanıdık.

“Başka bir aşina mıdır, ben mi;”

Aşiyân 251, 287, 287: (Arapça) Kuş yuvası. Ev, oturulan yer, mesken.

“Aşiyânın ne güzel mihrabı,”

Ata 265: (Arapça) Bağış, ihsan.

“Atadır, müjdedir...geldi”

Ati 290: (Arapça) Gelecek.

“Burada mazisi, hali, atisi...”

Avaz 239: (Farsça) Yüksek ses, nara.

“Belh’in avazı gelir maşrıktan;”

Avdet 262: Dönüş, geri gelme.

“Sanadır avdetimiz.”

Ayin 253, 301: (Farsça) Dinî tören, ritüel. Mevlevi tekkelerinde okunan bestelerin tamamı.

“Cezbe anında son ayini nasıl”

Ayine 231, 304: (Farsça) Ayna.

“Seyredip suretlerin ayinede”

Azat 223, 238, 243, 253, 253, 256: (Farsça) Serbest bırakma.

“Gidiyor yolları tutmuş, azad”

Azade 227, 253: (Farsça) Başiboş, erkin, serbest.

“Yerden kanad kanad kopan azade ruhlar,”

Aziz 295: (Arapça) Ermiş, eren.

“Ey aziz, ey celil Mevlana;”

Bad 275: (Farsça) Rüzgâr.

“Ey bad, gerçi bestelerim suz-i dil yine...”

Bade 253, 268, 268: (Farsça) Şarap, içki. Halk öykülerinde Hızır'ın, kahramanlara ve kimi saz ozanlarına düşte sunduğu içki.

“Yoksa ay'dan mı dolar badeleri?”

Badiye 304: (Arapça) Çöl

“Sefer ey badiye, ey vaha, sefer!”

Badüban 265: (Farsça) Yelken. Gemi sereni.

“Alemdir, badübandır; bir”

Bahtiyar 180, 245, 280, 280: (Farsça) Mutlu.

“Yatmış yamacında bahtiyarlar!”

Bala 264, 265: (Farsça) Yüksek, üst, yüce.

“Bu ses inmekte baladan...”

Bedbaht 118: (Farsça) Mutsuz, bahtsız, talihsiz.

“Yılanlar yılanlar, bedbaht yılanlar...”

Bedir 296: (Arapça) Dolunay.

“Nursun gözlere göklerde bedirler dolusu!”

Beledi 244: (Arapça) Şehirle ilgili. Yerleşik.

“Belediler, cebeliler geliyor;”

Bendegan 240, 241: (Farsça) Kullar, köleler. Padişah hizmetinde olanlar.

“Bendeganın, kuşların, sakilerin”

Bercest 271: (Farsça) Güzel, latif. Seçilmiş, seçme. Sanat değeri yüksek olan dize.

“Bercest 271: (Farsça) Güzel, latif. Seçilmiş, seçme. Sanat değeri yüksek olan dize.”

Bereket 56, 57, 259: (Arapça) Bolluk, gürlük, ongunluk, feyiz, feyezana.

“Bekler bereketi de onun elini.”

Berk 304: (Arapça) Şimşek, zinet, süslenme.

Berrak 140, 296, 296: (Arapça) Duru, temiz, aydınlık, açık.

“Olurmuş suların da berrakları!”

Beşuş 289: (Arapça) Güler yüzlü, şen şakrak.

“O ezelden beşuş çehrelerin”

Beyhude 228: (Farsça) Yararsız, anlamsız, boşuna.

“Beyhude bir ömür geçirirken niza’ ile”

Bezirgan 92: (Farsça) Tüccar. Alışverişte çok kâr amacı güden kimse.

“Ve ey bezirganca sayı, bana ne senden”

Biçare 148: (Farsça) Çaresiz, zavallı kimse.

“Yollar, iki biçare susuzdan”

Bigâne 303: (Farsça) Yabancı, ilgisiz.

“Fasla bigane bir sada, yoktur!”

Bihaber 229: (Farsça+Arapça) Habersiz, bilgisiz.

“Bihaber öyle ki, bilmem; ne yazar,”

Billur 116, 118, 140, 148,148, 148, 149, 231, 256, 260, 265, 267, 302, 304: (Arapça)
Bazı cisimlerin aldıkları geometrik biçim. Kesme cam, kristal.

“Çın çın öten billur ıslığımızdan!”

Biperva 267: (Farsça) Çekinmez, sakınmaz, korkusuz, gözü pek.

“Ki biperva gelip Mansur’dan geçtin.”

Bisud 279: (Farsça) Boş, faydasız, neticesiz.

“Ki durmak da, koşmak da bisud”

Bitap 275: (Farsça) Bitkin, yorgun.

“Bitab isen, aşip gelemesen bu yolları”

Bora 29: (İtalyanca) Genellikle arkasından yağmur getiren sert rüzgâr.

“Boralar, çığlar, haydutlar yatağı.”

Buhurdan 252: (Arapça+Farsça) Buhurluk.

“Ve buhurdanda tüter anberler.”

Burak 35: (Arapça) Hz. Muhammed'in Miraç Gecesi'ndeki biniti.

“Burak aşsın kemerlerden,”

Burç 28: (Arapça) Kale duvarlarından daha yüksek, yuvarlak, dört köşe veya çok köşeli
kale çıkıntısı.

“Kim derdi ki, şu burçlardan/Bir altın damlası yıldız”

Bus 273: (Farsça) Öpme, öpücük.

“Bus eyle can ü dille ki her leb, leb-i arus!”

Buy 238: (Farsça) Koku. Ümit. Sevgi.

“Sürmüştü... buy sofrası, elvan halesi.”

Bühtan 241: (Arapça) Kara çalma, iftira.

“Kulların isnadı red, bühtanı red”

Büka 228, 297: (Arapça) Ağlama.

“Ay doğmadan zevale ererken büka ile”

Cariye 268: (Arapça) Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

“Pir’in önünde cariye bil hüsn ü anını...”

Cebin 261: (Arapça) Alın, yüz.

“Sırma saçlar düşer, cebine gelir.”

Cefa 258: (Arapça) Eziyet, sıkıntı, çile.

“Varsın, biraz da yollar çeksin benim cefamı...”

Celi 244: (Arapça) Açık, aşikar.

“Nuru altında celiler geliyor;”

Celil 295: (Arapça) Çok büyük ulu.

“Ey aziz, ey celil Mevlana;”

Cemre 38: (Arapça) Şubat ayında birer hafta arayla havada, suda ve toprakta oluştuğu sanılan sıcaklık yükselişi.

“Cemre olup bir avuç/Toprağımıza düşmezler mi?”

Cezbe 248, 253: (Arapça) Bir duygu veya bir inanışın etkisiyle aşırı ölçüde coşup kendinden geçme durumu.

“Tadlı sarhoşluğunda cezbelerin;”

Cihan 145, 248, 248, 278: (Farsça) Evren.

“Baksan açılır, -gitgide- bir nur cihanı”

Cihet 234: (Arapça) Yön, yan, taraf.

“Sisli gözlerde cihetler silinir,”

Cisim 145: (Arapça) Doğada element, bileşik veya bunların karışımları hâlinde bulunan, kütlesi ve ağırlığı olan, duyularla algılanabilen şey.

“Ma’na usanıp, cisme sığındı”

Cuy 304: (Farsça) Nehir, akarsu, çay.

“Dil revan, mürğ revan, cuy revan...”

Cübbe 45: (Arapça) Hukukçuların, üniversite öğretim üyelerinin, din adamlarının, mezuniyet törenlerinde öğrencilerin elbise üstüne giydikleri uzun, yanları geniş, düğmesiz giysi.

“Bir siyah selvi cübbesi.”

Cümdi 239: (Arapça) Ata iyi binen, binici, süvari. Asker.

“O gönüllerde yatan cümdinin...”

Çerağ 245: (Farsça) Mum, kandil, lamba vb. ışık veren araç, چراغ.

“Asitanın çerağı hizmetini”

Çuvaldız 67: (Farsça) Çuval vb. dokumalar dikmekte kullanılan, ucu yassı ve eğri, büyük iğne.

“İki iğne bir çuvaldız boyu yol...”

Dar 267: (Farsça) İdam mahkûmlarını asmak için dikilen direk.

“Göründün, ey teali, dar şeklinde”

Dasitan 284: (Farsça) Destan, epepe, hikâye, masal.

“Dasitanlar dolusu.”

Define 51, 129, 261, 268: (Arapça) Toprak altına gömülerek saklanmış para veya değerli şeyler, gömü.

“Hazineydi, define oldu.”

Dergâh 249, 272: (Farsça) Tekke. Eskiden, tarikattan olanların toplandıkları yer.

“Ey Kubbe-i Hadra, Hızır’ın doğduğu dergâh”

Deruni 279: (Farsça+Arapça) İçle ilgili, içten.

“Ve neyler deruni, şifahi;”

Derviş 240: (Farsça) Bir tarikata girmiş, onun yasa ve törelerine bağlı kimse, alperen. Yoksulluğu, çilekeşliği benimsemiş kimse.

“Dün dönerken pirlere, dervişler”

Dervişan 284: (Farsça) Dervişin çoğulu, dervişler.

“Dizilip çevrene dervişanın”

Derya 187, 221, 265, 277, 294: (Farsça) Deniz.

“Açın gemilerime, dostlar/Açın deryamı”

Devat 272: (Arapça) Divit, kalem koymak için uzun madenî sapı ve ucunda bir de hokkası bulunan âlet.

“Bir özge mürekkepti devatında hayali...”

Dibâ 15, 240: (Farsça) Altın ve gümüş işlemeli bir tür ipek kumaş.

“Ki onun üç kıta dibâlarından”

Dide 263, 268, 268, 269, 269: (Farsça) Göz.

“Dil senin, dide senin, sine senin;”

Dilber 117, 245, 285: (Farsça) Alımlı, güzel kadın.

“Eski dilberlerin saçlarındaız!”

Dirhem 196: (Arapça) Okkanın dört yüzde birine eşit olan, 3,207 gramlık eski bir ağırlık ölçüsü. Bir tür gümüş para.

Divan 252: (Arapça) Divan edebiyatı şairlerinin şiirlerini topladıkları eser.

“Tozlar altında kalan divanı”

Diyar 132, 259, 270: Ülke. Dünya.

“Biri bir başka diyar armağanı”

Dur 266, 268: (Farsça) Uzak.

“Ve hil’atlar dururken durdan geçtin.”

Dühat 286: (Arapça) Dehâ sahibi, son derece zekî, anlayışlı ve uyanık olanlar.

“Toplandı dühatı, ezkiyası...”

Ebed 166: (Arapça) Sonu olmayan gelecek zaman, sonsuzluk.

“Kendini enginde gösterir ebed...”

Ebedi 33, 135, 145, 148, 149, 166, 233, 244, 255, 270, 290, 290, 303: (Arapça) Sonsuz, ölümsüz, bengi.

“Ey ebedi yolculuk;”

Ecdat 275: (Arapça) Geçmişteki büyükler, atalar.

“Ecdad hanümanı kalır mu’tedil yine.”

Edep 17: (Arapça) Toplum töresine uygun davranma. İyi ahlak, incelik, terbiye.

“Edeple gelip birer birer/Öpsün diye faniler.”

Edvar 149: (Arapça) Çağlar, devirler.

“Etvarına, evza’ına, endamına uygun”

Efser 251: (Farsça) Taç.

“Her başın, her eserin efseri var.”

Ehram 15: (Arapça) Piramit.

“Biri dikti ehram ehram üstüne...”

Elvah 304: (Arapça) Düz satırlar, üzerine yazı yazılan ve resim yapılan şeyler, portreler, tablolar.

“Der ü dergah ile elvaha, sefer!”

Emvac 304: (Arapça) Dalgalar.

“Ey yol, emvac ile eşbaha sefer!”

Enbiya 286: (Arapça) Nebiler, kendilerine kitap indirilmemiş peygamberler.

“Burdaydı Nebi’si, enbiyası...”

Encam 227, 228: (Farsça) Son, işin sonu. Gelecek.

“Encama erdi Hakka varan bir dua ile.”

Encüm 277, 304: (Arapça) Yıldızlar.

“Göklerde bir bir encümü ikada başlayan!”

Endam 149, 268: (Farsça) Vücut, beden, boy bos.

“Etvarına, evza’ına, endamına uygun”

Engur 267: (Farsça) Üzüm suyu, şarap.

“Şarab, engurdan geçtin.”

Envar 274: (Arapça) Ziyalar, ışıklar, aydınlıklar.

“Avizelerde titreyen envarı okşamak.”

Enin 260, 298: (Arapça) İnilti, inleme.

“Şimdi dağ taş bütüin enine gelir.”

Ervah 149, 252, 260, 283, 301, 305: (Arapça) Ruhlar.

“Uç ey ebedi aşk... ki uçsun diye ervah”

Esma 226, 265, 282: (Arapça) Adlar, isimler.

“«Bu yürek durmayacaktır. »Dediler... esmadan”

Eş'ar 224: (Arapça) Şiirler, manzum ve güzel yazılar.

“Bularak Beyhan'ı eş'ar okudum Gaalib'den...”

Eşbah 304: (Arapça) Şahıslar, cisimler, vücutlar, gövdeler. Büyük kapılar. Uzaktan görünen şeyler, hayaller, karaltılar.

“Ey yol, emvac ile eşbaha sefer!”

Evrad 40, 170, 229, 229, 247, 247, 263, 275, 276, 301: (Arapça) Müslümanlarca belirli zamanlarda okunması âdet olan dualar ve Kur'an ayetleri.

“Evrad okuduğu/Yerleri bir bir/Saya saya gitti.”

Evza' 149: (Arapça) Haller, vaziyetler, tavırlar, duruşlar.

“Etvarına, evza'ına, endamina uygun”

Ezel 130, 130, 143, 244, 303: (Arapça) Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

“Bu böyleymiş ezellerdir.”

Ezhar 238, 274: (Arapça) Çiçekler.

“Ezharının baharda neydendi jalesi.”

Eziyyet 198: (Arapça) Zulüm. Sıkıntı veya güçlük.

“Afet, zulüm, eziyyet, tazyik, kin, nefret...”

Ezkar 236, 274: (Arapça) Zikirler.

“Ezkarı hakkederdi veliler diyarına!”

Ezkiya 286: (Arapça) Lekesizler, hâlisler, faziletliiler.

“Toplandı dühati, ezkiyası...”

Fağfur 256: (Farsça) Çin imparatorlarına verilen unvan.

“Şarkın en ince nağmesi fağfur faslı bu.”

Fani 17, 54, 213: (Arapça) Ölümlü, gelip geçici, kalımsız.

“Öpsün diye faniler.”

Fasıl 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256: Bölüm, kısım, devre. Peşrev, nakış, şarkı, saz semaisi vb. parçaların belli bir sıraya göre çalınıp söylenmesi.

“Birden kanadlanır, gibi mağrur faslı bu.”

Fecr 297: (Arapça) Tan yerinin ağarması. Şafak. Sabah vakti, güneş doğmadan evvel şarkta hâsıl olan kızılık.

“Ufuk ufuk açılan layezal fecrini ver,”

Ferda 221, 264, 265, 270, 280: (Farsça) Erte, yarın.

“Geceyim ferdasız...”

Ferman 69, 75, 143: (Farsça) Buyruk, emir. Osmanlı Devleti'nde padişahın verdiği, uyulması gerekli hükümleri taşıyan yazılı buyruk, yarlık.

“Fermanım, turam olsunlar”

Fesat 297: (Arapça) Bozukluk. Karışıklık, kargaşalık, arabozculuk.

“Fesada kullanacaksam en ince zerresini”

Fetih 181, 181, 181, 182, 182, 182, 244, 271, 280, 296: (Arapça) Bir şehir veya ülkeyi savaşıarak alma.

“Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!”

Feyz 252, 270: (Arapça) İlim, irfan.

“Açılır feyz alarak ruhundan”

Feza 278, 305: (Arapça) Gök, uzay.

“Fezayı lale, şakayık, menekşe, ful ettik.”

Fişek 197: (Farsça) Tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephaneye.

“Orada namlulara sürülüyor fişekler.”

Ful 278: (Arapça) Büyük beyaz çiçekleri kokulu, boyu üç metreyi bulabilen bir ağaççık ve bunun beyaz, kokulu çiçeği.

“Cihani lale, şakayık, menekşe, ful ettik.”

Fücur 297: (Arapça) Günahkârlık, ahlaka aykırı durum.

“Fücur verme bana!”

Gaile 228: (Arapça) Sıkıntı, dert, keder, üzüntü. Uğraştırıcı iş, çekilmesi zor yük.

“Artık ne yar hasreti, ey dil, ne gaile;”

Gam 259: (Arapça) Tasa, kaygı, üzüntü.

“Bir gamlı diyarın bereket yüklü bulutlar”

Gark 249: (Arapça) Suya batma, boğulma. Suya batırma.

“Mahrum gelen ni'mete gark oldu kapında,”

Garp 36: (Arapça) Batı.

“Ünetti garba, ünetti şarka.”

Gaşyolmak 252: (Arapça+Türkçe) Kendinden geçmek.

“Neyle gaşyolmuş, uyur Mevlana;”

Gaza 166: (Arapça) İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş.

“Yeni bir gazada yeni bir gemi,”

Gergef 76: (Farsça) Üzerine kumaş gerilerek nakış işlemeye yarar, çoğu dikdörtgen biçiminde olan çerçeve.

“Gergefte işleyip bir inci sultan”

Gıllüğüş 289: (Arapça) Kin, hile.

“Elverir gıllüğüş teatisi”

Girye 238: (Farsça) Ağlama, ağlayış, gözyaşı.

“Sen ayrılınca başladı giryeyle nalesi.”

Gramofon 56: (Fransızca) Önceden özel bir madde üzerine kaydedilmiş sesleri, istenildiğinde dinleten alet, sesyazar, fonograf.

“Radyosu bir yavru kuş, gramofonu”

Gumum 238: (Arapça) Kederler, tasalar, dertler.

“Vehmin, tereddüdün ve gumumun izalesi.”

Gunude 289: (Farsça) Uyumuş, uyuklamış.

“Ne güzeldir gunude perdelerin”

Habbe 248: (Arapça) Tahıl tanesi, evin. Su kabarcığı.

“Ki ömürler cihanda habbelerin”

Hacle 249, 271: (Arapça) Gelin odası.

“Kıldın bize tertib bugün hacle misali”

Hafi 244, 260, 261, 261: (Arapça) Gizli, saklı.

“Sırrı kalbinde hafiler alayı.”

Hail 266, 303: (Arapça) Engel.

“O seylab-ı ziya oldun ki hailler/Aşıp mahzurdan geçtin.”

Hak 237, 237: (Farsça) Toprak.

“Atma Pir'im, koparıp hake bizi...”

Haki 278: (Farsça+Arapça) Yeşile çalan toprak rengi.

“Nefes nefes ısıtıp haki, kalbi, ruhu, teni”

Hakidan297: (Farsça) Dünya, yer, arz.

“Gerek değilse kudumum bu hakidana eğer”

Hakikat 146, 267: (Arapça) Gerçek.

“En açık, en güzel hakikattın...”

Halavet 268, 274: (Arapça) Sevimlilik, şirinlik, tatlılık.

“Müşfik halavetinle getir, hande hande sun!”

Hale 237, 238, 245, 245, 245, 245: (Arapça) Ay'ın çevresinde görülen ışık halkası, ağıl, ayla.

“Bizi sen haleledin nurunla;”

Halife 250: (Arapça) Birinin yerine geçen kimse. Hz. Muhammed'in vefatından sonra müslümanların idâresinin başına geçen kimse.

“Olacaktık senin halifelerin?”

Halik 247: (Arapça) Tanrı.

“Gidecek Halik'a nur...”

Hamuş 236, 275, 304: (Farsça) Susmuş, sessiz.

“Hamuş olan yüreklerin, ey ruh, kimseler”

Hande 268: (Farsça) Gülme gülüş.

“Müşfik halavetinle getir, hande hande sun!”

Hanedan 284: (Farsça) Hükümdar, devlet büyüğü vb. bir kişiye dayanan soy, büyük aile.

“Hanedanlar dolusu.”

Hanüman 275: (Farsça) Ev bark, ocak, yuva. Ev halkı, çoluk çocuk.

“Ecdad hanümanı kalır mu'tedil yine.”

Hare 118, 302, 302, 302, 302: (Farsça) Bazı nesne, canlı, göz vb.nde dalgalanır gibi görünen parlak çizgiler, meneviş, dalgır.

“Su yılanlarından kalma hareler”

Harem 113, 182: (Arapça) Saray ve konaklarda kadınlara ayrılan bölüm, selamlık karşıtı.

“Bir köşe seçildi mezarlığın haremlik tarafında...”

Harim 245, 260: (Arapça) Girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunulan yer.

“Ki hariminde hüsn ü an açılır”

Harp 198: (Arapça) Savaş.

“Sarsıntı, harb, yangın, açlık, ölüm bu dünya...”

Haşa 241: (Arapça) Bir durum veya davranışın kesinlikle kabul edilmediğini anlatan bir söz. Dine aykırı görülen bir ihtimalden söz edilirken kullanılan bir söz.

“Eyleyip « Haşa! » diye.”

Haşmet 259: (Arapça) Büyüklük, görkem.

“Haşmetle çekilmiş gibi yerden göğe doğru”

Hatve 261, 261: (Arapça) Adım.

“Ay iner hatve hatve dinlemeye,”

Havali 272: (Arapça) Yöre.

“Hep lale ve gül kokmada hala bu havali!”

Hayâ 146, 202: (Arapça) Utanma duygusu, utanç, utanma, sıkılma.

“Seni anlattılar, «hayâ! » diye”

Haydut 29: (Arapça) Silahlı soygun yapan, yol kesen kimse.

“Boralar, çığlar, haydutlar yatağı.”

Hazırın 268: (Arapça) Bir toplantıya katılanlar. Bir yerde o anda bulunanlar.

“Cennette hazırına bu heykel, bu harika”

Hazin 261, 291: (Arapça) Acıklı, üzüntü veren, dokunaklı, hüznü.

“Şaddan başlayıp hazine gelir!”

Hendese 257: (Arapça) Geometri.

“Ey hüsne hendeseyle gelenler, dönün geri...”

Hercümerc 228, 275: (Farsça) Altüst, karmakarışık, darmadağınık, allak bullak.

“Bir hercümerc içinde kalıp el, ayak, beden”

Hicaz 233: (Arapça) Klasik Türk müziğinde dügâh perdesinde karar kılan bir makam.

Klasik Türk müziğinde do diyez notasını andıran perde.

“Çağırurdın hicaz halinde.”

Hicran 301: (Arapça) Bir yerden veya bir kimseden ayrılma, ayrılık.

“Gücenip susmasında hicran var!”

Hikmet 150, 160, 250: (Arapça) Bilgelik. Tanrı'nın insanlarca anlaşılamayan amacı.

Gizli sebep.

“Şaheser varlığının hikmetini”

Hilat 267: (Arapça) Kaftan.

“Ve hil'atlar dururken durdan geçtin.”

Hilkat 11, 90, 147, 161, 245, 277, 292: (Arapça) Yaradılış, fitrat.

“Hilkat insan çamurunu/Destanlarla yoğururdu?”

Himmet 245, 300: (Arapça) Yardım, kayırma. Çalışma, emek. Lütuf.

“Himmetindir eden imale bizi...”

Horasan 81: (Farsça) Kiremit ve tuğla tozlarının kireç ve su ile karıştırılmasından elde edilen bir çeşit harç.

“Bu horasan, mermer, kurşun dağları”

Hulul 278: (Arapça) Gelme, gelip çatma. Girme, sinme.

“Nefes nefes sana, ey aşına, hulul ettik.”

Hur 231, 231, 266: (Arapça) Ahû gözlüler, gözlerinin akı karasından çok olanlar.
Cennet kızları, huriler.

“Gittiler, hur oldular.”

Huri 271: (Arapça) Cennette yaşadığına inanılan dişî varlık.

“Hurilerdir şimdi helali”

Hurafe 250: (Arapça) Dine sonradan girmiş yanlış inanç.

“Denen hurafelerin.”

Huşu 274: (Arapça) Alçak gönüllülük. Tanrı'ya boyun eğme, gönlü korku ve saygı ile dolu olma.

“Birgün çıkıp huşu ile Pir'in huzuruna”

Hutut 262: (Arapça) Çizgiler.

“Ki bedenlerde bu elvan, bu hutut”

Huzuzat 279: (Arapça) İnsanın hâzettığı, hoşuna giden şeyler.

“Lezaiz, nefais, huzuzat”

Hükmetmek 8, 306: (Arapça+Türkçe) Egemenliği altında bulundurmak.

“Hükmetmişler toprağa, suya...”

Hünkar 242, 242, 243, 243, 274: (Farsça) Osmanlılarda yalnız padişahlar için kullanılan bir unvan.

“Uyu Pir'im, uyu yarım, uyu Hünkarım uyu!”

Hürriyet 166, 243, 262: (Arapça) Özgürlük.

“Kıyıda, toprakta değil hürriyet;”

Hüsn 145, 268, 303: (Arapça) Güzel, iyi. Güzellik, iyilik.

“Bir hüsn olarak, kendini gösterdi duvaktan.”

Hüsne 257: (Arapça) En güzel.

“Ey hüsne hendeseyle gelenler, dönün geri...”

Hüveyda 264: (Farsça) Besbelli, açıkça, meydanda, aşikâr.

“Hüveyda ol süveydadan”

Hüzzam 305: (Arapça) Klasik Türk müziğinde segâh perdesinde bir makam.

“Hüzzamlar hitabeder, artık, meleklere;”

İlliyyin 239: (Arapça) Cennetin ve gökyüzünün en kutsal, en yüksek tabakası.

“Oldular kuşlar; illiyyinin.”

İtir 57: (Arapça) Güzel koku. İtir çiçeği.

“Ya itırlar getirir, ya karanfiller.”

Izdırap 147, 195, 199: (Arapça) Acı, üzüntü, sıkıntı, keder.

“İstirabın da koyunu yar ister!”

İbaret 220: (Arapça) Oluşan, meydana gelen.

“Yazmaktan ibaret gibi sa'yim.”

İfşa 200: (Arapça) Gizli bir şeyi açığa çıkarma, yayma.

“Sırlar kalır –fakat- yine ifşa edilmedik...”

İhtilal 195, 195: (Arapça) Bir ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik yapısını veya yönetim düzenini değiştirmek amacıyla kanunlara uymaksızın cebir ve kuvvet kullanarak yapılan geniş halk hareketi, devrim. Kargaşalık, düzensizlik, karışıklık.

“Başımız gitti ihtilallerde”

İhtimam 258: (Arapça) Özen.

“Gölgende buldum ey dal, bir anne ihtimamı.”

İhtişam 236: (Arapça) Büyüklük, görkem.

“Mazi kitabelerde okur ihtişamını,”

İhtizaz 232, 269, 288: (Arapça) Titreşme, titreşim.

“Daimi ihtizaz halinde.”

İkad 277: (Arapça) Yakma yakılma.

“Göklerde bir bir encümü ikada başlayan!”

İklil 281, 281: (Arapça) Çiçekten taç.

“Dönüp ikil ile gel!”

İksir 268, 292: (Arapça) Hayatı ölümsüzleştirme, madenleri altına çevirme vb. olağanüstü etkileri olduğuna inanılan sıvı. İç ferahlatıcı ilaç veya içki. Aşk ilham eden büyümlü içki.

“İksir edip, fakat, teninin reng ü itrını”

İlah 29, 248: (Arapça) Bir alanda yaratıcılığı ile hayranlık uyandıran, çok beğenilen, çok tutulan kimse. Çok tanrıçılıkta tanrı.

“Gölgesinde yalancı ilahlara tapılmış.”

İlim 211: (Arapça) Bilim.

“Sen ki doldurmuşsun ömürlerdir/İlimle sandığını;”

İlkah 283: (Arapça) Dölleme. Döllenme. Aşılama.

“Çöle Cibril gelir ilkaha.”

İmale 245: (Arapça) Bir tarafa yatırma, eğme. Aruz vezninde kısa okunması gereken heceyi ölçüye uydurmak için uzun okuma, zihaf karşıtı.

“Himmetindir eden imale bize...”

İmbik 133: (Arapça) Damıtmaya yarayan, damıtma işinde kullanılan araç, damıtıcı.

“Hangi eldir çeken, imbiklerden?”

İmtihan 205: (Arapça) Sınav.

“Yazılı olacaksa imtihan,”

İmtiyaz 232: (Arapça) Başkalarına tanınmayan özel, kişisel hak veya şart, ayrıcalık.

“Vergidir imtiyaz halinde.”

İnhidam 258: (Arapça) Çökme, yıkılma.

“Mağlup çağlayanlar halinde inhidamı.”

İnkılap 195, 195: Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform. Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.

“Başımız döndü inkılaplardan.”

İnkıraz 232: (Arapça) Batma, dağılma, çöküş, yok olma, son bulma.

“Kalmasın inkıraz halinde.”

İntiha 303: (Arapça) Son, sona erme, sonu gelme.

“İptida yoktur, intiha yoktur!”

İnziva 287: (Arapça) Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama. Dış dünyayla bütün bağlarını keserek Tanrı'yla birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması.

“- Ey inziva, ey münzevi-“

İptida 303: (Arapça) Başlangıç, bir işe başlama.

“İptida yoktur, intiha yoktur!”

İrfan 143: (Arapça) Bilme, anlama, sezme. Gerçeğe ulaştırıcı güçlü sezgi. Kültür.

“Bilir irfanı şarkın”

İrtifa 228: (Arapça) Yükseklik.

“Yükseldi serpilip bu mehib irtifa' ile.”

İrtikaz 233: (Arapça) Saplanıp yerinde durma, dikilme.

“Kalacak irtikaz halinde.”

İsnad 241: (Arapça) Bir düşünceyi, bir konuyu bir kişi veya sebebe dayandırma, yükleme, atfetme. Karacılık, iftira.

“Kulların isnadı red, bühkanı red”

İstihale 238: (Arapça) Biçim değiştirme. Başkalaşma.

“Tedriçlerle maviyedir istihalesi.”

İstihare 302: (Arapça) Girişilecek bir işin hayırlı olup olmadığını rüyadan anlamak için abdest alıp dua okuyarak uyuma.

“Uykun var, istihare...”

İstila 288: (Arapça) Bir ülkeyi silah gücüyle ele geçirme. Yayılma, kaplama, sarma, bürüme.

“Etmiş istila, demek...”

İtila 258: (Arapça) Yücelme.

“Burdaydı i'tilalar, buradaydı masivanın”

İnziva 236: (Arapça) Toplum hayatından kaçıp tek başına yaşama. Dış dünyayla bütün bağlarını keserek Tanrı'yla birleşebilmek için insanın kendi içine kapanması.

“Son inzivada el süremezken vekarına”

İzale 238: (Arapça) Yok etme, giderme.

“Vehmin, tereddüdün ve gumumun izalesi.”

İzar 236: (Arapça) Yanak.

“Bir busedir, konar şühedanın izarına.”

Jale 237, 238: (Farsça) Gece yağan ve yapraklara konan ince nem, çiy, kırağı.

“Güle neyden dökülen jalelerimiz.”

Kabir 45, 252, 296: (Arapça) Mezar, sin.

“Bekler kabrini Yedikule'nin”

Kabza 15: (Arapça) Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, tutak, sap.

“Bellerde palalar altın kabzalı”

Kadeh 69, 104, 123, 123: (Arapça) İçki içmeye yarayan ayaklı bardak.

“Ki altundan kadehimdi”

Kadir 299: (Arapça) Değer, kıymet, itibar.

“Kadrini isbat için kafi eserdir Mesnevi!”

Kâfi 198, 198, 220, 250, 251, 299: (Arapça) Yeterli, yetecek ölçüde olan.

“Kâfi bela, sefalet, kâfi tuzak, cinayet...”

Kafile 249: (Arapça) Birlikte yolculuk eden topluluk.

“Ey kafileler mev’idi vaha;”

Kalyon 181: (İtalyanca) Yelkenle ve kürekle yol alan savaş gemilerinin en büyüğü.

“Dağlardan çekdiriler, kalyonlar çekilecek.”

Kamet 255: (Arapça) Farz olan namazdan önce okunan iç ezan.

“Biri kamette bugün.”

Kari 238: (Arapça) Okuyucu, okur.

“Sahba mı san’atın ki tilavetle kaari’e”

Kaside 17, 18: (Arapça) On beş beyitten az olmayan, bütün beyitlerin ikinci dizeleri en baştaki beyit ile uyaklı olan ve çoğu kez büyükleri övmek için yazılan divan edebiyatı şiir türü.

“Destanını yapmış, kasideye kanmış...”

Katre 246, 302: (Arapça) Damla.

“Son kalan katreyi ben içmiştim”

Kavi 148, 287: (Arapça) Dayanıklı, güçlü, zorlu.

“Şefkatle bakıp gördü ki bin kere kavidir”

Kehkeşan 302, 302: (Farsça) Samanyolu.

“Üstünde kehkeşanlar,”

Kehribar 137: (Farsça) Süs eşyası yapımında kullanılan, açık sarıdan kıızıla kadar türlü renklerde, yarı saydam, kolay kırılır ve bir yere hızlıca sürtüldüğünde hafif cisimleri kendine çeken, fosilleşmiş reçine, samankapan, kılkapın.

“Kehribar salkımı bir kakül olur!”

Kelam 241, 258: (Arapça) Söz.

“Duymamışken şurda bizden bir kelam”

Keramet 229, 300: (Arapça) Ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğüstü, şaşkınlık uyandırıcı davranış veya durum. Olağanüstü durum.

“O keramet, o buluşlar şimdi?”

Kerim 283: (Arapça) Soylu, asil. Eli açık, cömert. Allah'ın adlarından biri.

“Ve hayat öyle kerim”

Kervan 29: (Farsça) Uzak yerlere yolcu ve ticaret eşyası taşıyan yük hayvanı katarı. Toplu olarak birbiri ardınca gelen şeyler.

“Yollara kurulur, kervanları beklersin”

Kevkeb 297: (Arapça) Yıldız.

“Uğur değilse düşür safiline kevkebimi”

Kevser 34, 37, 38: (Arapça) Cennette bulunduğu inanılan kutsal ırmak, havuz veya çeşme.

“Ve kevser havuzunda dallar”

Kible 191: (Arapça) Bazı ibadetler yerine getirilirken dönülen Kâbe'nin bulunduğu yön.

Kible kaybolmuş, sollar da/ Sağlar da bizim değildir!”

Kıyam 258: (Arapça) İslam inancına göre, ölümden sonra yeniden dirilip ayağa kalkma. Namazda ayakta durma. Ayağa kalkma, ayakta durma.

“Bir kubbenin rüku’u, bir zirvenin kıyamı.”

Kitabe 236, 248: (Arapça) Yazıt.

“Mazi kitabelerde okur ihtişamını,”

Kubbe 36, 75, 76, 76, 76, 77, 78, 79, 80, 80, 82, 82, 83, 169, 171, 185, 248, 248 258, 260, 261, 270, 274, 275, 275, 277, 280, 284, 290, 296, 302: (Arapça) Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, kümbet.

“Kimi kubbelerde güm güm”

Kudüm 36, 185, 229, 249, 253, 263, 264, 278, 286, 286, 297, 305: (Arapça) Mehter takımlarında ve tekkelerde kullanılmış olan, metal kâseli, küçük iki davuldan oluşmuş usul vurma aracı.

“Kiminde teber, kiminde kudüm...”

Kutsi 299: (Arapça) Kutsal.

“Öyle kudsi, öyle ruhani hitabın var senin!”

Kün 259: (Arapça) Ol manasında emir.

“Kün! Emri kınından.”

Küstah 175: (Farsça) Saygısız, kaba, terbiyesiz.

“Küstahlığın yere serildiği yer!”

La 288: (Arapça) Yok, yoktur.

“Burda yoktur «la! » demek...”

Lahur 256: (Farsça) Hindistan'ın Lâhur şehrinde dokunan bir çeşit şal.

“Tül tül öper bedenleri; Lahur faslı bu.”

Lahza 297: (Arapça) Zamanın bölünemeyecek kadar kısa bir parçası, an.

“Huzuru selbedeceksem cihanda bir lahza”

Latif 277, 285, 303: (Arapça) Yumuşak, hoş, ince bir güzelliği olan.

“Dün bir latif seyr ile deryada başlayan.”

Layezal 297: (Arapça) Zeval bulmayan, varlığı devam eden. Yok olmaz.

“Ufuk ufuk açılan layezal fecrini ver,”

Leb 248, 248, 273: (Arapça) Dudak.

“Lebde, leblerde; tende, tenlerde”

Leb-be-leb 256: (Farsça) Dudak dudağa.

“Billurlarla sırçalar olmakta leb-be-leb...”

Lebbeyk 296, 296, 296: (Arapça) Buyurun efendim, emredin anlamlarında bir seslenme sözü.

“Ve İlâhî gece «Yâ leyl! »ine «Lebbeyk! » dedi.”

Letafet 254: (Arapça) Güzellik, hoşlu, incelik.

“Geceler aynı letafette bugün.”

Levent 298: (Farsça) Osmanlı donanmasında ve kıyılarında görev yapan asker sınıfı.

“İnlemek ardınca karım, ey levend”

Leyal 271: (Arapça) Gece, geceler.

“Şehbal ile bir hamlede fethetti leyali,”

Leyl 296, 296, 296: (Arapça) Gece.

“Ve İlâhî gece «Yâ leyl! »ine «Lebbeyk! » dedi.”

Lezaiz 279: (Arapça) Lezzetler.

“Lezaiz, nefais, huzuzat”

Lisan 258, 258: (Arapça) Dil.

“Dağlar lisana geldi, gökler lisana geldi;”

Lügat 24: (Arapça) Kelime, söz, sözcük. Sözlük.

“Lûgatlardan çıkardılar «niçin»i;”

Lügaz 216: (Arapça) Herhangi bir nesnenin ya da varlığın özellikleri anlatılarak yazılan manzum bilmece.

“Bir bir çözüdür lügaz, muamma;”

Lüle 204: (Farsça) Bükülmüş, dürülmüş şey. Tütün çubuğu, pipo, nargile vb.nin ucuna takılan, tütün konulan yuva.

“İzin verin.../Bir daha çeksin/Lülesini!”

Lütuf 245, 269, 296: (Arapça) İyilik, güzellik, hoşluk. Bağış, ihsan.

“Kıldılar lütfedip havale bize.”

Mabed 147: (Arapça) Tapınak.

“Hilkatin mabedinde kirpikle”

Mafiha 240: (Arapça) İçindekiler, içinde olanlar.

“Kalmamış dünyada mafiha diye...”

Mağrur 249, 256: (Arapça) Kurumlu, gururlu, kibirli, kendini beğenmiş.

“Mağrur gelen attı gururu.”

Mah 283, 283: (Farsça) Ay parçası, sevgili.

“Yanağından öpecekler mahı/Kavuşanlar maha.”

Mahfe 250: Deve, fil vb. hayvanların sırtına konulan, üzerine oturmaya yarayan sepet.

“İki dünya bu yolda mahfelerin.”

Mahluk 247, 297: (Arapça) Yaratık.

“Taze bir şevk ile mahlukundan”

Mahrem 277: (Arapça) Yakın akrabadan olduğu için nikâh düşmeyen kimse. Başkalarına söylenmeyen, gizli.

“En mahrem aşinalığa Havva'da başlayan.”

Mahru 304: (Farsça) Ay yüzlü, yüzü ay gibi olan güzel.

“Mahrular ne dururlar hamuş:”

Mahrum 249: (Arapça) Yoksun.

“Mahrum gelen ni'mete gark oldu kapında,”

Mahsus 272: (Arapça) Özgü. Biri veya bir şey için ayrılmış, münhasır. Özel.

“Ermişlere mahsus idi bir böyle teali.”

Mahşer 259: (Arapça) Kıyamet günü dirilenlerin toplanacaklarına inanılan yer.

“Bir mahşer olur Kubbe-i Hadra”

Mahur 233, 256, 256: (Farsça) Klasik Türk müziğinde bir makam.

“Ses verirdin saba, neva, mahur;”

Mahzen 230: (Arapça) Yapılarda yer altı deposu.

“Ve açılmaz mısınız mahzenler?”

Mahzun 236: (Arapça) Üzgün.

“Mahzun Konya'nın dayanıp bir kenarına”

Mahzur 266: (Arapça) Sakınca, engel.

“O seylab-ı ziya oldun ki hailer/Aşıp meahzurdan geçtin.”

Mail 273: (Arapça) Eğilimi olan. Benzeyen. Hevesli.

“Raks ü sema'a mail imiş meşreb-i arus.”

Makarr 266: (Arapça) Karar edilen, durulan yer, karargâh. Oturulan yer.

“Makarrın ruy-i Leyla oldu, ey şu'le;”

Makdem 266: (Arapça) Gelme, dönüp gelme.

“Ki yer yer makdeminden koştu geldi alkışlar;”

Maksat 90: (Arapça) İstenilen şey, amaç, gaye, erek.

“Gezip tozarlar maksatsız.”

Mali 271: (Farsça) Çok fazla, dolu.

“Baştan başa sahba ile mali...”

Mamur 231, 231, 256:(Arapça) Bayındır.

“Başka bir dünyayı ma'mur ettiler”

Mansur 272: (Arapça) Tanrı'nın yardımıyla galip, üstün gelmiş. Türk müziğinde diyapazon "lâ" sini düğâh olarak alan ahenk.

“Mansur ile nısfıye ve kız ney, kalemiydi;”

Manzume 272: (Arapça) Şiir, dizge.

“Mensuresi, manzumesi gencine misali”

Marifet 183: (Arapça). Ustalık, hüner, uzmanlık. Uygun olmayan, hoş gitmeyen, can sıkıcı iş veya davranış. Bilim, bilgi.

“Ne marifetler gösterdim...”

Masiva 253, 258, 303: (Arapça) Allah'tan başka her şey anlamında bir tasavvuf terimi.

“Masiva kaydının azadeleri.”

Maskara 193: (Arapça) Eğlendirici, sevimli, güldürücü, sevimli, soytarı, hoş.

“Adamlar bilirim: maskara...”

Maşrık 239: (Arapça) Doğu.

“Belh'in avazı gelir maşrıktan;”

Mavera 299, 305: (Arapça) Öte. Görülen âlemin ötesi.

“Bir musiki...ki gezmededir maveraları.”

Mebadi 290: (Arapça) Evveller, başlangıçlar.

“Ebediyyetlerin mebadisi...”

Mebhut 264: (Arapça) Hayrette kalmış, şaşmış.

“Bakıp mebhut Leyla'ya”

Mecaz 233: (Arapça) Bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda kullanılan söz. Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor.

“Yaşadın bir mecaz halinde.”

Meçhul 17, 19, 145, 230, 235, 291: (Arapça) Bilinmeyen, bilinmedik.

“Kim demiş Meçhul Asker diye?”

Mehip 228: (Arapça) Heybetli, azametli.

“Yükseldi serpilip bu mehib irtifa’ ile.”

Mehtap 225, 256: (Farsça) Ay ışığı.

“Gece, mehtabı elekten geçirip kirpikler”

Melamet 232, 233: (Arapça) Kınama, ayıplama. Azarlama, çıkışma.

“Musiki, nükteler, melamet ona”

Melul 213, 278: (Arapça) Üzgün. Boynu bükük, zavallı bir biçimde.

“Göğe baktık bu şeb melul melul...”

Menazır 238: (Arapça) Manzaralar, görünüşler.

“Binlerce reng vardı menazırda... hepsinin”

Meneviş 118: (Farsça) Hare. Terementi ağacının tohumu.

“Menevişi bizden, savatı bizden...”

Mensure 272: (Arapça) Saçılmış, dağılmış.

“Mensuresi, manzumesi gencine misali”

Menşur 266: (Arapça) Yayılmış, dağıtılmış, neşredilmiş.

“Süzüldün, ey ışık, menşurdan geçtin.”

Menzil 279: (Arapça) Yolculukta dinlenmek amacıyla durulan yer, konak. İki konak arasındaki uzaklık.

“Ne seyrinde menzil semanın,”

Meram 187: (Arapça) İstek, amaç, gaye, maksat.

“Yüzümü gökyüzüne/Çevirmekmiş meramı.”

Merkad 241, 248, 248: (Arapça) Mezar, kabir.

“Merkadinden fışkıran dal gökleri”

Mersiye 37: (Arapça) Ağıt. Divan çağında bir ölü için yazılan acıklı anma koşuğu.

“Mersiye”

Mertebe 304: (Arapça) Aşama, derece, rütbe.

“Buldun ey aşk, bu şeb mertebeni...”

Mesrur 231: (Arapça) Sevinmiş, sevinçli.

“Böyle bir hizmetle mesrur oldular.”

Mesti 246: (Farsça) Sarhoşluk.

“Ninniler, zemzemler metside.”

Meşher 251: (Arapça) Teşhir yeri.

“Bastığın yerde çiçek meşheri var.”

Meşkur 256, 277: (Arapça) Beğenilmiş, övülmüş.

“Bülbüllerin gönüllere meşkur faslı bu.”

Methal 290: (Arapça) Bir yapının giriş yeri, giriş, antre.

“Ve şu mermer eşikli medhaller”

Metruk 291: (Arapça) Bırakılmış, terk edilmiş.

“Münkesir, münzevi, hazin, metruk”

Meva 222, 231, 241: (Arapça) Sığınacak yer, yurt, mesken.

“Gezerim me’vasız.”

Mevkib 223: (Arapça) Atlı veya yaya olarak maiyette yürüyen alay, kabile.

“Ve uzaklarda peri mevkibine”

Mevzuat 233: (Arapça) Bir ülkede yürürlükte olan yasa, tüzük, yönetmelik vb.nin bütünü.

“Seni ram etmemişti mevzuat...”

Mey 273, 291: (Farsça) Şarap. Türk halk müziğinde kullanılan, ağzı yassı bir tür zurna.

“Neylerle aşinalığı, meylerle ülfeti...”

Mezmun 267: (Arapça) Makamla okunan Zebur suresi.

“Kemandan, uddan, mezmurdan geçtin.”

Mihman 239, 301: (Farsça) Konuk.

“Karşılar Hak, yüce mihmanlarını”

Mihrak 286: (Arapça) Odak.

“Bir mihrak oldu Konya burcu;”

Mihrap 77, 78, 182, 241, 241, 251: (Arapça) Cami, mescit vb. yerlerde Kâbe yönünü gösteren, duvarda bulunan ve imama ayrılmış olan oyuk veya girintili yer.

“Mihraplar, kemerler, kubbeler yapmış.”

Mina 265: (Farsça) Billur, şeffaf. Şarap şişesi.

“Ya bir billur minadan...”

Minber 251, 252: (Arapça) Camilerde hutbe okunan merdivenli, yüksekçe yer.

“Ne güzel minberi var!”

Minnet 263: (Arapça) Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, gönül borcu.

“Sana şükranlarımız, minnetimiz...”

Minyatür 136: (Fransızca) Çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı.

“Bir yüzdün, minyatürden ince;”

Miraç 272, 272: (Arapça) Yükselme, çıkma. Hz. Muhammet'in göğe yükselmesi.

“Mi’racına altın basamak yaptı hilali...”

Misal 201, 249, 272, 273: (Arapça) Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek.

“Hürriyetin misali değil, kendisiydiler;”

Misk 69: (Arapça) Asya'nın yüksek dağlarında yaşayan bir tür erkek ceylanın karın derisi altındaki bir bezden çıkarılan güzel kokulu madde. Mis.

“Miski ağaçtan çekilmiş”

Mizmar 274: (Arapça) Ney, düdük, kaval, flüt.

“İçten nefes nefes neyi, mizmarı okşamak.”

Muamma 216, 264, 264: (Arapça) Bilmece. Âşıklık geleneğinde manzum bilmece. Anlaşılmayan, bilinmeyen şey.

“Bir bir çözüdür lügaz, muamma;”

Muazzam 15, 16: (Arapça) Çok büyük, çok iri, koskoca, koskocaman. Alışılmışın sınırlarını aşan. Güçlü, önemli.

“Tarihin muazzam tâkı altından”

Muhat 223: (Arapça) Kuşatılmış, sarılmış, çevrilmiş.

“Kelebeklerle, çiçeklerle ve kuşlarla muhat”

Muhteşem 137, 228, 248, 254: (Arapça) Görkemli, büyük.

“Muhteşem yangını güz ülkesinin”

Muhteva 287: (Arapça) İçerik.

“Sen muhteva, sen muhtevi...”

Muhtevi 287: (Arapça) İhtiva eden, içine alan, kapsayan, içinde bulunduran.

“Sen muhteva, sen muhtevi...”

Mukadder 257: (Arapça) Yazgıda var olan, yazgı ile ilgili olan, alında yazılı olan.

“Gönlünde başlayan o mukadder tahavvülü.”

Mukadderat 33: (Arapça) Yazgı.

“Takdir, mukadderat, kader;”

Musiki 139, 146, 232, 300, 303, 305: (Arapça) Müzik. Kulağa hoş gelen sesler dizisi.

“Bizimçin bir hayatın musikisi”

Mutedil 275: (Arapça) Ilımlı.

“Ecdad hanümanı kalır mu'tedil yine.”

Mübahi 279: (Arapça) Övünen.

“Uzaklıkla gökler mübahi...”

Mübarek 208, 242, 243, 252: (Arapça) Kutlu, kutsal. Uğurlu.

“Vatan annenin/Mübarek memesini!”

Mübeşşer 278: (Arapça) Kendisine müjde verilmiş.

“Kudumumuzla mübeşşer doğan gönülleri biz”

Mübin 260: (Arapça) İyiyi ve kötüyü ayıran. Açık, besbelli. Kuran-ı Kerimde Yasin suresinin bir bölümü.

“Nefes almak diler «mübin» e gelir.”

Mühmel 233: (Arapça) Bırakılmış, bakılmamış, ilgisizliğe uğramış.

“Başta mühmel tacın deniz köpüğü”

Mülevven 279: (Arapça) Renk renk, renkli.

“Nakışlar mülevven, müzehheb”

Münadi 289, 290: (Arapça) Kamuya duyurulmak istenilen şeyleri yüksek sesle haber vermeyi iş edinmiş olan kimse. Yalvaran, nida eden kişi.

“Yeter, ey günlerin münadisi”

Münfail 275: Gücenmiş, alınmış, kırgın.

“Gül neylesin, zemanе biraz münfail yine.”

Münkesir 291: (Arapça) Kırılmış, kırık. Kırgın, gücenmiş.

“Münkesir, münzevi, hazin, metruk”

Münzevi 236, 287, 291: (Arapça) Topluluktan kaçan, yalnız başına kalmayı seven.

“Ey münzevi, gelenler uzaktan bulut bulut”

Mürg 304: (Farsça) Kuş. Bülbül.

“Dil revan, mürg revan, cuy revan...”

Müptela 268, 302: (Arapça) Bağımlı, tutulmuş. Aşık, vurgun.

“Her türlü müptelaya ve her türlü derde sun!”

Müstecap 303, 305: (Arapça) Dileği kabul edilmiş kimse.

“Müstecab olmadık dua yoktur.”

Müşfik 268: (Arapça) Sevecen. Şefkatli.

“Müşfik halavetinle getir, hande hande sun!”

Müzehhep 279:(Arapça) Altın suyuna batırılmış olan. Yıldızla süslenmiş, yıldızlanmış.

“Nakışlar mülevven, müzehheb”

Nabedid 236: (Farsça) Görünmeyen, gizli.

“Bir hüsn ü anı yolmak için hangi nabedid”

Nadide 246: (Arapça) Az görülür, görülmedik, seyrek görülen.

“Halılar nadide.”

Nağme 256: (Arapça) Güzel, uyumlu ses, ezgi, melodi. Ezgi.

“Şarkın en ince nağmesi fağfur faslı bu.”

Nale 237, 237, 238, 245, 245: (Farsça) İnleme, inilti.

“Hakk’a vasıl seheri naleleriz.”

Nalideend 298: (Farsça) Müteessir olmak, çok üzölmek.

“«Ez enînem merd ü zen nâlîdeend! »”

Namütenahi 294: (Farsça+Arapça) Sonsuz, ucu bucağı olmayan.

“Bir namütenahiye bütün dalgalarıyle”

Nara 289: (Arapça) Haykırma, bağırma.

“Sen nasıl seslenirsin, ey na’ra,”

Natika 247: (Arapça) Düşünüp söyleme yeteneğı. Düzgün ve iyi konuşma yeteneğı. Söz söyleyen, konuşan.

“Dil, dudak, natika nur.”

Nay 237: (Farsça) Kamlş.

“Gülde bu, nayda seyyaleleriz.”

Nebi 286, 299: (Arapça) Haberci, peygamber.

“Burdaydı Nebi’si, enbiyası...”

Nefais 279: Nefis, güzel, beğenilir şeyler.

“Lezaiz, nefais, huzuzat”

Nefha 261, 261, 296: (Arapça) Güzel koku. Esinti.

“Gezinir nefha nefha başlarda;”

Nesir 200, 239: (Arapça) Düz yazı.

“Birdir, derim, nesir, hece, serbest vezin, aruz...”

Neşide 276: (Arapça) Şiir, manzume. Atasözü durumuna gelmiş olan dize veya beyit.

“Bülbülleşip neşideler inşada başlayan;”

Neşretmek 219: (Arapça+Türkçe) Yaymak, dağıtmak, saçmak. Yayımlamak.

“Ki ışık neşreder karanlıkta.”

Neva 233: Ses, ahenk, nağme. 2 Klasik Türk müziğinde bir makam adı ve yegâhtan bir oktav tiz olan re perdesi.

“Ses verirdin saba, neva, mahur;”

Nevahi 279: (Arapça) Yanlar, taraflar. Nahiyeler, bucaklar.

“Çeker damenimden nevahi.”

Nevale 238, 245, 245, 245: (Arapça) Azık.

“Yıldızların da olmada kuşlar nevalesi.”

Nevha 295: (Arapça) Ölüye sesle ağlama.

“Dindi öksüzlerin, avarelerin nevhaları...”

Ney 15, 59: (Farsça) Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemeli çalgı.

“Dolaştı biri ney perdelerini”

Neyzen 251, 301: (Farsça) Ney çalan kimse.

“Burda neyzenlerin zemzemesi,”

Nez’ 249: (Arapça) Bir şeyi yerinden koparma, sökme. Kaldırma, yok etme.

“Nez’ eyliyemez kimse dilimden”

Nısfıyye 253, 260, 272, 287, 301: (Arapça) Bir çeşit kısa ney.

“İşte nısfıyye, kudüm, tesbihler...”

Nida 35, 235, 258, 260, 278, 303: (Arapça) Çağırma, bağırma, seslenme.

“Nidadır, indi Kur’an’’dan...”

Nil 30: (Farsça) Mısır’dan geçip Akdeniz’e dökülen nehir.

“Nil, kurbanlarını/Kıyıya atacak...”

Nilüfer 252: (Farsça) Nilüfergillerden, yaprakları yuvarlak ve geniş, çiçekleri beyaz, sarı, mavi, pembe renkte, durgun sularda veya havuzlarda yetişen bir su bitkisi.

“Dalda güller, suda nilüferler.”

Nimet 190, 190, 249, 263, 300: (Arapça) İyilik, lütuf, ihsan.

“Ni’met Ni’met bahçeler de”

Nisbet 166: (Arapça) Oran. Bağıntı, ilgi, ilinti. Birini üzme için veya inat olsun diye yapılan iş.

“Duvara, çatıya ve dama nisbet”

Nisyan 233: (Arapça) Unutma.

“Bizi nişyana atma hak sana/Açılırken riyaz halinde!”

Nişan 164, 165, 176: (Farsça) İşaret, iz, belirti, alamet. Nişanlanma sırasında yapılan tören.

“İçlenmeyin «nişanımız yok! » diye...”

Niyaz 232, 288, 298: (Arapça) Yalvarma, yakarma.

“Neyi vardır niyaz halinde...”

Niza 228: (Arapça) Çekişme, bozuşma, kavga.

“Beyhude bir ömür geçirirken niza’ ile”

Nuş eylemek 256: (Farsça) İçmek.

“Nuş eyliyenlerin, gece, mehtab içer gibi”

Nutuk 18: (Arapça) Söz, konuşma.

“Sesinden yüksek çıkmasın/Nutuklar, kasideler!”

Nükte 220, 232: (Arapça) İnce anlamlı, düşündürücü ve şakalı söz, espri.

“Bir noktada, bir nüktede re’yim.”

Nüktedanlık 214: (Arapça+Farsça) Nükteci olma durumu.

“Ve dikenlerse nüktedanlıkta.”

Pala 15, 16: (İtalyanca) Kavisli, kısa, uç bölümü geniş, kabzasına doğru daralan bir tür kılıç.

“Bellerde palalar altın kabzalı”

Pare 270, 302, 302: Parça, kısım. Tane, adet.

“Yağmakta pare pare...”

Pelaspere 233: (Farsça) Eski püskü, yırtık pırtık.

“Ki alemdir pelasperelelerin,”

Pençe 140: (Farsça) Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının parmaklarıyla tırnakları.

“Eğilsen küçük pençeler”

Peri 53, 59, 223, 261, 261, 266: (Farsça) Doğaüstü güçleri olduğuna inanılan, hayal ürünü varlık.

“Periler korusun, melekler korusun”

Perişan 224: (Farsça) Dağınık, düzensiz, karmakarışık. Acınacak durumda olan, zavallı.

“Ey ipek saçları rüzgârda perişan sultan...”

Perva 150, 222: (Farsça) Çekinme, sakınma, korku.

“Kalmamış içle dışın pervası...”

Pervaz 38, 264, 264, 264, 274: (Farsça) Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça.

Pervazlara inmez misiniz;”

Peyk 296: (Farsça) Uydu. Bir başkasına bağımlılığı olan.

“Gelerek gün «Sana ey nur, olayım peyk» dedi”

Pir 77, 220, 232, 240, 241, 242, 242, 242, 243, 243, 247, 249, 253, 261, 268, 269, 272, 272, 274, 274, 280, 286, 292, 293, 293, 293, 302: (Farsça) Yaşlı, koca, ihtiyar kimse. Bir tarikat veya sanatın kurucusu.

“Sultani, çerisi, piri, veziri”

Piyale 238, 245, 245, 245: (Farsça) Şarap bardağı, içki kadehi.

“Göklerde şimdi sofranın aydır piyalesi.”

Puşide 274, 275: (Farsça) Örtü, örtülmüş.

“Puşidesinden ol yüce hunkarı okşamak.”

Rah 283, 304: (Farsça) Şarap.

“Rahlar var, açılır şehraha.”

Rahim 251: (Arapça) Koruyan, acıyan, merhamet eden.

“Ne ilahi, ne rahim insanlar;”

Rahle 229, 252, 276: (Arapça) Üzerinde kitap okunan, yazı yazılan, bazıları açılıp kapanabilen alçak, küçük masa.

“Rahlelerden el açar Arş'a dua”

Rahmet 31, 41, 44, 184, 205, 281, 296, 296: (Arapça) Birinin suçunu bağışlama, yarlıgama, merhamet etme.

“Rahmet döşeli yataklar...”

Raks 273: (Arapça) Dans.

“Raks ü sema'a mail imiş meşreb-i arus.”

Ram 233: (Farsça) Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.

“Seni ram etmemişti mevzuat...”

Rayiha 238: (Arapça) Koku, güzel koku.

“Bir rayihayla mümkün olur burda, yolcular”

Reva 186, 186, 187, 187: (Farsça) Yakışır, yerinde, uygun.

“Reva mı Allah’ım, reva mı?”

Revan 304, 304, 304: (Farsça) Giden, yürüyen.

“Dil revan, mürg revan, cuy revan...”

Rey 220: (Arapça) Oy. Düşünce, görüş, fikir.

“Bir noktada, bir nüktede re’yim.”

Rıza 227, 297: (Arapça) Razı olma, isteme, istek.

“Diller susup uzandı boyunlar rıza ile.”

Rida 303: (Arapça) Örtü.

“Ezeli hüsne bir rida, yoktur!”

Rihlet 240: (Arapça) Göç, göçme.

“Rihletinden sonra birşey, ey veli,”

Riya 286: (Arapça) İkiyüzlülük.

“Yok naz ü niyazi, yok riyası...”

Riyaz 233: (Arapça) Bahçeler, ağaçlık, çimenlik yerler.

“Bizi niyana atma hak sana/Açılırken riyaz halinde!”

Ruhani 299: (Arapça) Ruhla ilgili. Dinle ilgili, dinî bir havası olan.

“Öyle kudsi, öyle ruhani hitabın var senin!”

Rübab 305: (Arapça) Rebap. Gövdesi Hindistan cevizi kabuğundan yapılmış uzun saplı saz.

“Burdan keman, rübab ve ordan kudümle ud”

Rüku 258: (Arapça) Öne doğru eğilme. Namazda elleri dizlere dayayıp öne doğru eğilme.

“Bir kubbenin rüku’u, bir zirvenin kıyamı.”

Saadet 56, 57, 61, 127, 255: (Arapça) Mutluluk.

“Saadetine sürmüş eline Hızır”

Saba 233, 271, 305: (Arapça) Klasik Türk müziğinde bir birleşik makam.

“Ses verirdin saba, neva, mahur;”

Safha 260, 260: (Arapça) Evre. Faz.

“Ki okur safha safha Yasin’i;”

Sahabe 256: (Arapça) Hz. Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar, ashap. Sahipler, sahip çıkanlar.

“Sind’in köpüklerinden örülmüş sehabeler”

Sahba 221, 238, 240, 271, 280: (Arapça) Al, kızıl. Şarap, özellikle kırmızı şarap.

“Ki kadehler susamış/Ve sebu sahbasisiz.”

Sahra 264: (Arapça) Kır, çöl.

“Bu altın kumlu sahradan;”

Safilin 297: (Arapça) Alçaklar, aşağılar, sefiller. Allah'tan (C.C.) uzak olanlar.

“Uğur değilse düşür safiline kevkebimi”

Sahavet 255: (Arapça) Cömertlik, el açıklığı.

“Lale, gül... hepsi sehavette bugün.”

Saki 240, 241: (Arapça) Su veren, su dağıtan. Kadehle içki sunan.

“Bendeganın, kuşların, sakilerin”

Saltanat 201, 201, 236: (Arapça) Bir ülkede hükümdarın, padişahın, sultanın egemen olması.

“Onlar, savurdu yıktığımız saltanatları;”

Sanduka 252: (Arapça) Mezarın üzerine yerleştirilmiş, tabut büyüklüğünde tahta veya mermer sandık.

“Rahleler, sandukalar, minberler...”

Sarnıç 67: (Arapça) Yağmur suyu biriktirmeye yarayan yer altı su deposu.

“Sesler gelir sarnıçların dibinden”

Satvet 236: (Arapça) Zorlu, sindirici güç.

“Ey Pir, nerde saltanatın, nerde satvetin;”

Say 220: (Arapça) Çalışma, emek.

“Yazmaktan ibaret gibi sa'yim.”

Sazende 269: (Farsça) Sazcı.

“Bin yıl susan bu tellere sazende verdiler!”

Sebil 295, 295: (Arapça) Kutsal günlerde karşılık beklemeden hayır için dağıtılan içme suyu. Genellikle camilere bitişik özel bir biçimde yapılmış, karşılık beklemeden hayır için içme suyu dağıtılan taş yapı, sebilhane.

“Mesnevi'den cihan susuzlarına/Sebil Mevlana!”

Sebu 221: (Farsça) Testi. Şarap kabı.

“Ki kadehler susamış/Ve sebu sahbassız.”

Sedef 119, 133, 225: (Arapça) Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde. Bu maddeden yapılmış veya bu madde ile süslenmiş.

“Ve sedef kaplarda/Gelir ay parçaları”

Sefalet 198: (Arapça) Yoksulluk, yoksulluk sıkıntısı.

“Kâfi bela, sefalet, kâfi tuzak, cinayet...”

Seferber 76: (Arapça+Farsça) Savaşa hazırlanmış veya girmiş (askerî birlik).

“Dün başlar seferber, eller seferber”

Sefine 261: (Arapça) Gemi, vapur.

“İnciler yüklü bir sefine gelir”

Selbetmek 249, 297: (Arapça+Türkçe) Zorla almak, kapmak. Kaldırma, kaçırma, yok etme.

“Selbetmedi yıllar bu huzuru...”

Selsebil 245: (Arapça) Tatlı ve hafif su. Cennette bir çeşmenin adı.

“Bahtiyarız ki selsebilinden/Dökülür şimdi bir şelale bize...”

Sema' 227, 260, 264: (Arapça) Mevlevi dervişlerinin ney, nısfıye vb. çalgılar eşliğinde, kollarını iki yana açıp dönerek yaptıkları ayin.

“Rabbim... bırak; semâlara varsın sema' ile!”

Semâ 145, 170, 227, 256, 257, 272, 272, 273, 274, 274, 279, 305: (Arapça) Gök.

“Hür mavisi mes'ud semanın”

Semâvât 234, 278: (Arapça) Gökler.

“Ne semâvâtî görürler, ne yeri”

Semavi 299: (Arapça) Gök ile ilgili, göğe ilişkin.

“Bir hükümdarsın semavi, maverai, manevi!”

Sena 274, 274: (Arapça) Övme, övüş.

“Ey gözlerim semaya açılmak sena sena...”

Serhat 15, 78: (Farsça+Arapça) Sınır boyu.

“Açıldı serhatler, göçtü kaleler.”

Sermedi 228, 241: (Farsça) Daimî, ebedî, sürekli.

“Akşamla geldi özlediğin sermedi huzur...”

Sermest 227, 238: (Farsça) Sarhoş.

“Sermest olup ağırlaşarak göz kapakları”

Seyyah 283: (Arapça) Gezgin, turist.

“Avucundan su verir seyyaha.”

Seyyale 237: (Arapça) Su gibi akan şey; mayi, sıvı; akıntı.

“Gülde bu, nayda seyyaleleriz.”

Simat 301: (Arapça) Nişan, alamet, damga.

“Ki bu akşam (simat) a mihman var!”

Simin 238, 265: (Farsça) Gümüştan, gümüş gibi, gümüşe benzeyen, parlak, ışıltılı.

“Ahbaba kaldı yerdeki simin tepsiler...”

Simya 150: (Arapça) Alşimi.

“Altın etmiş –nasıl ettiyse- zaman simyası!”

Sine 261, 261, 263, 268, 268, 282: (Farsça) Göğüs. Gönül, yürek.

“Sana dil dil ve sine sine gelir.”

Sitare 302: (Farsça) Yıldız. Talih, baht, kader.

“Kubben, bütün, sitare!”

Sual 205: (Arapça) Soru.

“Hazırlasınlar sual listesini:”

Suret 231: (Arapça) Görünüş, biçim.

“Seyredip suretlerin ayinede”

Sükun 249, 257: (Arapça) Sükunet. Huzur, durgunluk, dinginlik.

“Ey türbe, sükunun ne güzeldir!”

Sükut 19, 49, 146, 277, 289, 289, 290, 290, 290: (Arapça) Susma, konuşmama, söz söylememe, sessizlik.

“Destanı öksüz, sükûtu derin”

Sürûd 228, 228: (Arapça) Şarkı, türkü.

“Neyler, sürûdlar ve sürûdunda neylerin”

Sürur 249, 297, 297: (Arapça) Sevinç.

“Bir meş’ale halinde süruru;”

Süveyda 264: (Arapça) Kalbin ortasında var olduğuna inanılan siyah benek. Kalpteki gizli günah.

“Hüveyda ol süveydadan”

Şad 261, 263: (Farsça) Sevimli, neşeli.

“Şaddan başlayıp hazine gelir!”

Şadırvan 79, 173, 301: (Farsça) Genellikle cami avlularında bulunan, çevresindeki musluklardan ve ortasındaki fiskiyeden su akan, üzeri kubbeli veya açık havuz.

Şah 283, 304: (Farsça) İran veya Afgan hükümdarı.

“Bu adımlar götürür bir şaha”

Şahane 16, 100, 258: (Farsça) Çok güzel, mükemmel, üstün nitelikli.

“Ağır ve şahane geçti Selim’ler”

Şaheser 150, 235: (Farsça+Arapça) Kendi türünde mükemmel olan, üstün ve kalıcı nitelikte eser, başyapıt, başeser.

“Şaheser varlığının hikmetini”

Şahika 247: (Arapça) Doruk, zirve. En üst derece.

“Ovalar nur bugün, şahika nur;”

Şakayık 278, 278: (Arapça) Bahçelerde yetiştirilen, pembe, kırmızı, alaca çiçekler açan, çok yıllık süs bitkisi.

“Cihanı lale, şakayık, menekşe, ful ettik.”

Şamdan 75, 78, 78, 106, 246, 272, 301: (Arapça+Farsça) Üzerine kandil, mum veya herhangi bir ışık kaynağı konulan yüksek tabla, mumluk, çırakma, şamdanlık.

“Kurşun şamdanlarda mumlar fildişi...”

Şark 36, 143, 256: (Arapça) Doğu

“Ünetti garba, ünetti şarka.”

Şeb 213, 273: (Farsça) Gece

“Göğe baktık bu şeb melul melul...”

Şebtab 277, 302: (Farsça) Ateş böceği.

“Şebtablarla yaktığı esnada başlayan?”

Şecere 44: (Arapça) Soy ağacı. Atların soyunun yazılı olduğu çizelge.

“Altın köklü şeceresi.”

Şefaaf 296: (Arapça) Birinin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için o kimseyle Tanrı arasında peygamberin yaptığı aracılık.

“Ki şefaaf dağıtır şefkatinin nefhaları...”

Şeffaf 133, 256, 258, 285: (Arapça) Saydam.

“Gece şeffaf cibinliklerden.”

Şehadet 140, 140: (Arapça) Tanıklık, şahitlik. Yüksek bir ülkü uğrunda ölme, şehit olma.

“Şehadet getirmekte parmakları!”

Şehbal 271: (Farsça) Kuş kanadının en uzun tüyü.

“Şehbal ile bir hamlede fethetti leyalı,”

Şehka 245, 245: (Arapça) Hıçkırık. Keskin çığlık.

“Ayrılıklar ya şehka şehka gelir,”

Şehnişin 66, 67, 261: (Farsça) Binanın dışarı çıkıntısı. Balkon.

“Pırıl pırıl şehnişinler, kapılar...”

Şehper 251: (Farsça) Kuş kanadının en uzun tüyü.

“Uçacak şehperi var.”

Şehrah 283: (Farsça) Cadde, ana yol; şaşırılması mümkün olmayan doğru ve açık yol.

“Rahlar var, açılır şehraha.”

Şehrayin 74, 264: (Arapça+Farsça) Bayramlarda düzenlenen gece töreni. Şenlik.

“Bir kızıl şehrayin olur akşamlar...”

Şehzade 253: (Farsça) Padişahların ve oğullarının erkek çocuklarına verilen san.

“Burada şehzadeleri...”

Şekva 241, 280, 280, 293: (Arapça) Şikayet.

“Kimseler şekva diye.”

Şems 279: (Arapça) Güneş.

“Ne devrinde şemsin terahi...”

Şer 198, 202: (Arapça) Kötülük, fenalık.

“Enginlerinde şerri, huncın eritse bari!”

Şerare 277, 302: (Arapça) Kıvılcım.

“Gülden afif Meryem 'i nurun, şerarenin”

Şerh 258: (Arapça) Açma, ayırma. Bir anlatım veya kitabı açıklama, yorumlama. Bir şeyi açıklamak amacıyla yazılmış kitap. Açık ve ayrıntılı anlatma.

“Şerh oldu Mesnevi'den yıldızların kelamı.”

Şevk 247, 257, 277, 300, 302: (Arapça) İstek, heves.

“Taze bir şevk ile mahlukundan”

Şeyh 44: (Arapça) Tarikat kurucusu, bir tarikatta en yüksek dereceye ulaşmış olan kimse. Tarikat büyüğü veya tarikat kollarından birinin başında bulunan kimse. Arap kabile ve aşireti başkanı.

“Kendisi tabaklar şeyhi,”

Şifahi 279: (Arapça) Sözlü.

“Ve neyler deruni, şifahi;”

Şimal 30, 85: (Arapça) Kuzey

“Bana haber verin o şimal çocuğundan.”

Şöhret 214: (Arapça) Ün

“Şöhret almış tebessümiyle şu gül”

Şövalye 30, 30: (Fransızca) Eski Roma'da üç sınıftan ikincisinin üyesi olan yurttaş. Orta Çağ Avrupası'nda özel eğitimle yetişmiş, belli ülküler taşıyan, soylu, atlı savaşçı.

“Ve ey şövalyeler şövalyesi”

Şuh 246: (Farsça) Neşeli ve serbest.

“Şamdan altın, yazı kıvrak, ney şuh;”

Şule 266: (Arapça) Alev, yalım.

“Makarrın ruy-i Leyla oldu, ey şu'le;”

Şuur 297: (Arapça) Bilinç.

“Şuur verme bana!”

Şüheda 236: (Arapça) Şehitler.

“Bir busedir, konar şühedanın izarına.”

Şükran 162, 263, 296: (Arapça) İyilik bilme, gönül borcu, minnettarlık.

“Takdirine şükran, Allah’a şükür”

Şükufe 250: (Farsça) Açmamış çiçek, tomurcuk. Süslemede çiçek motiflerine dayanan bir tarzın adı.

“Reng ü budan taşar şükufelerin.”

Şükür 197: (Arapça) Tanrı'ya duyulan minneti dile getirme. Mutlu bir olay veya durumdan, yapılan bir iyilikten duyulan hoşnutluğu bildirme.

“Güneş açtı, çok şükür, karların üzerine!”

Tacidar 236: (Arapça) Padişah, hükümdar.

“Bir tacı çok mu gördü felek, tacidarına?”

Ta'dad 276: (Arapça) Sayma, birer birer söyleme.

“Parmaklariyle günleri ta'dada başlayan;”

Tagaddi 290: (Arapça) Beslenme.

“Yol alan kuşların tegaddisi...”

Tahavvül 257: (Arapça) Bir durumdan başka bir duruma geçme, değişme, değişkenlik, dönüşme, dönüşüm.

“Gönlünde başlıyan o mukadder tahavvülü.”

Tahayyül 257, 257: (Arapça) Hayalde canlandırma.

“Toprak eteklerinden öper bir tahayyülün,”

Tahirbuse 187: (Arapça+Farsça) Türk müziğinde tahmînen iki asır evvel terkîbedilmiş, saf ve rebî bir mürekkep makamıdır.

“Tahirbuselik mi,”

Tak 15: (Arapça) Millî bayramlarda veya önemli bir olayı anmak için düzenlenen şenliklerde, geçit yapılacak caddelere geçici olarak kurulan, yazılar ve çiçeklerle süslenen kemer.

“Tarihin muazzam takı altından”

Takbil 281: (Arapça) Öpme.

“Nurdan bir eli takbil ile gel!”

Takdis 289: (Arapça) Kutsal sayma, kutsama.

“Aşına ninnilerle takdisi!”

Tali 242: (Arapça) Nişangâhın arkasına düşen ok. Talih, kısmet, kader, baht.

“Hangi tali’ kapamıştır bu mübarek kapuyu?”

Tanin 260: (Arapça) Tınlama.

“Tası nısfiyeden tanine gelir.”

Tanbur 256: (Arapça) Klasik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli çalgı.

“Ruşen gönüllerin ney ü tanbur faslı bu”

Tarh 280: (Arapça) Bahçelerde çiçek dikmeye ayrılmış yer.

“Gönderirken tarhlar Yasin’ini,”

Tarik 304: (Arapça) Yol.

“Bu tarik alem-i ervaha sefer!”

Tasaddi 289: (Arapça) Bir işe girişme, başlama.

“Uzak olsun günün tasaddisi...”

Tayfa 129: (Arapça) Bir gemide bulunan, türlü işlerde çalıştırılan sefer işçisi.

“Şu kayıklar ve şu yorgun geminin tayfaları?”

Tazyik 198: (Arapça) Sıkıştırma, darlaştırma. Manevi baskı, zorlama, zarara sokma.

“Afet, zulüm, eziyyet, tazyik, kin, nefret...”

Teadı 289: (Arapça) Düşmanlık, ara açılma.

“Yeter artık günün teadisi...”

Teali 267, 272: (Arapça) Yükselme, yücelme, ululanma.

“Göründün, ey teali, dar şeklinde”

Teati 289: (Arapça) Karşılıklı alıp verme.

“Elverir güllüğüş teatisi”

Tebeddül 257: (Arapça) Bir durumdan başka bir duruma geçme, değişme.

“Kuşlar haber verir gelecek bir tebeddülü.”

Teber 36: (Farsça) Balta. Bazı dervişlerin taşıdıkları sapı uzun, keskisi ayça biçiminde, küçük ve hafif balta.

Tebcil 281: (Arapça) Yüceltme, ululama.

“Güle tebcil ile gel!”

“Kiminde teber, kiminde kudüm...”

Tedriç 238: (Arapça) Derece derece ilerleme, kerteleme.

“Tedriçlerle maviyedir istihalesi.”

Tehi 260: (Farsça) Boş.

“Kimse bilmez; tehi tehi ne gelir?”

Tehlil 173, 281: (Arapça) İslâm dininin tevhit akidesini hulâsa eden "Lâilâhe-illaAllah" sözünü tekrarlama.

“Ve tehliil uğultuları...”

Tekbir 37, 75, 77, 79, 173, 281: (Arapça) Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve ﷻAllahu ekberﷻ sözü ile başlayan dua.

“Bu tekbir havasında,”

Tekellüf 253: (Arapça) Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma. Bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş.

“Ne tekellüf, ne yasak... onlardı”

Tekke 44: (Arapça) Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ve tören yaptıkları yer, dergâh.

“Konağı garipler tekkesi...”

Temadi 290: (Arapça) Sürme, sürüp gitme, uzama.

“Kozanın kubbedir temadisi...”

Temayül 257: (Arapça) Bir tarafa eğilme, meyletme. Yönseme. Bir kimseye veya bir şeye ilgi duyma.

“Sevmek bu... gönle kafiye bulmak temayülü.”

Tennure 244, 288: (Arapça) Mevlevi dervişlerinin giydiği kolsuz, yakasız, yırtmaçlı, beli kırmalı, uzun ve geniş giysi.

“Taylasan, tig u teber, tennure...”

Terahi 279: (Arapça) Gevşeme, gevşeklik gösterme.

“Ne devrinde şemsin terahi...”

Terane 221: (Farsça) Ezgi, makam, nağme.

“Ne ümidim, ne teranem kaldı:”

Tertil 281: (Arapça) Usulüne uygun okuma.

“Bize tesbih ile tertil ile gel!”

Tertip 249: (Arapça) Uygun bir sıraya, düzene koyma, sıralama. Düzenleniş, sıralanış biçimi, kombinasyon.

“Kıldın bize tertib bugün hacle misali”

Teşekkül 257: (Arapça) Belli bir varlık ve biçim kazanma. Kurulma. Örgüt.

“İçlerde vaha vaha sükunun teşekkülü.”

Teşyi 217, 270: (Arapça) Uğurlama.

“Teşyi’e çıkar yabancı, yerli:”

Teneffüs 55: (Arapça) Solunum. Temiz hava almak, dinlenmek için verilen ara.

“Seni teneffüs etmek havada...”

Tezkere 205: (Arapça) Pusula. Bir iş için izin verildiğini bildiren resmî kâğıt.

“Karşıyaka’da ikamet tezkeresini,”

Tilavet 238: (Arapça) Kur'an'ı güzel ve yüksek sesle, usulünce okuma.

“Sahba mı san’atın ki tilavetle kaari’e”

Tude 268, 268: (Farsça) Yığın, küme.

“Koyununda sine sine taşı, tude tude sun!”

Tuhfe 250: (Arapça) Armağan, hediye. Hoşa giden, güzel şey.

“Bitip eksilmeyen bu tuhfelerin.”

Türap 237, 237: (Arapça) Toprak, toz.

“Ki türabında açan lalelerimiz!”

Türbe 17, 45, 82, 242, 248, 249: (Arapça) Genellikle ünlü bir kimse için yaptırılan ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

“Türbesi yakışmış bu kutlu tepeye”

Türbedar 45: (Arapça+Farsça) Türbede hizmet gören, türbeyi bekleyen kimse, türbe bekçisi.

“«Türbedârı nerde? » diye soranlar”

Uhrevi 287, 287, 287: (Arapça) Öbür dünya ile ilgili, ahiret ile ilgili, dünyevi karşıtı.

“Sünbüller açsın uhrevi!”

Ukba 144: (Arapça) Ahiret, öbür dünya.

“Ukbada dahi başlayacak dille damaktan.”

Ukde 216: (Arapça) Düğüm, yumru. İçeride dert olan şey.

“Lakin bu ne ukdedir, bilinmez:”

Ulvi 236: (Arapça) Yüce. Eşsiz, benzersiz özellikler taşıyan.

“Sen kendi ellerinle çek ulvi hisarına!”

Usare 256: (Arapça) Öz su.

“Nisanların usaresi damlar kadehlere...”

Utarit 253: (Arapça) Merkür.

“Söyleyin: şimdi Utarid’den mi,”

Üftade 249, 253: (Farsça) Tutkun, âşık, sevdalı. Düşmüş, düşkün.

“Ey türbe ki üftadelerin senden edindi”

Üful 278, 278: (Arapça) Gelme, gelip çatma. Girme, sinme.

“Nida olup, ses olup haktan üful ettik.”

Ülfet 263, 273: (Arapça) Alışma, kaynaşma. Tanışma, görüşme.

“Ve kudümlerle olan ülfetimiz.”

Ümmet 248: (Arapça) Hz. Muhammed'e inanarak, onun yaptıklarını ve söylediklerini uygulayarak çevresinde toplanan Müslümanların tümü.

“Çağlayan çağlayan bu ümmetler”

Ümur 297: (Arapça) İş, işler.

“Kulluğundan, rızandan haric/Ümur verme bana!”

Üryan 270: (Arapça) Çıplak.

“Üryan uzandım... üstüme bir perde verdiler.”

Vaha 257, 257, 283, 296, 304: (Arapça) Çöllerde çoğu kez yüze çıkan yer altı sularının yarattığı tarım veya yerleşme bölgesi.

“İçlerde vaha vaha sükunun teşekkülü.”

Vahi 279: (Arapça) Boş, saçma.

“Ki konmak da, uçmak da vahi.”

Vahiy 303: (Arapça) Bir buyruk veya düşüncenin Tanrı tarafından peygamberlere bildirilmesi.

“Vahyden gayri bir nida, yoktur!”

Vakar 236: (Arapça) Ağırbaşlılık.

“Son inzivada el süremezken vekarına”

Vasıl 237: (Arapça) Ulaşan, varan.

“Hakk’a vasıl seheri naleleriz.”

Vehim 238: (Arapça) Kuruntu.

“Vehmin, tereddüdün ve gumumun izalesi.”

Veli 228, 236, 241, 244, 244: (Arapça) Ermiş.

“Altında Mesnevi okur ahfadın ey veli;”

Vesile 276: (Arapça) Sebep, bahane.

“Beklenmedik vesileler icada başlayan?”

Vezi 200: Tartı. Ölçü.

“Birdir, derim, nesir, hece, serbest vezin, aruz...”

Vezi 77: (Arapça)

“Sultanı, çerisi, piri, veziri”

Visal 271, 303: (Arapça) Kavuşma.

“Burdaydı zifaftıyla visali.”

Yakut 143: (Arapça) Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

“Ağaç yakut güller...”

Yekpare 123: (Farsça) Bir parçadan oluşan, tek parça, bütün.

“Böyle yekpare, can mıyız, ten mi?”

Zahl 200: (Arapça) İntikam almak. Düşmanlık, kin tutmak.

“Kendim su içtiğim geceler, «zahle» söylerim.”

Zaika 247, 247: (Arapça) Tat alan, tadıcı, tat alan.

“Doluyor zaika nur.”

Zair 249, 259, 275: (Arapça) Ziyaret eden, ziyaretçi.

“Zairlerinin affet eğer varsa kusuru...”

Zarif 285, 285: (Arapça) Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoş giden, beğenilen, zarafetli. Beğenilir ve nükteli konuşma. Hoşa gider bir biçimde konuşan ve davranan.

“Ney neylerin zarifi...”

Zelzele 29, 29, 29, 30, 30, 204: (Arapça) Deprem.

“Senin de bir zelzelelik canın vardır!”

Zemberek 8: (Farsça) Saatlerin çeşitli parçalarını harekete geçiren bölüm, yay.

“Zembereğini kuran/Onlarmış bu dünyanın...”

Zemzem 38, 251: (Arapça) Kâbe yakınında bulunan bir kuyunun Müslümanlarca kutsal sayılan suyu, zemzem suyu.

“Zemzemden Kevser’e/Koşan susuzlar”

Zerre 297: (Arapça) Çok küçük parçacık.

“Fesada kullanacaksam en ince zerresini”

Zeval 228: (Arapça) Yok olma, yok edilme.

“Ay doğmadan zevale ererken büka ile”

Zevrak 296, 296: (Arapça) Kayık, sandal.

“Seferiz kubbede per per, suda zevrak zevrak...”

Zifaf 271: (Arapça) Gerdek.

“Burdaydı zifafile visali.”

Zikir 243: (Arapça) Anma, söyleme, sözünü etme. Bir tarikata bağlı olanların Tanrı'nın adını art arda söylemesi.

“Dinler, ıssız geceler, zikre dalan puhuyu...”

Zinet 262: (Arapça) Süs, bezek.

“Bize en çok yakışan zinetimiz.”

Ziya 286: (Arapça) Işık, aydınlık.

“Fanusundan taşıp ziyası;”

Zuhur 297, 297: (Arapça) Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma.

“Zuhur verme, ilahi, zuhur verme bana!”

Zulüm 198: (Arapça) Güçlü bir kimsenin yasaya veya vicdana aykırı olarak başkasını uğrattığı kötü durum, kıyğı, eziyet, cefa.

“Afet, zulüm, eziyyet, tazyık, kin, nefret...”

Zülüf 273: (Farsça) Şakaklardan sarkan saç lülesi.

“Gel, ruh ruh kokla ki her zülfi, zülfi-yar;”

4.1.5.1. Yabancı Tamlamalar

Eserdeki yabancı tamlamalar yazılırken sözcüğün Türkçemizdeki yazımına bağlı kalınmış, verilen örneklerde eserde yazıldığı şekliyle ele alınmıştır. Eserde Arif Nihat Asya'nın Arapça ve Farsça tamlamalar kullandığı görülmüştür.

Verilen örneklerde sözcüklerin hangi dilden Türkçeye geçtikleri, eserde kullandıkları dize, sayfa numaraları ve anlamları alfabetik sıraya uygun olarak gösterilmiştir.

Abidat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın anıtları.

“Uyuyor abidat-ı Mevlana...”

Âlem-i ervah 304: (Arapça) Ruhlar alemi.

“Bu tarik âlem-i ervaha sefer!”

Arş-ı ala 260: (Arapça) En yüksek gök. Allahın kudret ve saltanatının tecelli yeri.

“Ya semadan, ya Arş-ı A’ladan”

“Dünyanın aşk u şevk ile ma’mur faslı bu.”

Bad-ı saba 268, 284: (Farsça+Arapça) Baharda esen hafif ve hoş rüzgâr, seher yeli.

“Bad-ı saba olup gelerek müjde müjde sun!”

Berk ü bar 236: (Farsça) Yaprak ve yemiş.

“Eller uzandı dallarının berk ü barına?”

Can-ü dil 273: (Farsça) Gönülden, içten gelerek.

“Bus eyle can ü dille ki her leb, leb-i arus!”

Cennet-i Ala 231, 231: (Arapça) Büyük, yüksek cennet.

“Yoktu evvel Cennet-i A’la hur;”

Dar-ı dünya 262, 295: (Farsça+Arapça) Dünya yurdu.

“Dar-ı dünyada asa/Ve aba servetimiz...”

Der ü dergâh 304: (Farsça) Tekke, dergâh kapısı.

“Der ü dergâh ile elvaha, sefer!”

Devr-i ekber 279, 279: (Arapça) En büyük devir, çağ.

“Devir devr-i ekber”

Dil-i bidar 273: (Farsça) Uyanık gönül.

“Ondan yakılsın, ey dil-i bidar, meş’alen:”

Dil ü dilhah 304: (Farsça) Gönül isteği, gönül dileği.

“Müjdeler kim dil ü dilhaha: sefer!”

Dühat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın dehası, zekası.

“Zirvelerdir; dühat-ı Mevlana...”

Emr ü nehy 233: (Arapça) Emretme ve yasak etme.

“Bizedir emr ü nehyi ahkâmın...”

Evlad ü ahfad 265: (Arapça) Çocuklar, torunlar, erkek oğlan çocuklar.

“Selam evlad ü ahfada,”

Fakr-ı hal 269: (Arapça) Fakirlik, fakirlik hali.

“Şefkat nazarları ile görüp fakr-ı halimi”

Firdevs-ü Naim 271: (Farsça+Arapça) Naim cenneti.

“Firdevs ü Naim'in/Hurilerdir şimdi helali”

Germ ü serd 275, 295: (Farsça) Soğuk ve sıcak.

“Mevsim, uzaklarında dener germ ü serdini...”

Han-ı yağma 264: (Farsça) Fakirler için hazırlanan sofrâ. Tevfik Fikret'in, ikinci Meşrûtiyet devrinin sû -i istimallerini yeren ünlü hicviyesi.

“Gelir bu, han-ı yağmadan.”

Hatırat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın hatıraları hatıra kitabı.

“Ebedî-i hatırat-ı Mevlana.”

Hayat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın hayatı.

“Ve hayatım hayat-ı Mevlana.”

Huş u heba 268: (Farsça+Arapça) Aklını boş yere harcayan, heba eden.

“Günler boyunca huşu heba eylemişlere”

Hüsn-ü an 236, 245, 268: (Arapça) Güzel an, zaman.

“Bir hüsn ü anı yolmak için hangi nabedid”

Hüsn- ü Aşk 224: (Arapça) Güzellik ve sevgi. Şeyh Galib'in meşhur manzum hikâyesi.

“(Hüsn ü Aşk) ında tüten can sultan?”

İfşa-yıraz 232: (Farsça) Sır söyleme, sırrı yayma.

“Yazar ifşa-yıraz halinde”

İltifat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın gönül alması, iltifatı.

“Meyidir iltifat-ı Mevlana.”

Kâinat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın dünyası, yaptığı tüm işler.

“Açıl, ey kâinat-ı Mevlana!”

Katib-i vahy 220: (Arapça) Hz. Muhammed'in, nazil olan Kur'an âyetlerini söyleyip yazdırdığı zat.

“Ben sadece bir katib-i vahyim.”

Kevkeb-i arus 273: (Arapça) Gelin yıldızı, gelinin yıldızı.

“Avizelerde parlayacak kevkeb-i arus.”

Kubbe-i Hadra 209, 236, 241, 249, 249, 249, 252, 259, 259, 282, 282, 288, : (Arapça) Medîne-i münevverede bulunan Peygamber efendimizin kabr-i şerîfinin üzerindeki yeşil kubbe.

“Baktım hüznle Kubbe-i Hadra civarına.”

Lafza-i Celal 80: (Arapça) Allah kelimesi.

“Yesari elinde, lafza-i Celal.”

Leb-i arus 273: (Farsça+Arapça) Gelin dudağı.

“Bus eyle can ü dille ki her leb, lab-i arus!”

Mal ü menal 272: (Arapça) Varı yoğu, bütün varlığı.

“Bunlardı bütün mal ü menali.”

Mastabe-i mah 304: (Arapça+Farsça) Ay sofrası.

“Camlar, mastabe-i maha sefer!”

Medd ü imale 238: (Arapça) Bir heceyi vezne uydurmak için uzatarak okumak. Aruzda uzun heceyi daha uzun okumak.

“Sermest hali vermede medd ü imalesi?”

Mehd-i zuhur 249, 249: (Arapça) Meydana çıkma beşiği.

“Ey kubbe-i Hadra, yeşilin mehd-i zuhuru!”

Merd ü zen 298: (Farsça) Kadın ile erkek.

“Ez eninemmerd ü zen nalideend”

Mest-ü mahmur 231: (Arapça) Sersem, uykulu sarhoş.

“Mest ü mahmur oldular...”

Mest ü meshur 231: (Arapça) Sihirlenmiş, sihire uğramış sarhoş.

“Mest ü meshur oldular.”

Meşreb-i arus 273: (Arapça) Gelinin huyu, fitratı, zevki.

“Raks ü sema 'a mail imiş meşreb-i arus.”

Mev'idi vaha 249: (Arapça) Çöldeki buluşma yeri (Çöldeki vaha).

“Ey kafileler mev'idi vaha;”

Muhat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana ile çevrilmiş olan.

“Bir gönüldür, muhat-ı Mevlana;”

Nam ü şan 284: (Farsça+Arapça) Ün, şöhret, ad.

“Nam ü şanın ki taşar kubbenden”

Naz ü niyaz 286: (Farsça) Nazlanma ve yalvarma.

“Yok naz ü niyazi, yok riyası...”

Necm-i gisudar 266: (Farsça) Kuyruklu yıldız.

“Salındın necm-i gisudar halinde”

Reng ü bu 250: (Farsça) Renk ve koku.

“Reng ü budan taşar şükufelerin.”

Reng ü ıtır 268: (Farsça+Arapça) Renginin kokusu.

“İksir edip, fakat, teninin reng ü ıtrını”

Ruy-i Leyla 266: (Farsça) Leyla'nın yüzü.

“Makarrınruy-i Leyla oldu, ey şu'le;”

Sanihat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın duyguları, ilhamları.

“Südünüzsanihat-ı Mevlana!”

Seng-i ruham 304: (Farsça+Arapça) Mermer taşı.

“Kanadın yoksa al ey seng-i ruham;”

Seylab-ı zıya 266: (Farsça+Arapça) Işık seli.

“O seylab-ı zıya oldun ki hailer”

Sıfat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın sıfatları, nitelikleri.

“Bu sıfatlar sıfat-ı Mevlana...”

Sim ü zeheb 274: (Farsça) Altın ve gümüş.

“Sim ü zeheb hazinesi dünyayı reddedip”

Suz-i dil 275: (Farsça) Türk müziğinde bir şed makam. İç yanması.

“Ey bad, gerçi bestelerim suz-i dil yine...”

Suz-i Dilara 187: (Farsça) Türk müziğinde III. Selim tarafından terkîbedilen bir mürekkep makamıdır.

“Suz-i Dilara mı?”

Suz ü saz 233: (Farsça) Yakan, yakıcı saz.

“Nefesin suz ü saz halinde...”

Şeb-i arus 273: (Farsça+Arapça) Düğün gecesi.

“Yer, gök düğün ziyafetidir; şeb, şeb-i arus!”

Şeb-i deycur 266: (Farsça+Arapça) Karanlık gece.

“Şeb-i deycurdan geçtin...”

Şehriyarı cümdi 289: (Arapça) Yiğit hükümdar, padişah.

“Uyuyor şehriyaricündisi!”

Şen ü şatır 238: (Farsça+Arapça) Sevinçli, keyifli.

“Sohbetlerinle ney şen ü şatırdı bir zaman”

Şevk u şadi 289: (Arapça+Farsça) Sevinç, coşkun sevinç.

“Kaldı taşlarda şevk u şadisi...”

Şevk-u tarab 286: (Arapça) Kılask Türk Müziğinde bir makam. İstek, arzu ve sevinç.

“Bir şevk u tarab ki sorma gitsin...”

Tig u teber 244: (Farsça) Kılıç ve balta.

“Taylasan, tig u teber, tennure...”

Ümmehat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana dergâhının anaları.

“Getiren ümmehat-ı Mevlana”

Varidat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın içine doğanlar, ilhamları.

“Eserim varidat-ı Mevlana”

Yakut ü leali 272: (Arapça) Yakut ve inciler.

“Baştan başa yakut ü leali”

Zat-ı Mevlana 291: (Arapça) Mevlana'nın kendisi.

“Hepsi üstünde zat-ı Mevlana.”

Zülf-i yar²⁷³: (Farsça) Sevgilinin saçı.

“Gel, ruh ruh kokla ki her zülf, zülf-i yar;”

4.1.6. Çeviri Sözcükler

Eserde az sayıda çeviri sözcük kullanıldığı görülmüştür. Tespit edilen çeviri sözcükler sayfa numaraları, hangi dilden çevrildiği, anlamları ve eserde kullanıldığı dizelerle beraber alfabetik sıraya uygun olarak aşağıda gösterilmiştir.

Peçe 242: (İtalyanca- Pezza) Kadınların sokakta yüzlerine örttükleri ince siyah örtü, nikap.

“Sabahın ince, hafif sisleri göllerde peçe...”

Trabzan 108: (İngilizce-baluster-railing) Merdivenlerin kenarlarındaki korkuluk. Küpeşte.

“Hala, trabzandan kayıyor musun?”

4.1.7. Ağız (Yöresel Söyleyiş Özellikleri)

Eserde az sayıda yöresel söyleyiş unsuru görülmüştür. Tespit edilen bu sözcükler sayfa numaraları, anlamları, eserde kullanıldığı dizelerle beraber alfabetik sıraya uygun olarak aşağıda gösterilmiştir.

Dâmen 279: Değirmen.

“Çeker dâmenimden nevahi.”

Soyha 35, 36: Ölünün üstünden çıkan giysi. Miras, kalıt. Yaramaz, huysuz. Aşağılık, kötü insan. Şey, nesne. Giyiniş biçimi, kılık. İyesiz, kimsesiz. Bıçak, çakı. Ölünün sağlığında kullandığı eşyalar. Uğursuz, kötü nesnelere. Erkeğin üreme organı.

“Burak aşsın kemerlerden/Soyha kalsın erlerden”

4.2. “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” Sıklık ve Ortaklık Dizini

4.2.1. Deyimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam doksan beş adet deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Deyimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Deyim	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Ad koymak	1	241
2	Avuç açmak	1	203
3	Ayak basmak	1	12
4	Ayakları yerden kesilmek	1	170
5	Bağrına basmak	3	278, 280, 280
6	Baş döndürmek	2	124, 169
7	Baş eğmek	1	202
8	Baş yemek	1	167
9	Başı dönmek	2	195, 195
10	Başına çalmak	1	167
11	Başını beklemek	1	85
12	Berabere kalmak	1	183
13	Beşiğini sallamak	1	135
14	Bir dediğini iki etmemek	1	155
15	Boşa gitmek	1	259
16	Boy vermek	1	241
17	Boynu bükük	4	139, 167, 201, 275
18	Boyun eğmek	1	196
19	Can çekişmek	1	122
20	Can vermek	1	111
21	Çilesi dolmak	1	48
22	Çok görmek	1	236
23	Dal vermek	1	79

24	Destan yazmak	1	12
25	Dile gelmek	1	250
26	Dili dönmek	1	154
27	Dişinin kovuğuna yetmemek	1	114
28	Dünyaya getirmek	1	185
29	El açmak	2	258, 301
30	El süremek	1	236
31	Elekten geçirmek	1	225
32	Eli boş dönmek	1	278
33	Eli boş gelmek	1	278
34	Eli ermemek	1	154
35	Elinden tutmak	1	117
36	Eline geçmek	1	166
37	El pençe durmak	1	269
38	Farkına varmak	1	157
39	Gark olmak	1	249
40	Geçit vermek	1	29
41	Gönül vermek	1	8
42	Gözlerini oymak	1	30
43	Gözü dolmak	2	30, 167
44	Gün almak	1	16
45	Günahını almak	1	111
46	Haşır neşir olmak	1	162
47	Haz duymak	1	297
48	Hor görmek	3	33, 181, 188
49	İç çekmek	1	113
50	Kanat açmak	2	25, 26
51	Kara haber almak	1	49
52	Kendimi bildim bileli	1	165
53	Küçük görmek	1	181

54	Lisana gelmek	2	258, 258
55	Meşhur olmak	1	231
56	Meydan kalmak	1	196
57	Mezarını kazmak	1	22
58	Mışıl mışıl uyumak	1	88
59	Müjde vermek	2	135, 270
60	Nabzı atmak	1	10
61	Nazını çekmek	1	24
62	Nur topu gibi	1	28
63	Nur olmak	1	231
64	Ocağı sönmek	1	168
65	Ömrü uzaman	1	256
66	Ömür geçirmek	1	228
67	Parmakla gösterilmek	1	176
68	Sabır çekmek	1	168
69	Sarmaş dolaş olmak	1	230
70	Secdeye kapanmak	1	29
71	Ses vermek	1	233
72	Soyunup dökünmek	1	113
73	Söz açmak	1	247
74	Şafak sökmek	1	243
75	Şahadet getirmek	2	140, 140
76	Şöhret almak	1	214
77	Tahttan indirmek	1	269
78	Uçup gitmek	1	275
79	Yalvarıp yakarmak	1	115
80	Yelken açmak	1	294
81	Yere çalmak	1	42
82	Yere sermek	1	183
83	Yol açmak	1	244

84	Yol almak	1	290
85	Yol bulmak	1	39
86	Yol göstermek	1	203
87	Yolda kalmak	3	75, 78, 277
88	Yol tutmak	1	223
89	Yorgun düşmek	1	258
90	Yosun tutmak	1	88
91	Yumruk göstermek	1	113
92	Yuva yapmak	2	24, 49
93	Yuvasını bozmak	1	22
94	Yüz vermek	1	190
95	Zemberek kurulmak	1	8

4.2.2. Tekrar Öbekleri Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam yüz seksen altı adet tekrar öbeği (ikileme) tespit edilmiştir. Bu söz öbeklerinin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Tekrar Öbekleri Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Tekrar Öbeği (İkileme)	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Ağız ağıza	1	111
2	Ağlaya ağlaya	1	40
3	Ak ak	1	104
4	Al al	1	104
5	Altışar altışar	1	111
6	Alay alay	1	183
7	Alev alev	1	219
8	Avize avize	1	266
9	Ayrı ayrı	1	163
10	Ayet ayet	1	303

11	Bade bade	1	268
12	Baka baka	1	117
13	Basamak basamak	1	55
14	Bayrak bayrak	1	296
15	Bebek bebek	1	107
16	Belde belde	1	33
17	Bende bende	1	268
18	Berrak berrak	1	296
19	Beşer onar	1	177
20	Bir bir	4	72, 82, 216, 277
21	Birer ikişer	2	111, 177
22	Birer birer	1	17
23	Boy boy	1	195
24	Bölük bölük	1	178
25	Bucak bucak	1	178
26	Buğu buğu	2	71, 108
27	Bulut bulut	2	236, 270
28	Burcu burcu	3	74, 185, 185
29	Büyük küçük	1	177
30	Cıvıl cıvıl	1	169
31	Çağlayan çağlayan	1	248
32	Çıglık çıglık	1	225
33	Çırpına çırpına	1	85
34	Çın çın	2	116, 118
35	Çıtır pıtır	1	172
36	Çiçek çiçek	1	219
37	Çifte çifte	1	257
38	Çil çil	1	120
39	Çoluk çocuk	1	194
40	Dağ dağ	1	33

41	Dal dal	1	81
42	Dalga dalga	1	22
43	Damla damla	1	59
44	Delik deşik	1	197
45	Demet demet	2	34, 41
46	Dide dide	1	268
47	Dil dil	3	261, 268, 305
48	Dilim dilim	1	124
49	Diyar diyar	2	33, 86
50	Diye diye	1	40
51	Dua dua	1	203
52	Dudak dudak	3	109, 268, 274
53	Duvak duvak	3	109, 112, 268
54	Dünya dünya	1	160
55	Eğile eğile	1	60
56	Ehram ehram	1	15
57	Elvan elvan	2	267, 286
58	Etek etek	1	124
59	Er geç	1	143
60	Fıkır fıkır	1	171
61	Fırka fırka	1	36
62	Gece gündüz	1	128
63	Gelin gelincik	1	112
64	Getirilip getirilip	1	101
65	Geyik geyik	1	122
66	Gıcır gıcır	1	72
67	Gizli gizli	1	123
68	Göğüs göğüs	2	109, 274
69	Gül gül	9	34, 80, 104, 137, 230, 245, 261, 270, 296
70	Gümbür gümbür	1	183

71	Gün gün	1	36
72	Güm güm	2	36, 185
73	Gürül gürül	4	80, 89, 184, 184
74	Hafi hafi	2	260, 261
75	Hafifleye hafifleye	1	38
76	Hale hale	3	117, 245, 245
77	Halka halka	1	36
78	Hande hande	1	268
79	Hare hare	2	302, 302
80	Hatve hatve	1	261
81	Işık ışık	1	22
82	İğne iğne	1	260
83	İkişer üçer	1	158
84	İnandım inandım	1	126
85	İnci inci	1	66
86	İstek istek	1	102
87	Kadın erkek	1	194
88	Kadeh kadeh	1	46
89	Kafile kafile	1	77
90	Kargacık burgacık	1	195
91	Kanad kanad	5	36, 227, 238, 270, 274
92	Kargacık burgacık	1	195
93	Kırık dökük	1	178
94	Kıvrım kıvrım	1	118
95	Kitap kitap	1	41
96	Kol kol	3	36, 79, 239
97	Konca konca	1	34
98	Korka korka	1	73
99	Kucak kucak	1	211
100	Köpük köpük	2	177, 215

101	Koşa koşa	1	108
102	Kutub kutub	1	286
103	Lale lale	3	245, 268, 270
104	Lif lif	1	270
105	Marilin marilin,	7	105, 105, 105, 106, 106, 106, 106
106	Melul melul	1	213
107	Menekşe menekşe	1	80
108	Mırıl mırıl	3	58, 170, 203
109	Mışıl mışıl	1	88
110	Müjde müjde	1	268
111	Nakış nakış	1	274
112	Nale nale	1	245
113	Nefes nefes	3	274, 278, 278
114	Nefha nefha	1	261
115	Ney ney	2	170, 272
116	Nimet nimet	1	190
117	Nur nur	1	266
118	Ok ok	1	260
119	Öbek öbek	2	34, 124
120	Öpe öpe	1	83
121	Öksüz öksüz	2	179, 243
122	Parça parça	1	91
123	Pare pare	1	302
124	Pembe pembe	1	104
125	Petek petek	1	124
126	Per per	1	296
127	Perde perde	2	268, 268
128	Peri peri	1	261
129	Pırıl pırıl	8	66, 166, 184, 184, 203, 228, 302, 305
130	Pul pul	2	75, 305

131	Resim resim	1	199
132	Ruh ruh	1	273
133	Saat saat	1	36
134	Saç saç	1	124
135	Sabah akşam	1	128
136	Saf saf	1	286
137	Safha safha	1	260
138	Sallana sallana	1	60
139	Sarka sarka	1	34
140	Sarmaş dolaş	2	228, 230
141	Resim resim	1	199
142	Ruh ruh	1	273
143	Saat saat	1	36
144	Saç saç	1	124
145	Sabah akşam	1	128
146	Saf saf	1	286
147	Safha safha	1	260
148	Sallana sallana	1	60
149	Sarka sarka	1	34
150	Sultan sultan	1	223
151	Şırl şırl	1	228
152	Şafak şafak	1	269
153	Şehka şehka	1	245
154	Şıkır şıkır	1	68
155	Süzüle süzüle	1	117
156	Şurup şurup	1	257
157	Taraf taraf	1	79
158	Tel tel	4	104, 109, 112, 137
159	Tehi tehi	1	260
160	Tane tane	1	63

161	Testi testi	1	46
162	Tude tude	1	268
163	Tül tül	4	137, 230, 256, 268
164	Vaha vaha	1	257
165	Uzaklaşa uzaklaşa	1	84
166	Uzun uzun	1	159
167	Ürkek ürkek	1	101
168	Ufuk ufuk	1	297
169	Yana yana	1	173
170	Yanık yanık	1	105
171	Yaprak yaprak	4	34, 282, 282, 296
172	Yavaş yavaş 50	1	296
173	Yaz kış	1	128
174	Yelken yelken	1	81
175	Yemiş yemiş	1	124
176	Yene yene	1	103
177	Yer yer	3	83, 143, 199
178	Yığın yığın	2	10, 197
179	Yılanlar yılanlar	2	118, 118
180	Zevrak zevrak	1	296
181	Yol yol	2	302, 302
182	Yorgun argın	1	215
183	Yumuk yumuk	1	104
184	Yürek yürek	4	124, 286, 286, 286
185	Zaman zaman	3	102, 160, 236
186	Yıldız yıldız	1	150

4.2.3. Özel İsimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam iki yüz otuz beş adet özel isim tespit edilmiştir. Bu özel isimlerin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Özel İsimler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Özel İsimler	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Adatepe	1	82
2	Âdem	4	117, 186, 222, 265
3	Ağrıdağ	1	73
4	Akdeniz	1	198
5	Akülke	1	13
6	Alemdağ	2	73, 75
7	Ali	13	184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 184, 244
8	Allah	12	57, 77, 80, 162, 186, 186, 187, 188, 233, 283, 283, 304
9	Allahüekber	4	75, 83, 83, 164
10	Altı Kızlar Yatırı	1	113
11	Aral	1	13
12	Aras	1	14
13	Ararat dağı	1	29
14	Arif	2	34, 303
15	Arif Pehlivan	1	183
16	Arş	1	229
17	Arş-ı Ala	1	260
18	Aslan	1	82
19	Aslanköy	4	174, 174, 174, 174
20	Aslı	3	141, 150, 307
21	Aslıhan	1	284
22	Asya	3	136, 288, 308
23	Asyalı	1	70
24	Âsûr	1	267
25	Ayasofya	1	81
26	Ayhan Sultan	1	223

27	Ayşecik	1	175
28	Azrâ	1	150
29	Azrail	1	32
30	Babadağ	1	73
31	Balahor	1	75
32	Bedir	1	296
33	Belh	2	239, 239
34	Besmele	1	226
35	Besni	1	56
36	Beydağ	1	57
37	Beyhan	1	224
38	Beyhan Sultan	2	223, 224
39	Bilge	1	7
40	Binboğa	1	74
41	Bingöl	1	74
42	Bolkar	1	74
43	Boz	1	74
44	Buhara	1	282
45	Burâk	1	36
46	Burmalıtaş	2	116, 118
47	Bursa	2	171, 173
48	Büyük Kar	1	176
49	Caber	2	13, 13
50	Celal	1	271
51	Celalettin-i Rumi	1	34
52	Cengiz	1	16
53	Cennet-i A'la	2	231, 231
54	Cevza	1	277
55	Cibril	1	283
56	Cudi	2	75, 290

57	Çadırtepe	1	82
58	Çaldıran	1	15
59	Çekirge	1	171
60	Çekmece	1	73
61	Çin	2	239, 282
62	Çoban Dede	1	71
63	Çukurova	2	72, 82
64	Dadaloğlu	1	191
65	Demirkazık	1	158
66	Derme	1	69
67	Divan	2	229, 301
68	Dicle	2	14, 82
69	Dilberler sekisi	1	70
70	Dua	1	82
71	Dumlupınar	1	82
72	Düldül	1	184
73	Ebabil	1	281
74	Ebülhevl	1	30
75	Elma Kolu	1	70
76	Enis	1	291
77	Erzincan	1	204
78	Evrad	4	170, 229, 229, 301
79	Fatih	9	21, 78, 181, 181, 181, 182, 182, 182, 182
80	Fatiha	3	44, 180, 236
81	Fırat	4	14, 54, 69, 82
82	Fikir	1	82
83	Firdevs ü Naim	1	271
84	Gaalib	1	224
85	Gaalib Dede	2	223, 224
86	Gazi	1	16

87	Gavurdağ	1	73
88	Giryan Sultan	1	224
89	Gülekli	1	70
90	Habil	1	32
91	Hacı Bektaş	1	244
92	Hadırlı	1	69
93	Hak	2	237, 239
94	Hakk	5	34, 35, 143, 228, 237
95	Haseki Sultan	1	81
96	Havva	7	117, 145, 186, 222, 265, 277, 282
97	Hayri Tümer	1	300
98	Hızır	5	56, 57, 177, 203, 249
99	Hind	3	239, 267, 270
100	Hisar	2	179, 180
101	Horata	1	69
102	Huda	1	228
103	Hun Türküleri	2	9, 10
104	Hunkar	4	242, 242, 243, 243
105	Hurrem	1	223
106	Husam	1	280
107	Hüsn	1	97
108	Hüsn ile Aşk	1	271
109	Hüsn ü Aşk	2	143, 224
110	Ilgaz	1	73
111	Isparta	1	219
112	Itri	1	291
113	İbrahim	1	186
114	İhlas	2	236, 280
115	İstanbul	8	75, 76, 110, 181, 181, 181, 182, 182
116	İtil	1	14

117	İkonyom	1	14
118	Kaabil	1	32
119	Kaaf	1	290
120	Kadir	1	296
121	Karadeniz	1	16
122	Kayışdağ	1	75
123	Kays	1	144
124	Kerkük	3	176, 178, 178
125	Kevser	5	37, 38, 226, 231, 251
126	Kıbrıs	2	15, 198
127	Kızanlık	1	219
128	Kimya	1	286
129	Konya	24	14, 169, 169, 170, 185, 185, 187, 228, 236, 240, 240,240, 253, 280, 280, 286, 288, 288, 288, 288, 288, 293, 300
130	Kop	1	73
131	Kubbe-i Hadra	12	229, 236, 241, 249, 249, 249, 252, 259, 259, 280, 282, 288
132	Kur'an	1	35
133	Kurtepe	2	72, 82
134	Kuştepe	2	110, 112
135	Küçük Kar	1	176
136	Kültür	1	82
137	Kürşad	1	13
138	Laleli	1	81
139	Leyla	20	97, 135, 141, 144, 148, 149, 149, 150, 186, 187, 221, 240, 265, 265, 265, 266, 276, 277, 282, 284
140	Maltepe	1	73
141	Mansur	3	260, 267, 272
142	Marmara	1	102
143	Medetsiz	1	74

144	Mehmetçik	1	175
145	Menekşe tepesi	1	83
146	Meraga	2	13, 13
147	Meram Vadileri	1	238
148	Meryem	1	277
149	Mescid-i Aksa	1	241
150	Mesnevi	12	228, 229, 258, 261, 275, 277, 287, 295, 295, 299, 301, 305
151	Me'va	1	231
152	Mevla	3	229, 241, 265
153	Mevlânâ	58	40, 40, 185, 185, 185, 187, 221, 222, 222, 225, 225, 225, 225, 225, 226, 226, 226, 226, 226, 226, 226, 231, 240, 241, 244, 250, 252, 261, 265, 280, 280, 284, 284, 284, 288, 288, 288, 288, 288, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 291, 295, 295, 295, 295, 295, 295, 295, 298, 302.
154	Mısır	2	15, 267
155	Mora	1	74
156	Muhammed	2	34, 255
157	Müjgan Sultan	1	224
158	Münkir Nekir	1	205
159	Nahifi	2	285, 285
160	Nebi	1	286
161	Nemrut	2	29, 75
162	Nesimi	1	267
163	Nevakar	1	274
164	Neyzen	1	232
165	Nısfıyye	1	301
166	Nil	4	14, 30, 281, 295
167	Nilüfer	1	172
168	Nisan Tası	2	226, 301

169	Nuh	1	76, 81
170	Nur	1	74
171	Oğuz	1	7, 15
172	Palandöken	1	73
173	Pınarbaşı	2	84, 85
174	Pir	20	232, 236, 237, 237, 241, 242, 242, 242, 243, 243, 243, 243, 249, 274, 280, 286, 292, 293, 293, 293
175	Perihan Sultan	1	223
176	Porsuk	2	127, 128
177	Reyhan Sultan	1	224
178	Rum	4	239, 286, 286, 286
179	Rumi	1	239
180	Sabriye	1	114
181	Sadabad	1	73
182	Sakarya	1	14
183	Salahaddin	1	280
184	Samanyolu	1	158
185	Sangaryos	1	14
186	Sara	2	186, 277
187	Sarıçiçek	1	74
188	Sarıkamış	1	164
189	Selim	6	15, 16, 16, 42, 43, 182
190	Semerkant	1	13
191	Seyran	1	82
192	Sinan	1	182
193	Sinanüddin	1	182
194	Sultan Ahmed	1	78
195	Süleyman	2	7, 182
196	Süleymaniye	2	81, 81
197	Süphan	1	74

198	Seyhan	6	68, 69, 69, 72, 72, 204
199	Soğanlı Dağları	1	167
200	Sultan	3	242, 243, 243
201	Suna	1	212
202	Sütgözü	1	13
203	Şam	1	270
204	Şeyh Galib	1	291
205	Şems	1	286
206	Şems-i Tebrizi	1	280
207	Şehzade	1	81
208	Talat	1	34
209	Tanrı	6	44, 53, 78, 100, 198, 305
210	Tanrı dağları	1	13
211	Tendürek	1	73
212	Tınaz	1	82
213	Tiyanşan	1	13
214	Tokat	1	44
215	Tuba	2	226, 265
216	Tuna	2	14, 79
217	Turan	1	239
218	Turhan Sultan	1	223
219	Türbetepe	1	82
220	Türk	3	79, 174, 288
221	Ulubadlı Hasan	1	182
222	Utarid	1	253
223	Ümme	1	239
224	Vamık	1	150
225	Veled	1	291
226	Venedik	2	165, 165
227	Yasin	2	260, 280

228	Yavuz	1	16
229	Yedikule	1	45
230	Yenicami	1	81
231	Yıldız	1	74
232	Yusuf	2	264, 264
233	Yüreğir	1	71
234	Zeliha	3	186, 264, 264
235	Zühre	1	141

4.2.4. Kalıp Sözler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam yirmi iki kalıp söz tespit edilmiştir. Bu kalıp sözlerin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Kalıp Sözler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Kalıp Sözler	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Allah muradımı versin!	1	29
2	Bana ne!	1	92
3	Bir varmış bir yokmuş	5	43, 43, 43, 43, 44
4	Boynumun borcu	1	37
5	Dünyalar durdukça	1	168
6	Gelin gelincik	1	112
7	Gidiş o gidiş!	1	110
8	Gözüm yok.	1	206
9	Hak namına	1	175
10	Kapımız açıktır...	1	160
11	Kırk gün kırk gece	2	66, 66
12	Müstecap olmadık dua, yoktur.	1	303
13	Ne hikmetse!	1	160
14	Ne çıkar...	2	206, 234
15	Nene lazım!	1	24

16	Neyimiz var ki...	1	150
17	Nur üstüne nur	1	132
18	Say sayabilirsen	1	82
19	Sorma gitsin	1	286
20	Soyha kalsın	2	35, 36
21	Yazan böyle yazmış.	1	167
22	Yeter artık!	1	289

4.2.5. Yabancı Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam altı yüz on beş adet tekrar yabancı sözcük tespit edilmiştir. Bu yabancı sözcüklerin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Yabancı Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Yabancı Sözcükler	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Abide	4	76, 180, 181, 203
2	Acep	1	277
3	A'da	1	241
4	Afet	1	198
5	Afif	3	245, 277, 285
6	Ağniya	1	286
7	Ahbap	2	243, 238
8	Ahfad	1	228
9	Ahkâm	1	233
10	Ahu	2	243, 283
11	Aktör	1	189
12	Âlem	2	165, 246
13	Âlim	1	195
14	Amade	1	253
15	A'mâk	1	144
16	Amber	1	252

17	Arş	2	229, 278
18	Aruz	1	200
19	Asa	2	258, 262
20	Asitan	2	245, 274
21	Asude	2	145, 234
22	Asuman	2	231, 258
23	Aşına	7	123, 265, 273, 277, 278, 289, 305
24	Aşıyan	3	251, 287, 287
25	Ata	1	265
26	Ati	1	290
27	Avaz	1	239
28	Avdet	1	262
29	Ayin	2	253, 301
30	Ayine	2	231, 304
31	Azat	6	223, 238, 243, 253, 253, 256
32	Aziz	1	295
33	Azade	2	227, 253
34	Bad	1	275
35	Bade	3	253, 268, 268
36	Badiye	1	304
37	Badüban	1	265
38	Bahtiyar	4	180, 245, 280, 280
39	Bala	2	264, 265
40	Bedbaht	1	118
41	Bedir	1	296
42	Beledi	1	244
43	Bendegan	2	240, 241
44	Bereket	3	56, 57, 259
45	Berk	1	304
46	Berrak	3	140, 296, 296

47	Berceste	1	271
48	Beşuş	1	289
49	Beyhude	1	228
50	Bezirgan	1	92
51	Biçare	1	148
52	Bigâne	1	303
53	Bihaber	1	229
54	Billur	14	116, 118, 140, 148, 148, 148, 149, 231, 256, 260, 265, 267, 302, 304
55	Biperva	1	267
56	Bisud	1	279
57	Bitap	1	275
58	Bora	1	29
59	Buhurdan	1	252
60	Burak	1	35
61	Burç	1	28
62	Bus	1	273
63	Buy	1	238
64	Bühtan	1	241
65	Büka	2	228, 297
66	Cariye	1	268
67	Cebin	1	261
68	Cefa	1	258
69	Celi	1	244
70	Celil	1	295
71	Cemre	1	38
72	Cezbe	2	248, 253
73	Cihan	4	145, 248, 248, 278
74	Cihet	1	234
75	Cisim	1	145

76	Cuy	1	304
77	Cübbe	1	45
78	Cüнди	1	239
79	Çerağ	1	245
80	Çuvaldız	1	67
81	Dar	1	267
82	Dasitan	1	284
83	Define	4	51, 129, 261, 268
84	Dergah	1	249, 272
85	Deruni	1	279
86	Derviş	1	240
87	Dervişan	1	284
88	Derya	5	187, 221, 265, 277, 294
89	Devat	1	272
90	Dibâ	2	15, 240
91	Dide	5	263, 268, 268, 269, 269
92	Dilber	3	117, 245, 285
93	Dirhem	1	196
94	Divan	1	252
95	Diyar	3	132, 259, 270
96	Dur	2	266, 268
97	Dühat	1	286
98	Ebed	1	166
99	Ebedi	13	33, 135, 145, 148, 149, 166, 233, 244, 255, 270, 290, 290, 303
100	Ecdat	1	275
101	Edep	1	17
102	Edvar	1	149
103	Efser	1	251
104	Ehram	1	15
105	Elvah	1	304

106	Emvac	1	304
107	Enbiya	1	286
108	Encam	2	227, 228
109	Encüm	2	277, 304
110	Endam	2	149, 268
111	Engur	1	267
112	Envar	1	274
113	Enin	2	260, 298
114	Ervah	6	149, 252, 260, 283, 301, 305
115	Esmâ	3	226, 265, 282
116	Eş'ar	1	224
117	Eşbah	1	304
118	Evrâd	10	40, 170, 229, 229, 247, 247, 263, 275, 276, 301
119	Evza'	1	149
120	Ezel	5	130, 130, 143, 244, 303
121	Ezhar	2	238, 274
122	Eziyyet	1	198
123	Ezkar	2	236, 274
124	Ezkiya	1	286
125	Fağfur	1	256
126	Fani	3	17, 54, 213
127	Fasıl	11	256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256, 256
128	Fecr	1	297
129	Ferda	5	221, 264, 265, 270, 280
130	Ferman	3	69, 75, 143
131	Fesat	1	297
132	Fetih	10	181, 181, 181, 182, 182, 182, 244, 271, 280, 296
133	Feyz	2	252, 270
134	Feza	2	278, 305

135	Fişek	1	197
136	Ful	1	278
137	Fücur	1	297
138	Gaile	1	228
139	Gam	1	259
140	Gark	1	249
141	Garp	1	36
142	Gaşyolmak	1	252
143	Gaza	1	166
144	Gergef	1	76
145	Gıllüğüş	1	289
146	Girye	1	238
147	Gramofon	1	56
148	Gumum	1	238
149	Gunude	1	289
150	Habbe	1	248
151	Hacle	2	249, 271
152	Hafi	4	244, 260, 261, 261
153	Hail	2	266, 303
154	Hak	2	237, 237
155	Haki	1	278
156	Hakidan	1	297
157	Hakikat	2	146, 267
158	Halavet	2	268, 274
159	Hale	6	237, 238, 245, 245, 245, 245
160	Halife	1	250
161	Halik	1	247
162	Hamuş	3	236, 275, 304
163	Hande	1	268
164	Hanedan	1	284

165	Hanüman	1	275
166	Hare	5	118, 302, 302, 302, 302
167	Harem	2	113, 182
168	Harim	2	245, 260
169	Harp	1	198
170	Haşa	1	241
171	Haşmet	1	259
172	Hatve	2	261, 261
173	Havali	1	272
174	Hayâ	2	146, 202
175	Haydut	1	29
176	Hazırın	1	268
177	Hazin	2	261, 291
178	Hendese	1	257
179	Hercümerc	2	228, 275
180	Hicaz	1	233
181	Hicran	1	301
182	Hikmet	3	150, 160, 250
183	Hilat	1	267
184	Hilkat	7	11, 90, 147, 161, 245, 277, 292
185	Himmet	2	245, 300
186	Horasan	1	81
187	Hulul	1	278
188	Hur	3	231, 231, 266
189	Huri	1	271
190	Hurafe	1	250
191	Huşu	1	274
192	Hutut	1	262
193	Huzuzat	1	279
194	Hükmetmek	2	8, 306

195	Hünkar	5	242, 242, 243, 243, 274
196	Hürriyet	3	166, 243, 262
197	Hüsn	3	145, 268, 303
198	Hüsne	1	257
199	Hüveyda	1	264
200	Hüzzam	1	305
201	İlliyyin	1	239
202	İtır	1	57
203	Izdırap	3	147, 195, 199
204	İbaret	1	220
205	İfşa	1	200
206	İhtilal	2	195, 195
207	İhtimam	1	258
208	İhtişam	1	236
209	İhtizaz	3	232, 269, 288
210	İkad	1	277
211	İklil	2	281, 281
212	İksir	2	268, 292
213	İlah	2	29, 248
214	İlim	1	211
215	İlkah	1	283
216	İmale	1	245
217	İmbik	1	133
218	İmtihan	1	205
219	İmtiyaz	1	232
220	İnhidam	1	258
221	İnkılap	2	195, 195
222	İnkıraz	1	232
223	İntiha	1	303
224	İnziva	1	287

225	İptida	1	303
226	İrfan	1	143
227	İrtifa	1	228
228	İrtikaz	1	233
229	İsnad	1	241
230	İstihale	1	238
231	İstihare	1	302
232	İstila	1	288
233	İtila	1	258
234	İnziva	1	236
235	İzale	1	238
236	İzar	1	236
237	Jale	2	237, 238
238	Kabir	3	45, 252, 296
239	Kabza	1	15
240	Kadeh	4	69, 104, 123, 123
241	Kadir	1	299
242	Kâfi	6	198, 198, 220, 250, 251, 299
243	Kafile	1	249
244	Kalyon	1	181
245	Kamet	1	255
246	Kari	1	238
247	Kaside	2	17, 18
248	Katre	2	246, 302
249	Kavi	2	148, 287
250	Kehkeşan	2	302, 302
251	Kehribar	1	137
252	Kelam	2	241, 258
253	Keramet	2	229, 300
254	Kerim	1	283

255	Kervan	1	29
256	Kevkeb	1	297
257	Kevser	3	34, 37, 38
258	Kible	1	191
259	Kıyam	1	258
260	Kitabe	2	236, 248
261	Kubbe	31	36, 75, 76, 76, 76, 77, 78, 79, 80, 80, 82, 82, 83, 169, 171, 185, 248, 248 258, 260, 261, 270, 274, 275, 275, 277, 280, 284, 290, 296, 302
262	Kudüm	12	36, 185, 229, 249, 253, 263, 264, 278, 286, 286, 297, 305
263	Kutsi	1	299
264	Kün	1	259
265	Küstah	1	175
266	La	1	288
267	Lahur	1	256
268	Lahza	1	297
269	Latif	3	277, 285, 303
270	Layezal	1	297
271	Leb	3	248, 248, 273
272	Leb-be-leb	1	256
273	Lebbeyk	3	296, 296, 296
274	Letafet	1	254
275	Levent	1	298
276	Leyal	1	271
277	Leyl	3	296, 296, 296
278	Lezaiz	1	279
279	Lisan	2	258, 258
280	Lügat	1	24
281	Lügaz	1	216
282	Lüle	1	204

283	Lütuf	3	245, 269, 296
284	Mabed	1	147
285	Mafiha	1	240
286	Mağrur	2	249, 256
287	Mah	2	283, 283
288	Mahfe	1	250
289	Mahluk	2	247, 297
290	Mahrem	1	277
291	Mahru	1	304
292	Mahrum	1	249
293	Mahsus	1	272
294	Mahşer	1	259
295	Mahur	3	233, 256, 256
296	Mahzen	1	230
297	Mahzun	1	236
298	Mahzur	1	266
299	Mail	1	273
300	Makarr	1	266
301	Makdem	1	266
302	Maksat	1	90
303	Mali	1	271
304	Mamur	3	231, 231, 256
305	Mansur	1	272
306	Manzume	1	272
307	Marifet	1	183
308	Masiva	3	253, 258, 303
309	Maskara	1	193
310	Maşrık	1	239
311	Mavera	2	299, 305
312	Mebadi	1	290

313	Mebhut	1	264
314	Mecaz	1	233
315	Meçhul	6	17, 19, 145, 230, 235, 291
316	Mehip	1	228
317	Mehtap	2	225, 256
318	Melamet	2	232, 233
319	Melul	2	213, 278
320	Menazır	1	238
321	Meneviş	1	118
322	Mensure	1	272
323	Meşur	1	266
324	Menzil	1	279
325	Meram	1	187
326	Merkad	3	241, 248, 248
327	Mersiye	1	37
328	Mertebe	1	304
329	Mesrur	1	231
330	Mesti	1	246
331	Meşher	1	251
332	Meşkur	2	256, 277
333	Methal	1	290
334	Metruk	1	291
335	Meva	3	222, 231, 241
336	Mevkib	1	223
337	Mevzuat	1	233
338	Mey	2	273, 291
339	Mezmur	1	267
340	Mihman	2	239, 301
341	Mihrak	1	286
342	Mihrap	6	77, 78, 182, 241, 241, 251

343	Mina	1	265
344	Minber	2	251, 252
345	Minnet	1	263
346	Minyatür	1	136
347	Miraç	2	272, 272
348	Misal	4	201, 249, 272, 273
349	Misk	1	69
350	Mizmar	1	274
351	Muamma	3	216, 264, 264
352	Muazzam	2	15, 16
353	Muhat	1	223
354	Muhteşem	4	137, 228, 248, 254
355	Muhteva	1	287
356	Muhtevi	1	287
357	Mukadder	1	257
358	Mukadderat	1	33
359	Musiki	6	139, 146, 232, 300, 303, 305
360	Mutedil	1	275
361	Mübahi	1	279
362	Mübarek	4	208, 242, 243, 252
363	Mübeşşer	1	278
364	Mübin	1	260
365	Mühmel	1	233
366	Mülevven	1	279
367	Münadi	2	289, 290
368	Münfail	1	275
369	Münkesir	1	291
370	Münzevi	3	236, 287, 291
371	Mürg	1	304
372	Müptela	2	268, 302

373	Müstecap	2	303, 305
374	Müşfik	1	268
375	Müzehhep	1	279
376	Nabedid	1	236
377	Nadide	1	246
378	Nağme	1	256
379	Nale	5	237, 237, 238, 245, 245
380	Nalideend	1	298
381	Namütenahi	1	294
382	Nara	1	289
383	Natika	1	247
384	Nay	1	237
385	Nebi	2	286, 299
386	Nefais	1	279
387	Nefha	3	261, 261, 296
388	Nesir	2	200, 239
389	Neşide	1	276
390	Neşretmek	1	219
391	Neva	1	233
392	Nevahi	1	279
393	Nevale	4	238, 245, 245, 245
394	Nevha	1	295
395	Ney	2	15, 59
396	Neyzen	2	251, 301
397	Nez'	1	249
398	Nısfıyye	5	253, 260, 272, 287, 301
399	Nida	6	35, 235, 258, 260, 278, 303
400	Nil	1	30
401	Nilüfer	1	252
402	Nimet	5	190, 190, 249, 263, 300

403	Nisbet	1	166
404	Nisyan	1	233
405	Nişan	3	164, 165, 176
406	Niyaz	3	232, 288, 298
407	Niza	1	228
408	Nuş eylemek	1	256
409	Nutuk	1	18
410	Nükte	2	220, 232
411	Nüktedanlık	1	214
412	Pala	1	15, 16
413	Pare	3	270, 302, 302
414	Pelaspare	1	233
415	Pençe	1	140
416	Peri	6	53, 59, 223, 261, 261, 266
417	Perişan	1	224
418	Perva	2	150, 222
419	Pervaz	5	38, 264, 264, 264, 274
420	Peyk	1	296
421	Pir	27	77, 220, 232, 240, 241, 242, 242, 243, 243, 247, 249, 253, 261, 268, 269, 272, 272, 274, 274, 280, 286, 292, 293, 293, 293, 302
422	Piyale	4	238, 245, 245, 245
423	Puşide	2	274, 275
424	Rah	2	283, 304
425	Rahim	1	251
426	Rahle	3	229, 252, 276
427	Rahmet	8	31, 41, 44, 184, 205, 281, 296, 296
428	Raks	1	273
429	Ram	1	233
430	Rayiha	1	238

431	Reva	4	186, 186, 187, 187
432	Revan	3	304, 304, 304
433	Rey	1	220
434	Rıza	2	227, 297
435	Rida	1	303
436	Rihlet	1	240
437	Riya	1	286
438	Riyaz	1	233
439	Ruhani	1	299
440	Rübab	1	305
441	Rüku	1	258
442	Saadet	5	56, 57, 61, 127, 255
443	Saba	3	233, 271, 305
444	Safha	2	260, 260
445	Sahabe	1	256
446	Sahba	5	221, 238, 240, 271, 280
447	Sahra	1	264
448	Safilin	1	297
449	Sahavet	1	255
450	Saki	2	240, 241
451	Saltanat	3	201, 201, 236
452	Sanduka	1	252
453	Sarnıç	1	67
454	Satvet	1	236
455	Say	1	220
456	Sazende	1	269
457	Sebil	2	295, 295
458	Sebu	1	221
459	Sedef	3	119, 133, 225
460	Sefalet	1	198

461	Seferber	1	76
462	Sefine	1	261
463	Selbetmek	2	249, 297
464	Selsebil	1	245
465	Sema'	3	227, 260, 264
466	Semâ	12	145, 170, 227, 256, 257, 272, 272, 273, 274, 274, 279, 305
467	Semâvât	2	234, 278
468	Semavi	1	299
469	Sena	2	274, 274
470	Serhat	2	15, 78
471	Sermedi	2	228, 241
472	Sermest	2	227, 238
473	Seyyah	1	283
474	Seyyale	1	237
475	Simat	1	301
476	Simin	2	238, 265
477	Simya	1	150
478	Sine	6	261, 261, 263, 268, 268, 282
479	Sitare	1	302
480	Sual	1	205
481	Suret	1	231
482	Sükun	2	249, 257
483	Sükut	9	19, 49, 146, 277, 289, 289, 290, 290, 290
484	Sürûd	2	228, 228
485	Sürur	3	249, 297, 297
486	Süveyda	1	264
487	Şad	2	261, 263
488	Şadırvan	3	79, 173, 301
489	Şah	2	283, 304
490	Şahane	3	16, 100, 258

491	Şaheser	2	150, 235
492	Şahika	1	247
493	Şakayık	2	278, 278
494	Şamdan	7	75, 78, 78, 106, 246, 272, 301
495	Şark	3	36, 143, 256
496	Şeb	2	213, 273
497	Şebtab	2	277, 302
498	Şecere	1	44
499	Şefaaf	1	296
500	Şeffaf	4	133, 256, 258, 285
501	Şehadet	2	140, 140
502	Şehbal	1	271
503	Şehka	2	245, 245
504	Şehnişin	3	66, 67, 261
505	Şehper	1	251
506	Şehrah	1	283
507	Şehrayin	2	74, 264
508	Şehzade	1	253
509	Şekva	4	241, 280, 280, 293
510	Şems	1	279
511	Şer	2	198, 202
512	Şerare	2	277, 302
513	Şerh	1	258
514	Şevk	5	247, 257, 277, 300, 302
515	Şeyh	1	44
516	Şifahi	1	279
517	Şimal	2	30, 85
518	Şöhret	1	214
519	Şövalye	2	30, 30
520	Şuh	1	246

521	Şule	1	266
522	Şuur	1	297
523	Şüheda	1	236
524	Şükran	3	162, 263, 296
525	Şükufe	1	250
526	Şükür	1	197
527	Tacidar	1	236
528	Ta'dad	1	276
529	Tagaddi	1	290
530	Tahavvül	1	257
531	Tahayyül	2	257, 257
532	Tahirbuse	1	187
533	Tak	1	15
534	Takbil	1	281
535	Takdis	1	289
536	Tali	1	242
537	Tanin	1	260
538	Tanbur	1	256
539	Tarh	1	280
540	Tarik	1	304
541	Tasaddi	1	289
542	Tayfa	1	129
543	Tazyik	1	198
544	Teadî	1	289
545	Teali	2	267, 272
546	Teati	1	289
547	Tebeddül	1	257
548	Teber	1	36
549	Tebcil	1	281
550	Tedriç	1	238

551	Tehi	1	260
552	Tehlil	2	173, 281
553	Tekbir	6	37, 75, 77, 79, 173, 281
554	Tekellüf	1	253
555	Tekke	1	44
556	Temadi	1	290
557	Temayül	1	257
558	Tennure	2	244, 288
559	Terahi	1	279
560	Terane	1	221
562	Tertil	1	281
563	Tertip	1	249
564	Teşekkül	1	257
565	Teşyi	2	217, 270
566	Teneffüs	1	55
567	Tezkere	1	205
568	Tilavet	1	238
569	Tude	2	268, 268
570	Tuhfe	1	250
571	Türap	2	237, 237
572	Türbe	6	17, 45, 82, 242, 248, 249
573	Türbedar	1	45
574	Uhrevi	3	287, 287, 287
575	Ukba	1	144
576	Ukde	1	216
577	Ulvi	1	236
578	Usare	1	256
579	Utarit	1	253
580	Üftade	2	249, 253
581	Üful	2	278, 278

582	Ülfet	2	263, 273
583	Ümmet	1	248
584	Ümur	1	297
585	Üryan	1	270
586	Vaha	5	257, 257, 283, 296, 304
587	Vahi	1	279
588	Vahiy	1	303
589	Vakar	1	236
590	Vasil	1	237
591	Vehim	1	238
592	Veli	5	228, 236, 241, 244, 244
593	Vesile	1	276
594	Veziñ	1	200
595	Vezir	1	77
596	Visal	2	271, 303
597	Yakut	1	143
598	Yekpare	1	123
599	Zahl	1	200
600	Zaika	2	247, 247
601	Zair	3	249, 259, 275
602	Zarif	2	285, 285
603	Zelzele	6	29, 29, 29, 30, 30, 204
604	Zemberek	1	8
605	Zemzem	2	38, 251
606	Zerre	1	297
607	Zeval	1	228
608	Zevrak	2	296, 296
609	Zifaf	1	271
610	Zikir	1	243
611	Zinet	1	262

612	Ziya	1	286
613	Zuhur	2	297, 297
614	Zulüm	1	198
615	Zülüf	1	273

4.2.5.1. Yabancı Tamlamalar Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam altmış sekiz adet yabancı tamlama tespit edilmiştir. Bu yabancı tamlamaların sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Yabancı Tamlamalar Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Yabancı Tamlamalar	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Abidat-1 Mevlana	1	291
2	Âlem-i ervah	1	304
3	Arş-1 ala	1	260
4	Bad-1 saba	2	268, 284
5	Berk ü bar	1	236
6	Can-ü dil	1	273
7	Cennet-i Ala	2	231, 231
8	Dar-1 dünya	2	262, 295
9	Der ü dergâh	1	304
10	Devr-i ekber	2	279, 279
11	Dil-i bidar	1	273
12	Dil ü dilhah	1	304
13	Dühat-1 Mevlana	1	291
14	Emr ü nehy	1	233
15	Evlad ü ahfad	1	265
16	Fakr-1 hal	1	269
17	Firdevs-ü Naim	1	271
18	Germ ü serd	2	275, 295
19	Han-1 yağma	1	264

20	Hatırat-ı Mevlana	1	291
21	Hayat-ı Mevlana	1	291
22	Huş u heba	1	268
23	Hüsn-ü an	3	236, 245, 268
24	Hüsn- ü Aşk	1	224
25	İfşa-yıraz	1	232
26	İltifat-ı Mevlana	1	291
27	Kâinat-ı Mevlana	1	291
28	Katib-i vahy	1	220
29	Kevkeb-i arus	1	273
30	Kubbe-i :Hadra	12	209, 236, 241, 249, 249, 249, 252, 259, 259, 282, 282, 288
31	Lafza-i Celal	1	80
32	Leb-i arus	1	273
33	Mal ü menal	1	272
34	Mastabe-i mah	1	304
35	Medd ü imale	1	238
36	Mehd-i zuhur	2	249, 249
37	Merd ü zen	1	298
38	Mest-ü mahmur	1	231
39	Mest ü meshur	1	231
40	Meşreb-i arus	1	273
41	Mev'idi vaha	1	249
42	Muhat-ı Mevlana	1	291
43	Nam ü şan	1	284
44	Naz ü niyaz	1	286
45	Necm-i gisudar	1	266
46	Reng ü bu	1	250
47	Reng ü itır	1	268
48	Ruy-i Leyla	1	266
49	Sanihat-ı Mevlana	1	291

50	Seng-i ruham	1	304
51	Seylab-ı ziya	1	266
52	Sıfat-ı Mevlana	1	291
53	Sim ü zeheb	1	274
54	Suz-i dil	1	275
55	Suz-i Dilara	1	187
56	Suz ü saz	1	233
57	Şeb-i arus	1	273
58	Şeb-i deycur	1	266
59	Şehriyarı cümdi	1	289
60	Şen ü şatır	1	238
61	Şevk u şadi	1	289
62	Şevk-u tarab	1	286
63	Tig u teber	1	244
64	Ümmehat-ı Mevlana	1	291
65	Varidat-ı Mevlana	1	291
66	Yakut ü leali	1	272
67	Zat-ı Mevlana	1	291
68	Zülf-i yar	1	273

4.2.6. Çeviri Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde iki adet çeviri sözcük tespit edilmiştir. Bu çeviri sözcüklerin sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Çeviri Sözcükler Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Çeviri Sözcükler	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Peçe	1	242
2	Trabzan	1	108

4.2.7. Ağz (Yöresel Söyleyiş Özellikleri) Sıklık ve Ortaklık Dizini

Eserde toplam iki adet yöresel söyleyiş unsuru tespit edilmiştir. Bu yöresel söyleyiş unsurlarının sıklık ve ortaklık dizini aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. Ağz (Yöresel Söyleyiş Özellikleri) Sıklık ve Ortaklık Dizini

Sıra	Yöresel Söyleyiş Özellikleri	Sıklık	Ortaklık (Sayfa Numarası)
1	Dâmen	1	279
2	Soyha	2	35, 36

4.3. Yorum

Eserimizde incelenen 1225 adet sözcük ve sözcük grubunun söz varlığı açısından dağılımı aşağıdaki gibidir:

- **Deyim:** 95
- **Tekrar Öbeği:** 186
- **Özel İsim:** 235
- **Kalıp Söz:** 22
- **Yabancı Sözcük:** 615
- **Yabancı Tamlama:** 68
- **Çeviri Sözcük:** 2
- **Yöresel Söyleyiş Unsuru:** 2

İncelenen toplam 1225 adet söz varlığı içinde belirgin bir şekilde yabancı sözcüklerin fazla kullanıldığı görülmüştür. Daha sonra ise özel isim ve tekrar öbekleri fazla kullanılmıştır. Arif Nihat Asya'nın yaşadığı dönemin etkisiyle yabancı sözcükleri sık kullandığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Kendisi Türkçeyi çok iyi kullanan bir şair olmasına rağmen yaşadığı dönemde Arapça ve Farsça sözcükleri sık kullanması normal karşılanabilir. Kullanılan yabancı sözcüklerin de o dönem konuşma dilinde sık kullanılan sözcükler olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Tablo 12. Arif Nihat Asya'nın Kullandığı Sözcüklerin Dağılımı

ESERLER	KELİME SAYILARI ve ORANLAR		
	Türkçe	Yabancı	Toplam
İLK ŞİİRLER	1539 %67	759 %33	2298
HEYKELTIRAŞ	1324 %73	501 %24	1825
B. BAYRAK RÜZ. BEK.	3196 %75	1076 %25	4272
KUBBE-İ HADRÂ	1468 %55	1205 %45	2673
DİVANÇE-I ARİF	1306 %53	1178 %47	2484
TAKVİMLER	2236 %67	1125 %33	3361
RUBÂİYÂT-I ARİF I	2571 %63	1054 %37	4075
YERDEN GÖKTEN	6859 %68	3189 %32	10048
TOPLAM	20499 %66	10537 %34	31036

Tablo Arif Nihat'ın, ilk şiirlerinden itibaren sade bir dil kullandığını ve yabancı kelimelere pek itibar etmediğini, kullandığı yabancı kelimelerin hemen tamamının da günlük dilde kullanılan kelimeler olduğunu ortaya koymaktadır. Arif Nihat Asya imzalı ilk şiir kitabı olan Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor'da, %75'lik bir oranla, en fazla Türkçe kelimeye yer vermesine karşılık, 1956'da yayınlanan Kubbe-i Hadra ve 1971'de yayınlanan Divançe-i Arif'te bu oranın %55 ve % 53'e düşmesini, şiir dilinin gittikçe ağırlaşması olarak yorumlamamak gerekir. Kısmi bir ağırlaşma olsa bile, asıl sebep dilin konuya ve maksada göre ayarlanmış oluşudur. (Yıldız, 2006: 155-156)

Eserimizde özel isimler, tekrar öbekleri, yabancı sözcükler ve deyimler sık kullanılmışken; kalıp söz, çeviri sözcük ve yöresel söyleyiş unsuru gibi söz varlığı unsurları da çok az sayıda kullanılmıştır.

Grafik 1. Eserimizde İncelenen Söz Varlığı Öğelerinin Grafikselleştirilmesi

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Söz varlığı bir milletin kültür ve tarih birikiminin en önemli göstergelerinden birisidir. Bu kavram bir dildeki bütün sözcük ve sözleri, o dilin kelime hazinesini, söz hazinesini, sözcük dağarcığını anlatır. Söz varlığı bir milletin bütün varlığını ve zenginliğini ortaya en önemli unsurlardan birisidir. Bu bakımdan bu alanda yapılacak tüm çalışmalar bu ölçüde çok önemlidir.

Arif Nihat Asya, milletimizin zor zamanlardan geçtiği dönemlerde yaşamış, İstiklal Marşı'nın yazıldığı yıllarda şairliğe başlamış, Türk edebiyatının önemli dönemlerinden birinde eserler vermiş, şiirde de nesirde de sade bir dil kullanmış, şiirinde muhteva ve ahenk yönünden çok zengin bir dile sahip ender şairlerimizden birisidir. Bu yönüyle söz varlığı ile ilgili yaptığımız bu çalışmada Arif Nihat Asya'nın eserleri, konunun önemi açısından ve söz varlığımız ile ilgili ortaya çıkaracağımız sonuçlar açısından iyi bir göstergedir.

Çalışmamızda Arif Nihat Asya'nın Ötüken Yayınevi tarafından 21. Basım olarak yayımlanan ve 320 sayfadan oluşan, “Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor” adlı şiir kitabı tarama modeline uygun olarak incelenmiş, eserdeki söz varlığı unsurlarından deyimler, tekrar öbekleri, özel isimler, kalıp sözler, yabancı sözcükler, yabancı tamlamalar, çeviri sözcükler ve yöresel söyleyiş unsurları sözlüksel alan taramasından geçirilmiş ve eserde toplam 1225 adet madde başı söz varlığı ögesi tespit edilmiştir. Çalışmamızda Doğan Aksan'ın söz varlığı ile ilgili yapmış olduğu tasnife uygun hareket edilmeye çalışılmıştır.

Eserimizde tespit edilen 1225 adet sözcük ve sözcük grubunu söz varlığı açısından incelediğimizde:

Eserimizde toplam 95 adet deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerden birçoğu bugün de yazı dilinde ve konuşma dilinde yaygın biçimde kullanılmaktadır. Ad koymak, dal vermek, gark olmak, haşır neşir olmak, kanat açmak, lisana gelmek, nur olmak, zemberek kurulmak gibi deyimlerin ise günümüzde çok yaygın kullanılmayan deyimler

olduğunu söyleyebiliriz. İncelenen deyimlerden bağına basmak, boynu bükük, hor görmek, yolda kalmak deyimlerinin diğerlerine göre daha sık kullanıldığı; birkaç deyimde ise şiir dilinin etkisiyle sözcüklerin yer değiştirdiği tespit edilmiştir.

Eserde toplam 186 adet tekrar öbeği (ikileme) tespit edilmiştir. Bu ikilemelerden alay alay, avize avize, buğu buğu, çağlayan çağlayan, duvak duvak, gelin gelincik, geyik geyik, hafı hafı, hatve hatve, kutub kutub, şehka şehka gibi örneklerin hem Arif Nihat Asya'nın güçlü dili hem de şiir dilinin etkisiyle yazılı dile zenginlik kattığını söyleyebiliriz. Eserdeki deyimlerden bir bir, gül gül, gürül gürül, kanad kanad, marilin marilin, pırıl pırıl, tel tel, tül tül, yaprak yaprak ve yürek yürek deyimlerinin ise 4 ve daha fazla sayıda kullanıldığı tespit edilmiştir.

Şairimizin varlığa verdiği önem sebebiyle sıfatları ve fiilleri sıkça ve etkili kullanışı; çevreye ve duygulara verdiği önem, şiirindeki güçlü ahenk ve musiki sebebiyle ikilemeleri ve tamlamaları sıkça ve ustaca kullandığı görülmektedir. Arif Nihat, sık kullandığı bu söz varlığı unsurlarını aynı zamanda özgün ve orijinal bir biçimde de kullanmıştır.

Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde sıkça kullandığı deyimler ve tekrar öbekleri onun şiirine ayrıca bir zenginlik ve özgünlük kazandırmış, çok canlı bir söz varlığına sahip olduğunu göstermesinin yanında söz varlığını etkili bir şekilde kullandığını da göstermiştir.

Eserde 235 adet özel isim tespit edilmiştir. Eserdeki şiirlerde özellikle mekân ve insan isimlerinin sık geçtiğini görürüz. Bunun yanında Arif Nihat'ın yaşadığı dünyaya olan özel ilgisi ve dikkatinden dolayı dağ, tepe, deniz, göl gibi isimlerin de sık geçtiğini görüyoruz. Şairin inancı ve tasavvufa olan yakınlığının da kullandığı isimlerdeki etkisi açık bir şekilde görülür. Sayıca en fazla kullandığı özel isimlerin, bu isimlerden olduğu açıktır. Mesela Hz. Mevlana ismi eserde elli sekiz defa kullanılmıştır.

Arif Nihat Asya'nın güçlü hayal dünyası, Türk dünyasına olan hisleri ve coğrafya tutkusu özel isimlerin sıkça kullanılmasından anlaşılmaktadır. Kendisi meraklı, ayrıntıcı ve çevreye oldukça ilgili olduğu için şiirlerinde çok çeşitli varlıkların isimlerine rastlayabiliriz. Somut isimlerin yanında soyut isimlere de oldukça sık rastlanır. Bu özel isimlerin çok büyük çoğunluğunu insan ve yer isimlerinin oluşturduğu; bunun dışında dini literatürle ilgili isimlerin de bulunduğu tespit edilmiştir. Eserde en sık (4 ve daha

fazla sayıda) kullanılan özel isimler şunlardır: Âdem, Ali, Allah, Allahüekber, Aslanköy, Evrad, Fatih, Fırat, Hakk, Havva, Hızır, Hunkar, İstanbul, Kevser, Konya, Kubbe-i Hadra, Leyla, Mesnevi, Mevlânâ, Nil, Pir, Rum, Selim, Seyhan, Tanrı.

Arif Nihat Asya'nın şiirde yakaladığı ahenk ve renkli muhtevayı, kullandığı isimlerin çokluğundan ve çeşitliliğinden rahatça anlayabiliriz. Arif Nihat Asya'nın kullandığı isimler, yaşadığı coğrafyayı ve zengin duygu dünyasını da yansıtır. Bu durum aynı zamanda hem kendisinin hem de Türk milletinin söz varlığının zenginliğini de gösterir. Şiirlerine bile bu kadar farklı ismi yerleştiren şairimizin nesirlerindeki söz varlığını da elbetteki farklı araştırmalarda değerlendirmek gerekir.

Eserde 22 adet kalıp söz tespit edilmiştir. Bu kalıp sözlerin çoğu bir veya iki kere kullanılmış sadece “Bir varmış bir yokmuş” sözü 5 defa kullanılmıştır. Bu kalıp sözlerin şiirlerin içinde kullanılmış olması, dilimizin ne kadar üretken, zengin ve kabiliyetli olduğunu gösteren güzel ve dikkat çekici bir örnektir. Arif Nihat Asya'nın şiirlerindeki masalımsı ve sürükleyici üslup kalıp sözler gibi söz varlığı unsurlarıyla daha da güçlenmiştir.

Eserde toplam 615 adet yabancı sözcük tespit edilmiştir. Eserde Arif Nihat Asya'nın en fazla Arapça ve Farsça'dan Türkçeye geçen sözcükleri kullandığı görülmüş, diğer dillerden az sayıda sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerden en sık kullanılanları (4 ve daha fazla sayıda): abide, aşına, azat, bahtiyar, billur, cihan, define, derya, dide, ebedi, ervah, evrad, ezel, fasıl, ferda, fetih, hafi, hale, hare, hilkat, hünkar, kadeh, kâfi, kubbe, kudüm, meçhul, mihrap, misal, muhteşem musiki, mübarek, nale, nevale, nısfıyye, nida, nimet, peri, pervaz, pir, piyale, rahmet, reva, saadet, sahba, semâ, sine, sükut, şamdan, şeffaf, şekva, şevk, tekbir, türbe, vaha, veli ve zelzele sözcükleri olduğu görülmüştür.

İncelenen söz varlığı unsurları içinde yabancı sözcüklerin sayısının fazla olması Arif NihatAsya'nın 1956'da yayınlanan Kubbe-i Hadra isimli eserinin bu kitapta yer alması ile ilgilidir. Daha önceden belirttiğimiz gibi “Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor” da %75 olan Türkçe kelimeler 1956'da yayınlanan “Kubbe-i Hadra” da %55'e düşmüştür. Bu durum çalışmamızın evren ve örnekleme ile ilgilidir.

Eserde toplam 68 adet yabancı tamlama tespit edilmiştir. Bunların tamamı Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin birleşmesiyle oluşan tamlamalardır. Bu tamlamaların bir

kısmı Arapça, bir kısmı Farsça, bir kısmı Farsça+Arapça, birkaçı ise Arapça+Farsça kelimeler şeklinde oluşturulmuş tamlamalardır. Yabancı tamlamaların çoğu birer kere kullanılmış olup şu tamlamalar bir seferden fazla kullanılmıştır: Bad-ı saba, Cennet-i Ala, dar-ı dünya, devr-i ekber, germ ü serd, hüsn-ü an, Kubbe-i Hadra, Mehd-i zuhur.

Eserde toplam 2 adet çeviri sözcük tespit edilmiştir. Çeviri sözcüklerin az kullanılmasının normal olması kadar bu tip çalışmalarda bu sözcüklerin tespitinin zorluğu da aşıkardır.

Eserde toplam 2 adet yöresel söyleyiş unsuru olan sözcük tespit edilmiştir. Arif Nihat Asya'nın şiirlerinde yöresel söyleyiş unsuruna fazla rastlanmamıştır. Nesirlerinde daha fazla yöresel söyleyiş unsuru kullandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda ulaştığımız sonuçlardan bir tanesi de Arif Nihat Asya'nın bazı söz varlığı unsurlarını özgün biçimde kullanıyor olmasıdır. Bu kullanımlardan uygun olan bazılarının Türkçe Sözlüklerde örnek cümle olarak kullanılabileceğini öngörmekteyiz: Mesela zemberek, soyha, dâmen kelimelerinin içinde geçtiği şu mısraları örnek olarak verebiliriz: *“Zembereğini kuran/Onlarmış bu dünyanın...”* *“Burak aşsın kemerlerden/Soyha kalsın erlerden”* *“Çeker dâmenimden nevahi.”*

Çalışmamızı Ahmet Yavuz Demirkır'ın Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2018 yılında yaptığı “Arif Nihat Asya'nın Nesirlerinin Söz Varlığı” adlı araştırması ve Namık Sabırlı'nın 2010 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yaptığı “Arif Nihat Asya'nın Sevgi Mektupları Adlı Eseri Üzerine Bir Söz Dizimi (Kelime Grupları) İncelemesi” adlı araştırmaları ile karşılaştırdığımızda Arif Nihat Asya'nın dili kullanışı, somut kelimelere ve isimlere sıkça yer verışı, ikilemeleri ve kalıp sözleri etkili kullanışı, sıfatları sıkça kullanışı, şiirlerinde olduğu gibi nesirlerinde de söz varlığının çok zengin olduğu gibi ortak sonuçlara ulaştığımızı tespit ettik.

Arif Nihat Asya'nın Bir Bayrak Rüzgar Bekliyor adlı eseri ile ilgili yaptığımız bu söz varlığı çalışmasından hareketle şu önerilerde bulunabiliriz:

- ✓ Söz varlığı araştırmaları ile ilgili TDK nezdinde bir sistematik kurulmalı ve tüm çalışmalar tek elden takip edilmeli.
- ✓ Önemli ve değerli bulunan tüm şair ve yazarlarımızla ilgili söz varlığı araştırmaları yapılmalı.

- ✓ Edebiyatımızda önemli ve değerli bulunan tüm yazılı eserlerle ilgili söz varlığı çalışmaları yapılmalı.
- ✓ Köy, belde, ilçe, il ve yöresel boyutlarda söz varlığı araştırmaları yapılmalı ve sözlükler oluşturulmalı.
- ✓ Her söz varlığı unsuru ile ilgili özel derleme ve tarama sözlükleri oluşturulmalı.
- ✓ Dilimizdeki çeviri sözcüklerin tamamı tespit edilmeli ve yeni bir sözlük çalışması yapılmalı.
- ✓ Üniversitelerin ilgili bölümlerinde söz varlığı kürsüleri kurulmalı.
- ✓ Öğretim programları güncellenerek ilk ve orta öğretimde uygulanabilir ve çok çeşitli etkinlikler yapılmalı, söz varlığı konusunda küçük yaşlardan itibaren öğrencilerimizde farkındalık oluşturulmalıdır.
- ✓ Binlerce yıldır yaşayan büyük dilimizin kayıtlara geçenler dışında kalmış söz varlığı hazinesi devlet politikası oluşturularak ülke çapında yapılacak sistemli çalışmalarla tespit edilmeli ve unutulmasının önüne geçilmesi için güncel, kapsamlı bir söz varlığı bankası kurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ş. (2009) *Şiir Tahlili*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksan, D. (2004). *Cumhuriyet Döneminden Bugüne Örneklerle Şiir Çözümlemeleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2006). *Anlambilim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2005). *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (1998). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin Söz Denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi
- Aksoy, Ö. A. (1993). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Arslan, M. (2004). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Asya, A.R. (2014) *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor*. (21. Basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Banguoğlu, T. (1979). *Ana Hatlarıyla Türk Grameri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Bilgin, M. (2013). *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Cemiloğlu, M. (2009). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.
- Çelik, T. (2011). *Dil ve Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınevi.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*. (2. Basım). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Eker, S. (2003). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Erdem, E. (2012). *Bizimki Türkçe Sevdası*. İstanbul: TDED Yayınları.
- (<https://www.ihya.org/> 19 Kasım 2018)
- Ergin, M. (2005). *Türk Dil Bilgisi*. (4. Basım). İstanbul, Bayrak Yayınları.
- Gökdayı, H. (2012). *Türkçede Kalıp Sözler*. Ankara: Kriter Yayınları.
- Hengirmen, M. (1995). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Karaağaç, G. (2013). *Anlam (Anlam Bilimi ve İletişim)*. Ankara: Kesit Yayınları.

- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. (1. Basım). Ankara: TDK Yayınevi.
(<http://www.kursunkalem.com/deyim/-birini-veya-bir-seyi-golgede-birakmak/>)
adresinden 25 Kasım tarihinde 2018 tarihinde alıntılanmıştır.)
- Kuşçu, Ü. ve H. (2012). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Altın Kitaplar.
(<https://www.luggat.com> Kasım 2018)
- MEB (2005a). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (1-5. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB (2005b). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu* (6, 7 ve 8. Sınıflar; Taslak Basım). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Mert, E. L. (2010). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Orakçı, C. (2003). *Arif Nihat Asya*. Ankara: Alternatif Yayınları.
(<http://www.osmanice.com/> 18 Kasım 2018)
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçe Sözlük*. (7. Basım). Ankara: Arkadaş Yayınları.
(<https://www.seslisozluk.net/internet-sitesi-nedir-ne-demek/> Kasım 2018)
- TDK (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- TDK (2005). *Türkçe Sözlük*. (10. Basım). Ankara: TDK Yayınları.
- Tarancı, C. (2003). *Otuz Beş Yaş*. İstanbul: Can Yayınları.
- Tekcan, A. İ. ve Göz, İ. (2005). *Türkçe Kelime Normları: 600 Türkçe Kelimenin İmgelem, Somutluk, Sıklık Değerleri ve Çağrışım Setleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Teres, E. (2009). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: Kelebek Matbaacılık.
(<https://www.turkedebiyati.org/> Kasım 2018)
- Üçok, N. (1947). *Genel Dilbilim (Lengüistik)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Dil, Tarih – Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Ünlü, M. (2006). *Türk Dili*. Ankara: İmaj yayınevi.
- Vardar, B. (1980). *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, (1. Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yaman, E. (2015). *Türkçe Bilinci Dilimiz Kimliğimizdir*. Ankara: Akçağ yayınları.
- Yıldız, S. (2006). *Arif Nihat Asya*. İzmir: Kaynak yayınları.
- Yıldız, S. (1997). *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası*. İstanbul: MEB Yayınevi.

ÖZ GEÇMİŞ

01.06.1983 tarihinde Sivas'ın Kangal ilçesinde dünyaya geldi. İlkokulu Lütfü Fikret Tuncel İlköğretim Okulunda, Ortaokulu Halil Rıfat Paşa Lisesinde, Liseyi ise Sivas Kongre Lisesinde okudu. 2001 yılında başladığı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünden 2005 yılında mezun oldu. 2005-2009 yılları arasında Sivas İmranlı Yatılı İlköğretim Bölge okulunda Türkçe Öğretmeni olarak çalıştı. Daha sonra atandığı Sivas Toki Ahmet Yesevi Ortaokulunda halen aynı görevini sürdürmektedir. Evlidir.

